

Mäntsälän lukion opetussuunnitelma 1.8.2005

(otettu käyttöön 1.8.2005, päivitetty 1.8.2009 ja 17.2.2010)

SISÄLTÖ

1. Johdanto opetussuunnitelmaan

2. Lukion tehtävä, arvoperusta ja toiminta-ajatus

- 2.1. Lukion tehtävä
- 2.2. Arvoperusta
- 2.3. Toiminta-ajatus

3. Strategiat ja suunnitelmat

- 3.1. Kansainvälinen toiminta
 - 3.1.1. Lähtökohdat
 - 3.1.2. Tavoite
 - 3.1.3. Kieliohjelma
 - 3.1.4. Kansainvälisyys eri oppiaineissa
 - 3.1.5. Kansainvälinen kouluysteistyö
 - 3.1.5.1. Aiemmat yhteistyökumppanit (1989-2010)
 - 3.1.5.2. Vaihto-opiskelu
 - 3.1.6. Kansainvälisyysryhmä ja sen toimenkuva
- 3.2. Opiskelijahuolto
 - 3.2.1. Opiskelijahuoltoryhmä
 - 3.2.2. Opiskelijoiden ja opiskelijakunnan osuus opiskelijahuollossa
 - 3.2.3. Päihteiden käytön ehkäisy
 - 3.2.4. Opiskelijalle tarjottava tuki ja ohjaus opiskeluun sekä kehitykseen tai elämäntilanteeseen liittyviin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin vaikeuksiin
 - 3.2.5. Eri hallintokuntien yhteistyö ja paikalliset tukiverkostot opiskelijoiden tarvitsemien palveluiden turvaamiseksi
 - 3.2.6. Toimenpiteet ongelma- ja kriisitilanteita varten
 - 3.2.7. Erytystä tukea tarvitsevat opiskelijat
- 3.3. Tieto- ja viestintäteknikka
 - 3.3.1. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa
 - 3.3.2. Opetushenkilöstön koulutustavoitteet
 - 3.3.3. Muut tavoitteet
 - 3.3.4. Opiskelijoiden taidot
- 3.4. Viestintä ja tiedotus
 - 3.4.1. Ulkoinen tiedottaminen
 - 3.4.2. Sisäinen tiedottaminen
- 3.5. Yhteistyö
 - 3.5.1. Koulun ja vanhempien yhteistyö
 - 3.5.2. Paikallinen yhteistyö
 - 3.5.3. Alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö

4. Toimintakulttuuri, opiskeluympäristö ja työtavat

- 4.1. Järjestyssäännöt
- 4.2. Opiskeluympäristö

- 4.2.1. Oppimiskäsityksestä opiskeluympäristöön
- 4.2.2. Opetuksen järjestelyt
- 4.2.3. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- 4.3. Osaamisen tunnustaminen
- 4.4. Ohjaustyön suunnitelma
 - 4.4.1. Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako
 - 4.4.1.1. Opinto-ohjaaja
 - 4.4.1.2. Ryhmäohjaaja
 - 4.4.1.3. Aineenopettaja
 - 4.4.1.4. Muu henkilökunta
- 4.5. Opiskelijan opinto-ohjelman suunnittelu

5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt

- 5.1. Opetuksen yleiset tavoitteet
- 5.2. Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet
 - 5.2.1. Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
 - 5.2.2. Hyvinvointi ja turvallisuus
 - 5.2.3. Kestävä kehitys
 - 5.2.4. Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
 - 5.2.5. Teknologia ja yhteiskunta
 - 5.2.6. Viestintä- ja mediaosaaminen
- 5.3. Tuntijako
- 5.4. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt oppiaineittain
 - 5.4.1. Pakolliset ja syventävät kurssit oppiaineittain
 - 5.4.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus
 - Vieraat kielet ja toinen kotimainen kieli
 - 5.4.1.2. Englannin kieli, A1
 - 5.4.1.3. Saksan kieli, A2
 - 5.4.1.4. Ranskan kieli, A2
 - 5.4.1.5. Ruotsin kieli, B1
 - 5.4.1.6. Saksan kieli, B2
 - 5.4.1.7. Ranskan kieli, B2
 - 5.4.1.8. Espanjan kieli, B2
 - 5.4.1.9. Venäjän kieli, B2
 - 5.4.1.10. Saksan kieli, B3
 - 5.4.1.11. Ranskan kieli, B3
 - 5.4.1.12. Espanjan kieli, B3
 - 5.4.1.13. Venäjän kieli, B3

 - 5.4.1.14. Matematiikka, lyhyt oppimäärä
 - 5.4.1.15. Matematiikka, pitkä oppimäärä
 - 5.4.1.16. Biologia
 - 5.4.1.17. Maantiede
 - 5.4.1.18. Fysiikka
 - 5.4.1.19. Kemia

 - Uskonto
 - 5.4.1.20. Uskonto, ev.lut.
 - 5.4.1.21. Uskonto, ort.

5.4.1.22. Elämänkatsomustieto

5.4.1.23. Filosofia

5.4.1.24. Psykologia

5.4.1.25. Historia

5.4.1.26. Yhteiskuntaoppi

5.4.1.27. Terveystieto

Taito- ja taideaineet

5.4.1.28. Liikunta

5.4.1.29. Musiikki

5.4.1.30. Kuvataide

5.4.1.31. Opinto-ohjaus

5.4.2. Soveltavat kurssit aihekokonaisuuksittain

5.4.2.1. Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

5.4.2.2. Hyvinvointi ja turvallisuus

5.4.2.3. Kestävä kehitys

5.4.2.4. Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

5.4.2.5. Teknologia ja yhteiskunta

5.4.2.6. Viestintä- ja mediaosaaminen

6. Opiskelijan arviointi

6.1. Arvioinnin tavoitteet ja suorittajat

6.2. Kurssin arviointi

6.2.1. Pakollisten ja syventävien kurssien arviointi

6.2.2. Soveltavien kurssien arviointi

6.2.3. Hyväksi luettavien opintojen arviointi

6.2.4. Muuta huomioitavaa

6.3. Oppimäärän arviointi

6.3.1. Soveltavan kurssin muodostaman oppimäärän arviointi

6.3.2. Pakollisten ja syventävien kurssien muodostaman oppimäärän arviointi

6.3.3. Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

6.3.4. Lukion oppimäärän suoritus

6.4. Lukiodiplomin arviointi

6.5. Suullisen kielitaidon kokeen arviointi

6.6. Yhteistyötaitojen arviointi

6.7. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

6.8. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

7. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Liite Lukiodiplomi

1. JOHDANTO OPETUSSUUNNITELMAAN

Mäntsälän lukion opetussuunnitelma pohjautuu lukiolakiin ja lukioasetukseen vuodelta 1998, valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta vuodelta 2002, opetushallituksen määräykseen lukion opetussuunnitelman perusteista vuodelta 2003 sekä Mäntsälän kunnan opetussuunnitelmaan vuodelta 2004.

Koulumme opetussuunnitelma on tärkeä ennen kaikkea kolmelle taholle: opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen, opettajille ja muulle henkilökunnalle sekä koulumme ylläpitäjälle.

Opetussuunnitelma

- antaa opiskelijalle ja hänen vanhemmilleen tietoa koulusta ja sen valintamahdollisuuksista
- tuo yhteisesti sovitun näkemyksen koulumme toimintaan sekä varmistaa opetuksen sisällön ja jatkuvuuden esimerkiksi opettajan vaihtuessa
- ilmaisee hyväksyjänsä, kunnan sivistyslautakunnan, tahdon lukio-opetuksen järjestämisessä tässä koulussa.

Opetussuunnitelmaa päivitetään lukuvuosittain, tarvittaessa tiheämminkin.

2. LUKION TEHTÄVÄ, ARVOPERUSTA JA TOIMINTA-AJATUS

2.1. Lukion tehtävä

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukion tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys. Se antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja vastaavilla muilla näytöillä.

Lukio antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan toimimaan vastuuntuntoisena ja velvollisuuksistaan huolehtivana kansalaisena yhteiskunnassa ja tulevaisuuden työelämässä. Lukio-opetus tukee opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja hänen myönteistä kasvuaan aikuisuuteen sekä kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukio-opetuksen arvoperusta rakentuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Lukiossa kulttuuriperintöä opitaan vaalimaan, arvioimaan ja uudistamaan. Opiskelijoita kasvatetaan suvaitsevaisuuteen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Lukio-opetuksen lähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukiokoulutus edistää avointa demokratiaa, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Opiskelija ymmärretään oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa rakentajaksi.

Käytännössä näihin lähtökohtiin sisältyvät arvot ilmenevät koulu yhteisön jäsenten elämässä:

- arvostavana suhtautumisena kaikkiin ihmisiin
- hyvinä käytöstapoina
- perehtymisenä tieteisiin, taiteisiin ja uskontoihin
- itsensä arvostamisena ja kehittämisenä omien kykyjensä ja taipumustensa mukaan
- rakentavana ja vastuullisena osallistumisena koko yhteisön toimintaan ja kehittämiseen
- hyvinvointia edistävinä elämäntapoina
- luonnon ja sen monimuotoisuuden vaalimisena.

2.3. Toiminta-ajatus

Mäntsälän lukio – monien mahdollisuuksien lukio – on Mäntsälän kunnan ylläpitämä lukio, joka toimii paikkakunnan ja sen nuorison parhaaksi. Kehitämme kilpailukykyistä ja turvallista lukiota yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän vanhempiansa kanssa. Vahvistamme omaa kansallista kulttuuriamme ja teemme kansainvälistä yhteistyötä.

Toiminnassamme ovat tärkeitä: opiskelijälähtöisyys, aloitteellisuus, ahkeruus, avoimuus ja yhteistyö.

3. STRATEGIAT JA SUUNNITELMAT

3.1. Kansainvälinen toiminta

3.1.1. Lähtökohdat

Mäntsälän lukion kansainvälisen toiminnan lähtökohdat on havainnollistettu *Meiltä maailmalle ja maailmalta meille* -kuvion avulla.

3.1.2. Tavoite

Kansainvälinen toiminta perustuu konkreettiseen tarpeeseen tarjota nuorille välineitä ja keinoja kansainvälistyvän maailman kohtaamiseen oman kulttuuritaustansa tuntien. Tavoitteena on saada aikaan vuosittain eurooppalaista yhteistyötä yli oppiainerajojen sekä verkko-opiskeluna että opiskelijavaihtona. Vuosittain pyritään hankkimaan eri järjestöjen kautta tulevia vaihto-opiskelijoita sekä apuopettajia koulu yhteisöön.

Kansainvälisen toiminnan keskeisin tavoite on opiskelijoiden käytännön kielitaidon lisääminen ja kansainvälisyyteen kasvaminen. Opettajakunnan sitoutuminen on kaiken kansainvälisen toiminnan perustana. Kansainvälisen toiminnan kautta myös opettajat saavat mahdollisuuden tutustua eri maiden koulutusjärjestelmiin ja oppia tuntemaan oman oppiaineensa edustajia muualta maailmasta.

3.1.3. Kieliohjelma

A1-kielenä opiskellaan lukiossa englantia, A2-kielenä ranskaa ja saksaa ja B1-kielenä on ruotsia, B2- ja B3-kieliä ovat espanja, ranska, saksa ja venäjä. Lukion oppimäärän suorittaminen edellyttää vähintään yhtä A-tason kieltä ja yhtä B-tason kieltä, joista jompikumpi on toinen kotimainen (ruotsi). Lukiossa jatkuvat peruskoulussa alkaneet A1- ja B1- kielet sekä 5.luokalta vapaaehtoisina alkaneet A2-kielet.

Peruskoulun 8.luokalta alkaneiden B2-kielten ja lukiossa alkavien B3-kielten opetuksen toteutumisesta päätetään lukuvuosittain työsuunnitelman teon yhteydessä sen mukaan, mitkä ovat ko. kielten opetukseen ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrät ja käytettävissä olevat resurssit.

3.1.4. Kansainvälisyys eri oppiaineissa

Mäntsälän lukion arvojen ja toiminta-ajatuksen mukaisesti painotetaan oman kulttuuriperinnön tärkeyttä, sitä vaalimalla ja kehittämällä. Tätä kautta opitaan myös ymmärtämään, arvostamaan ja suvaitsemaan vieraita kulttuureja. Kansainvälisyys toteutuu eri oppiaineissa kunkin aineen sisältöjen mukaisesti. Tavoitteena on eri oppiaineiden välinen yhteistyö. Tällä hetkellä myös kansainvälisessä yhteydenpidossa voidaan käyttää sekä pedanet- että ejournal –oppimisympäristöjä.

3.1.5. Kansainvälinen koulu yhteistyö

3.1.5.1. Aiemmat yhteistyökumppanit (1989-2010)

- hollantilainen Nieuw Zuid - ent. Hugo de Groot (Rotterdam)
- itävaltalainen HLW Braunau
- itävaltalainen Bundesgymnasium (Amstetten)
- virolainen Türi II keskkool (Türi)
- ruotsalainen Lagmansgymnasiet (Vara)
- saksalainen Thomas-Mann-Gymnasium (Oschatz)
- serbialais-montenegrolainen Zrenjaninska gimnazija (Zrenjanin)
- unkarilainen Miklós Izsó lukio (Edelény)
- saksalainen Auguste-Pattberg-Gymnasium (Mosbach)
- puolalainen Zespół Szkół Społecznych (Człuchów)

3.1.5.2. Vaihto-opiskelu

Lukuvuosittain tarjotaan opiskelijoille mahdollisuutta osallistua opiskelijavaihdon kursseille. Yhteistyö espanjalaisen IES Molí de la Vila -lukion kanssa jatkuu. Tämän lisäksi lähtee ja saapuu lukiolaisia vaihto-oppilaiksi eri järjestöjen kautta.

3.1.6 Kansainvälisyysryhmä ja sen toimenkuva

Lukiossa toimiva kansainvälisyysryhmä ylläpitää ja kehittää jo olemassa olevia kansainvälisiä suhteita, mutta pyrkii myös lisäämään niitä verkottumalla ympäröivään maailmaan. Ryhmä tiedottaa toiminnastaan sekä koulun sisällä että ulkopuolella mm. paikallislehdissä ja lukion kotisivuilla.

3.2. Opiskelijahuolto

Opiskelijahuoltoon kuuluu opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Tavoitteena on luoda turvallinen ja terve opiskelu- ja työympäristö ja ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuolto on sekä ennalta ehkäisevää että oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista.

3.2.1. Opiskelijahuoltotyöryhmä

Opiskelijahuoltotyöstä ja sen koordinoinnista vastaa opiskelijahuoltotyöryhmä. Työryhmän varsinaisia jäseniä ovat rehtori, opinto-ohjaaja, kouluterveydenhoitaja ja koulukuraattori. Lisäksi kutsuttuina asiantuntijoina on tarvittaessa paikalla esim. ryhmänohjaajia tai muita asianosaisia tai asiantuntijoita. Opiskelijahuoltotyöryhmä kokoontuu lukuvuoden jokaisen opintojakson aikana kerran tai tarvittaessa useammin.

Opiskelijahuoltotyöryhmässä käsitellään erilaisia opiskelijoiden opintoihin vaikuttavia asioita:

1. Seurataan opiskelijoiden opintomenestystä jaksoittain huomioiden hyvin ja heikommin menestyneet opiskelijat. Tavoitteena on pystyä tunnistamaan oppimisvaikeuksia ja muita ongelmia riittävän ajoissa.
2. Huomiota herättävät poissaolomäärät: mahdolliset luvattomat poissaolot, terveydellisistä syistä johtuvat poissaolot ja niiden syyt ja seuraukset.
3. Sosiaaliset ongelmat (vaikeat kotiolot ja ongelmaiseen viiteryhmään kuuluminen).
4. Tupakointiin ja mahdollisesti päihteiden/huumeiden käyttöön liittyvät ongelmat.
5. Sosiaalisten taitojen huomattava vajavaisuus (estyneisyys, käyttäytymisongelmat kuten levottomuus, vilppi ja valehtelu). Koululla on erityissäännöt Internet – vilppitapauksiin.
6. Persoonallisuuteen liittyviä ongelmia ovat itsetunto-ongelmat, mielenterveyden ongelmat (masennus, uupumus, jännitys, esiintymispelot, ahtaanpaikan kammo, paniikkihäiriö), perfektionismi ja luonnehäiriöt.
7. Neurologisia ongelmia ovat esim. puheen, lukemisen ja kirjoittamisen häiriöt ja aivojen toimintahäiriöt kuten esim. epilepsia, CP -vammaisuus
8. Myös ihmissuhteet voivat tuottaa ongelmia lukiolaisille, esim. seurusteluongelmat.
9. Kognitiivisten kykyjen riittämättömyys: opiskelija ohjataan uuteen koulutusvaihtoehtoon, jos hänellä ei ole edellytyksiä lukion suorittamiseen.
10. Taloudelliset ongelmat.
11. Opiskelijoilla voi myös olla fyysisiä sairauksia, jotka edellyttävät erityistoimenpiteitä kuten esimerkiksi astma ja diabetes.

Ongelmien selvittämisvastuuta jaetaan opiskelijahuoltotyöryhmän jäsenten kesken kunkin osaamisalueen mukaan.

3.2.2. Opiskelijoiden ja opiskelijakunnan osuus opiskelijahuollossa

Opiskelijakunta osallistuu koulutyön suunnitteluun ja yhteisten tapahtumien ja teemapäivien suunnitteluun. Opiskelijakunta kerää varoja toimintaansa ja opiskelijoiden virkistystoimintaan pitämällä päivittäin kioskia koulun tiloissa.

Lukion opiskelijoiden keskuudesta valitaan vuosittain tutorit. Tutoreiden valintaperusteina ovat opiskelijan oma kiinnostuneisuus tehtävään ja opettajien sekä opiskelijakunnan suositukset. Tutorit osallistuvat uusien opiskelijoiden perehdyttämiseen, virkistystapahtumien suunnitteluun ja opiskelijoiden syrjäytymisen ehkäisyyn. Lukion tutorkurssin opettajat kouluttavat tutorit tehtäviinsä.

3.2.3. Päihteiden käytön ehkäisy

Jos opiskelijaa epäillään päihteiden väärinkäytöstä, opettaja ilmoittaa asiasta terveydenhoitajalle. Terveydenhoitaja ilmoittaa epäilystä huoltajalle ja keskustelee opiskelijan kanssa epäilystä. Jos opiskelija on koulussa päihteiden vaikutuksen alaisena, opettaja ilmoittaa aina heti rehtorille tai terveydenhoitajalle. Ilmoitetaan huoltajalle, joka tulee hakemaan opiskelijan pois koulusta. Jos opiskelijalla on hallussaan koulussa päihteitä, opettaja ilmoittaa heti rehtorille. Alkoholit pyydetään luovuttamaan huoltajalle toimitettavaksi, muut päihteet toimitetaan poliisille.

Terveydenhoitaja lähettää tarvittaessa opiskelijan huumeetesteihin. Jos huumeiden käyttö todennetaan, niin järjestetään neuvottelu, jossa ovat läsnä opiskelija, huoltaja, koulun edustaja, terveydenhoitaja ja edustaja sosiaalitoimesta tai päihdeterapeutti. Opiskelija ohjataan hoitoon ja tarvittaessa nimetään opiskelijalle tukihenkilö sekä yhteyshenkilö koulun puolelta (terveydenhoitaja tai koulukuraattori).

Opiskelijan koulupäivän aikana tapahtuneet päihderikkomukset joutuvat koulun kurinpitoharkintaan (kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen) tai yleiseen syyteharkintaan.

3.2.4. Opiskelijalle tarjottava tuki ja ohjaus opiskeluun sekä kehitykseen tai elämäntilanteeseen liittyviin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin vaikeuksiin

Opiskelijahuoltotyöryhmässä tai opiskelijan ja ryhmänohjaajan/opinto-ohjaajan/aineenopettajan/ rehtorin tai muun henkilökunnan kautta esiinnousseiden ongelmien vastuunjako:

Rehtori: ryhmän yleishallinto, hallinnolliset päätökset (esim. vilppi, lukiosta eronneeksi katsominen, päihteet, luvattomat poissaolot) ja niitä edeltävät kuulemiset

Opinto-ohjaaja: opinto-ohjaaja on tavattavissa koululla kouluaikana. Tarkemmat ajankohdat on nähtävissä opinto-ohjaajan kalenterissa työhuoneen (3. krs) ovella. Kalenteriin voi varata ajan, mikäli opinto-ohjaaja ei ole välittömästi tavattavissa. Opinto-ohjaaja puuttuu tarvittaessa opiskeluun liittyviin ongelmiin, kuten heikko opinto-menestys ja luvattomat poissaolot. Ohjaa tarvittaessa jatkotoimenpiteisiin.

Terveydenhoitaja: terveydenhoitajalla on ilman ajanvarausta puolen tunnin mittainen vastaanottoaika lukiolla. Vastaanottoajat on ilmoitettu opinto-oppaassa. Kouluterveydenhoitaja huolehtii opiskelijoiden terveydenhoidosta suorittamalla terveystarkastuksia. Hän antaa ensiapua tapaturmatapauksissa ja hoito-ohjeita äkillisesti sairastuneille. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa jatkohoitoon.

Koulukuraattori: tietoja koulukuraattorin paikallaolosta saa työhuoneen (3.krs.) ovelta sekä lukion kansliasta. Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, jonka puoleen nuori ja

hänen huoltajansa voivat kääntyä kaikenlaisissa nuorten pulmissa sekä koulunkäyntiin, kasvatukseen että vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. Koulukuraattori tekee yhteistyötä kodin ja opiskelijan läheisten ihmisten kanssa, opastaa ja neuvoa sekä ohjaa erilaisiin palvelu- ja tukimuotoihin. Keskustelut ovat aina luottamuksellisia. Tietoja koulukuraattorin paikallaolosta saa työhuoneen (3. krs.) ovelta sekä lukion kansliasta.

Mäntsälän, Järvenpään, Hyvinkään ja Kellokosken nuorisopsykiatrian poliklinikat: erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista. Opiskelija voi hakeutua lähetteellä nuorisopsykiatrian tai psykiatrian poliklinikan vastaanotolle esimerkiksi oppimisvaikeuksien, unettomuuden, masennuksen tai muun psyykkisen syyn, kaverisuhdeongelmien tai seurusteluongelmien takia. Lähetteen voi saada esimerkiksi terveydenhoitajalta.

3.2.5. Eri hallintokuntien yhteistyö ja paikalliset tukiverkostot opiskelijoiden tarvitsemien palveluiden turvaamiseksi

Eri hallintokuntien ja paikallisten tukiverkostojen välillä tehdään jatkuvaa yhteistyötä opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Eri yhteistyötahoja ovat:

1. Huima-yhteistyö: huumeeton ilme Mäntsälän alueella, laaja-alainen yhteistyöverkosto
2. Koulun opinto-ohjaus: opinto-ohjaaja, rehtori, ryhmänohjaajat (koulutoimi)
3. Opiskeluterveydenhoito (sosiaalityö/terveystoimi)
4. Koulukuraattori (koulutoimi/sosiaalityö)
5. Nuorisotyö
6. Seurakunnan toiminta: osallistuu opiskelijahuoltoon antamalla tarvittaessa kriisiapua erityistilanteissa.
7. Muut yhteistyötahot: esim. Mäntsälän lionsklubit

3.2.6. Toimenpiteet ongelma- ja kriisitilanteita varten

Koululla on erikseen olemassa lukion kriisiohje, joka päivitetään vuosittain. Kriisiohjeet käsittävät tärkeät puhelinnumerot (poliisi, palo- ja pelastusnumerot, myrkytystietokeskus, terveyskeskus, sosiaalityö, psykiatrian poliklinikka, seurakunta, huume- ja nuorten kriisipisteen puhelinnumerot) ja ohjeet onnettomuus, suuronnettomuus, itsemurhauhan, itsemurhan, tapaturman, sairaustapauksien, oppilaan kuoleman, oppilaan lähiomaisen kuoleman, vakavien uhkatilanteiden, päihneiden- ja huumeiden käytön, akuuttien kiusaustilanteiden ja ilkivallan varalle.

3.2.7. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat

Opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa, lukioasetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa on määrätty, jos se on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä. Opiskelijalle laaditaan silloin suunnitelma, johon kirjataan, millaisia yksilöllisiä toimenpiteitä tarvitaan opinto-ohjelmaan, oppimistilanteisiin ja kokeisiin.

Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Opinto-ohjaaja tiedottaa opiskelijoille ylioppilastutkintolautakunnan säädöksistä, jotka liittyvät luku- ja kirjoitushäiriöisten opiskelijoiden yo-kirjoituksissa vaadittaviin erillislausuntoihin tai muista ylioppilaskirjoituksia varten vaadittavista lausunnoista, kuten esim. erilaisista erikoistapauksissa tarvittavista apuvälineistä ja niiden käytöstä. Tietoa annetaan hyvissä ajoin ennen kirjoituksiin ilmoittautumista. Koulu avustaa opiskelijaa lausuntojen hankkimisessa.

3.3. Tieto- ja viestintäteknikka

Tämä suunnitelma perustuu Opetusministeriön ja Opetushallituksen ohjeistukseen sekä Mäntsälän kunnan Sivistyspalvelukeskuksen tietostrategiaan.

Uuden lukiorakennuksen myötä Mäntsälän lukion tietekninen varustus on huipputasoa ja tämä mahdollistaa tieto- ja viestintäteknikan laajamittaisen hyväksikäytön eri oppiaineiden yhteydessä Mäntsälän lukiossa. Lisäksi lukiossa tarjotaan tietotekniikkaan liittyviä soveltavia kursseja.

3.3.1. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Keski-Uudenmaan kuntien KUUMA-hankkeen yhteydessä on ollut suunnitteilla yhteistoimintaa myös alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa erityisesti verkko-opetuksen alalla. Mäntsälän lukio on ottanut osaa myös Keski-Uudenmaan toisen asteen oppilaitosten verkkokurssien koordinoitihankkeeseen.

3.3.2. Opetushenkilöstön koulutustavoitteet

Tieto- ja viestintäteknikan laajamittainen hyväksikäyttö vaatii myös opetushenkilöstöltä laajoja tieto- ja viestintäteknikan käyttötaitoja. Tavoitetasot lukion opetushenkilöstön osalta ovat:

1. Kaikilla vakinaisilla opettajilla on tieto- ja viestintäteknikan perustaidot (Ope.fi I -taso). Pääosa tästä koulutuksesta toteutetaan koulun ja kunnan sisäisenä koulutuksena.
2. Puolella opettajista on tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön taidot (Ope.fi II -taso), joka sisältää mm. seuraavat osa-alueet: työvälineohjelmat, sähköposti, www-ympäristö, oman oppialueen digitaalisen oppimateriaalin tuntemus ja oppimateriaalin tuottamisen periaatteet.
3. Kymmenesosalla opettajista on erityisosaamisen taitoja (Ope.fi III- taso), kuten vahva tietotekniikan pedagoginen käyttötaito, taito ennakoida ja tutkia tieto- ja viestintäteknikan innovaatioita opetuksen kannalta, taidot kouluttaa kollegoja sekä kyky toimia osana kunnan tietotekniikan asiantuntijaverkkoa.

3.3.3. Muut tavoitteet

- Verkko-opiskelu on nousemassa yhä tärkeämmäksi osaksi myös lukio-opiskelua. Mäntsälässä on käytössä Peda.net- ja eJournal-oppimisympäristöt. Tavoitteena on

saada se myös Mäntsälän lukiossa yleiseen käyttöön. Peda.net tarjoaa mm. seuraavia mahdollisuuksia:

- Jaetaan tietoa sähköisesti (Veräjä).
 - Luodaan verkko-oppimateriaalia (Veräjä, Verkkolehti ja Oppimappi).
 - Käytetään oppimisympäristöä kansainvälisten suhteiden yhteydenpidossa (eJournal).
- Kehitetään koulun kotisivuja palvelemaan paremmin opiskelijoita, vanhempia, opettajia ja muita koulusta kiinnostuneita.

3.3.4. Opiskelijoiden taidot

Mäntsälän lukion hyvä tietotekninen varustetaso mahdollistaa opiskelijoiden laajamittaisen ja monipuolisen tietokoneiden käytön ja tvt-taitojen harjaantumisen sitä kautta. Mäntsälän kunnan perusopetuksen oppilaiden tvt-taidoille on määritelty Sivistystoimen tietostrategian yhteydessä tavoitetasot Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti. Näiden tavoitteiden vakiintuessa käytännöiksi, tavoitetasoja tullaan laajentamaan myös lukion opiskelijoita koskeviksi.

3.4 Viestintä ja tiedotus

Viestintä ja tiedottaminen jaetaan ulkoiseen ja sisäiseen tiedottamiseen. Ulkoinen tiedottaminen sisältää koulusta eteenpäin annettavaa informaatiota. Sisäisellä tiedottamisella tarkoitetaan koulun sisäistä tiedonkulkua rehtorin, opettajien, opiskelijoiden ja koulun muun henkilökunnan välillä.

Peruseriaatteena viestinnässä ja tiedottamisessa ovat avoimuus, yhteistoiminnallisuus ja säännöllisyys. Ulkoisen tiedottamisen tavoitteena on lisätä lukion tunnettavuutta vanhempien ja kuntalaisten keskuudessa, lisätä vanhempien ja kuntalaisten tietomäärää koulun toiminnasta ja tavoitteista sekä lisätä vanhempien, kuntalaisten ja opiskelijoiden mahdollisuuksia seurata ja arvioida koulun toimintaa. Jokainen koulun toiminnassa mukana oleva henkilö on omalta osaltaan koulun tiedottaja unohtamatta sitä, että tyytyväinen opiskelija on paras markkinoija. Sisäisen tiedottamisen tavoitteena on yksiselitteinen ja kaikille osapuolille yhtäaikainen tiedonkulku.

3.4.1 Ulkoinen tiedottaminen

Ulkoinen tiedottaminen sisältää seuraavat osa-alueet:

- 1) Tiedotteet kotiin sähköisesti (Wilma)
- 2) Koulun esitevihko: lähetetään syyslukukaudella lukion esittelykirjeen mukana peruskoulun 9.luokkien oppilaille ja vanhemmille
- 3) Opinto-opas
- 4) Koulun kotisivut päivitetään jatkuvasti, tapahtumista artikkeleita kotisivuille (projektipäivät, kulttuuripäivä, tutustumiskäynnit, vierailijat jne.)

- 5) Tiedotus paikallislehtiin koulun tapahtumista
- 6) Vierailut lähikouluissa 7., 8. ja 9. luokilla
- 7) Avointen ovien päivä vuosittain
- 8) Koulun esitteet kunnan tiedotuspisteeseen Vinkkiin ja uusille asukkaille jaettavaan kansioon
- 9) Vanhempien illat ja teemaillat yhdessä muiden oppilaitosten kanssa

- 10) Näkyvillääolo kunnan osastolla Mäntsälän messuilla yms. tapahtumissa

3.4.2 Sisäinen tiedottaminen

Sisäinen tiedottaminen sisältää seuraavat asiat:

- 1) Viikkopalaverit: kerran viikossa koko opettajakunnan 15 minuutin palaveri ajankohtaisista kysymyksistä ja tapahtumista
- 2) Työyhteisöiltapäivät: kerran kuukaudessa opettajien suunnittelupalaveri aiheena koulun kehittäminen ja erilaiset projektit, muut ajankohtaiset kysymykset
- 3) Työyhteisöiltapäivä yhdessä opettajien, vanhempien edustajien ja opiskelijakunnan edustajien kanssa 1-2 kertaa vuodessa. Yhteissuunnittelua koulun toimintaan liittyvissä ajankohtaisissa teemoissa
- 4) Lukion oma intranet: opettajien käyttöön tarkoitettu tietopankki
- 5) Kunnan intranet: Kaikki opettajat ovat sähköpostiverkossa. Kokouspöytäkirjat jaetaan opettajille sähköpostina, ajankohtaiset asiat tiedotetaan myös sähköpostina.
- 6) Tähtihetki: ryhmänohjaajan ohjaus-/ tiedotustilaisuus opiskelijoille tai opiskelijoilta ryhmänohjaajan kautta koko koulun tietoon kerran viikossa (ei koeviikolla) ajankohtaisten kysymysten tiedottamista varten.
- 7) Kuvaruutu: ajankohtaisia asioita varten, joka kerroksessa
- 8) Ilmoitustaulut:
 1. kerros:
 - Opettajien työtilan ilmoitustaulu
 - Opiskelijakunnan ilmoitustaulu
 - Keittiön ilmoitustaulu
 - Musiikin opettajan ilmoitustaulu
 - Liikunnan opettajan ilmoitustaulu
 2. kerros:
 - Kanslian ilmoitustaulu
 - Opettajien ilmoitustaulu
 - Opettajien työtilan ilmoitustaulu

- Monistamon ilmoitustaulu
3. kerros:
- Opinto-ohjaajan ilmoitustaulu
 - Terveystieteiden ilmoitustaulu
 - Kuraattorin ilmoitustaulu
 - Opettajien ilmoitustaulu
 - Opettajien taukotilan ilmoitustaulu
 - Opettajien työtilan ilmoitustaulu
 - Kuvataiteen opettajan ilmoitustaulu
 - Harrastukset ilmoitustaulu

- 9) Tiedotteet sähköisesti opettajille ja opiskelijoille (Wilma)
- 10) Opinto-opas: perustiedot opetuksesta, opetusjärjestelyistä, vuoden kalenteri
- 11) Keskusradio: päivänavauksissa tiedotuksiin vain tarvittaessa
- 12) Kehityskeskustelut: opettajat/ rehtori
- 13) Ohjaustuokiot: opiskelijat/opinto-ohjaaja, opiskelijat/aineenopettaja
- 14) Opettajien vastaanottoajat: jokaisella opettajalla on 30 minuutin mittainen yhtenäinen vastaanottoaika (ei koeviikoilla), josta osa on välitunnin aikana. Vastaanottoajat ja -paikat on luettavissa Wilman opettajaluettelosta.
- 15) Kokeiden palautus: opettaja ilmoittaa opetusryhmänsä opiskelijoille kertaustunnilla tai koulun kotisivuilla, milloin ja missä aikoo palauttaa koesuoritukset
- 16) Opettajien ja opiskelijoiden tavoittaminen sähköpostitse: jokaisella opettajalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on käytössään työ sähköpostiosoite, joka on muotoa etunimi.sukunimi@mantsala.fi.
- 17) Opettajien ja opiskelijoiden tavoittaminen puhelimitse: rehtorilla, apulaisrehtorilla, koulusihteerillä, opinto-ohjaajalla ja liikunnan lehtorilla on omat työpuhelimensa. Lisäksi yhteisiä työpuhelimia on opettajien työtiloissa sekä taukotilassa 3. kerroksessa. Myös opiskelija ilmoittaa opiskelijatietojen tarkistuslomakkeessa matkapuhelimensa numeron.
- 18) Opettajien postilaatit: 2. kerroksessa hallinnon tiloissa
- 19) Ryhmäntunti päättää jokaisen koeviikon: tunnilla järjestetään yhteistä ohjelmaa koko koululle
- 20) Koko koulun tiedotustilaisuudet: syyslukukauden alku ja kevätlukukauden loppu, uuden kurssitarjottimen tiedotustilaisuus
- 21) Erityisryhmien tiedotustilaisuudet: abiturienttien kouluvuoden tapahtumat, muut ajankohtaiset asiat
- 22) Kriisiviestintä: katastrofitilanteita varten oma viestintäsuunnitelma

23) Epävirallinen viestintä- ja tiedottaminen: muu päivittäinen viestintä

3.5. Yhteistyö

Mäntsälän lukio on Mäntsälän kunnan ylläpitämä lukio, joka toimii paikkakunnan ja sen nuorison parhaaksi. Kehitämme kilpailukykyistä ja turvallista lukiota yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän vanhempiansa kanssa. Tässä strategiassa jaetaan yhteistyö koulun ja vanhempien yhteistyöhön, paikalliseen yhteistyöhön, alueelliseen ja valtakunnalliseen yhteistyöhön sekä kansainväliseen yhteistyöhön. Kansainvälistä yhteistyötä käsitellään erikseen lukion kansainvälisyysuunnitelmassa. Kaikessa yhteistyössä pyritään toimimaan opiskelijoiden ja koulun parhaaksi. Koulun ja vanhempien välinen yhteistyö perustuu avoimuuteen ja luottamuksellisuuteen. Ongelmatilanteissa tapaamiset ovat kolmikantatapaamisia eli paikalla ovat opiskelija, hänen vanhempansa ja koulun edustajat. Paikallisen yhteistyön kautta tarjotaan opiskelijalle paremmat ja monipuolisemmat opiskelumahdollisuudet. Yhteistyöllä tähdätään erityisesti opiskelijan sujuvaan siirtymiseen peruskoulusta lukioon, laajempaan opetustarjontaan, positiivisiin virikkeisiin, laadukkaampiin tukipalveluihin ja myös lukion kuvan kirkastamiseen. Alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö parantaa ja laajentaa opiskelijalle suunnattua opetustarjontaa, tukee lukion toiminnan arviointia ja parantaa opiskelijoiden tiedon saantia jatko-opintomahdollisuuksista.

3.5.1. Koulun ja vanhempien yhteistyö

- 1) Lukion esittely peruskoulun 9. lk:n vanhempainilloissa, lukion esittelykansio
- 2) Lukuvuosittainen tiedote lukuvuoden koulutyöstä elo-syyskuussa postitse, lukion opinto-opas
- 3) Opiskelijan poissaolojen syiden varmentaminen (alle 18-vuotiaat)
- 4) Kurssisuoritusten seuraaminen (alle 18-vuotiaat)
- 5) Opiskelijan kannustaminen ja tukeminen hyvissä pyrkimyksissään
- 6) Lukion aloittavien vanhempainilta lokakuussa
- 7) Lukion jatkavien vanhempainilta huhtikuussa
- 8) Syksyn ylioppilasjuhla ylioppilaiden vanhemmille ja muille läheisille joulukuun alussa
- 9) Keskiyön kirkko syyslukukauden päätöstilaisuutena, myös lukiolaisten vanhemmat tervetulleita
- 10) Kevätlukukauden alussa avointen ovien päivä, jossa vanhemmilla on opetuksen seuraamisen lisäksi mahdollisuus ryhmänohjaajan ja muiden opettajien tapaamiseen

- 11) Wanhat tanssit jatkavien vanhemmille ja muille läheisille helmikuussa
- 12) Kevään ylioppilasjuhla ylioppilaiden vanhemmille ja muille läheisille touko-kesäkuun vaihteessa
- 13) Vanhempien tuki projekteissa ja teemapäivissä, esim. kansainvälisissä projekteissa majoittajana ja jatko-opintopäivässä oman ammattinsa esittelijänä
- 14) Vanhemmat ottavat kotiinsa vaihto-oppilaita, jotka käyvät kouluamme
- 15) Yhteydet ryhmänohjaajan ja vanhempien välillä pitkäaikaisissa poissaoloissa ja muissa ongelmatapauksissa
- 16) Tapaamiset ryhmänohjaajan / opinto-ohjaajan / rehtorin ja vanhempien / opiskelijan kesken, kun lukionkäynti on vaarantumassa
- 17) Ilmoitukset huoltajille kurinpitoasioissa
- 18) Vuositasokohtaiset keskustelutilaisuudet ryhmänohjaajien / opinto-ohjaajan / ja vanhempien / opiskelijoiden kesken huhti-toukokuussa, kun opiskelijan opinnot eivät etene toivotulla tavalla
- 19) Valitut vanhempien edustajat kokoontuvat opettajien ja opiskelijakunnan hallituksen kanssa 1-2 kertaa lukuvuodessa
- 20) Osallistuminen Avain-työryhmään, jossa kaikki lasten ja nuorten kanssa toimivat tahot kokoontuvat pohtimaan ja kehittämään yhteistyömuotoja ja toimintatapoja.

3.5.2. Paikallinen yhteistyö

- 1) Ehnroosin koulu
 - yhteisiin opettajiin, ja tiloihin ja opetusvälineisiin liittyvä yhteistyö
 - projekti-, teemapäivä- ja tilaisuusyhteistyö
 - aineryhmäyhteistyö
 - Mäntsälän lukio houkutteleva vaihtoehto peruskoulun päättävälle
- 2) Riihenmäen koulu
 - yhteisiin opettajiin, tiloihin ja opetusvälineisiin liittyvä yhteistyö
 - projekti-, teemapäivä- ja tilaisuusyhteistyö
 - aineryhmäyhteistyö
 - Mäntsälän lukio houkutteleva vaihtoehto peruskoulun päättävälle
- 3) Peruskoulut 1-6 lk
 - yhteisiin opettajiin ja tiloihin liittyvä yhteistyö
- 4) Ammattiopisto
 - yhteisiin opiskelijoihin liittyvä yhteistyö
 - projekti-, teemapäivä- ja tilaisuusyhteistyö

- 5) Kansalaisopisto
 - tiloihin ja opetusvälineisiin liittyvä yhteistyö
 - korvaaviin ja valmentaviin kursseihin liittyvä yhteistyö
 - kurssien järjestäminen yhdessä kolmannen osapuolen kanssa (esim. korkeakoulut)
- 6) Musiikkiopisto
 - opetusvälineisiin liittyvä yhteistyö
 - korvaaviin kursseihin liittyvä yhteistyö
 - projekti- ja tilaisuusyhteistyö
- 7) Koulutoimisto
 - resursseihin liittyvä yhteistyö
 - arviointiin liittyvä yhteistyö
- 8) Kirjasto
 - pääkirjaston käyttöön liittyvä yhteistyö
 - koulukirjaston ylläpitämiseksi tapahtuva yhteistyö
- 9) Nuorisotoimi
 - projekti-, teemapäivä- ja tilaisuusyhteistyö
- 10) Perusturva
 - kouluterveydenhoitopalvelut
 - päihdestrategian toteuttaminen
- 10) Tilapalvelu
 - tiloihin liittyvä yhteistyö
- 11) Ruokapalvelu
 - kouluruokailuun liittyvä yhteistyö
- 12) Seurakunta
 - päivänavaus-, projekti-, teemapäivä- ja tilaisuusyhteistyö
 - tiloihin liittyvä yhteistyö
- 13) Yritykset
 - taloudellinen tuki, luentotuki
 - tiloihin liittyvä yhteistyö
- 14) Yhdistykset
 - taloudellinen tuki, luentotuki, teemapäiväyhteistyö
 - soveltaviin ja korvaaviin kursseihin liittyvä yhteistyö
 - tiloihin liittyvä yhteistyö
- 15) Yksityiset
 - luentotuki
 - tiloihin liittyvä yhteistyö

3.5.3. Alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö

- 1) Keski-Uudenmaan toisen asteen koulut
 - opiskelijoiden kurssisuorituksiin liittyvä yhteistyö
 - opetussuunnitelmayhteistyö
 - yhdistelmäopiskelijoihin liittyvä yhteistyö
 - KUUMA -verkkokouluun liittyvä yhteistyö

- 2) Muut toisen asteen koulut
 - opiskelijoiden kurssisuorituksiin liittyvä yhteistyö
 - jatko-opintoihin liittyvä yhteistyö

- 3) Ammattikorkeakoulut
 - ammattikorkeakoulujen valintamenettelyyn liittyvä yhteistyö
 - opiskelijoiden kurssisuorituksiin liittyvä yhteistyö

- 4) Korkeakoulut
 - korkeakoulujen valintamenettelyyn liittyvä yhteistyö
 - opiskelijoiden kurssisuorituksiin liittyvä yhteistyö

- 5) Ylioppilastutkintolautakunta
 - arviointiin liittyvä yhteistyö

- 6) STAKES
 - arviointiin liittyvä yhteistyö

- 7) Etelä-Suomen aluehallintovirasto
 - opettajien koulutukseen liittyvä yhteistyö
 - arviointiin liittyvä yhteistyö

- 8) Opetushallitus
 - opettajien koulutukseen liittyvä yhteistyö
 - arviointiin liittyvä yhteistyö

- 9) Tilastokeskus
 - arviointiin liittyvä yhteistyö

- 10) Yhdistykset
 - luentotuki, teemapäiväyhteistyö
 - soveltaviin ja korvaaviin kursseihin liittyvä yhteistyö

- 11) Yksityiset
 - luentotuki

4. TOIMINTAKULTTUURI, OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT

4.1. Järjestyssäännöt

Kouluväen turvallisuuden, terveyden ja viihtyvyyden parantamiseen pyritään osaltaan yhteisesti hyväksytyjen järjestyssääntöjen noudattamisella. Järjestyssäännöt ovat voimassa koulupäivinä kouluaikana ja muunakin aikana koulun järjestämissä tilaisuuksissa ja retkillä. Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti.

1. Poissaolo on sallittua vain hyväksyttävästä syystä. Opiskelija voi etukäteen saada vapautuksen koulunkäynnistä ryhmänohjaajalta enintään kolmeksi päiväksi, rehtorilta sitä pitemmäksi ajaksi. Opiskelija on velvollinen selvittämään poissaolonsa ja niiden syyt jälkikäteen, aina välittömästi palattuaan takaisin kouluun. Selvitys tapahtuu poissaolokirjaa käyttäen. Jos opiskelija ei ole etukäteen saanut lupaa poissaoloon tai hän ei voi osoittaa siihen hyväksyttävää syytä, poissaolo on aiheeton. Aiheettomasti poissaollut opiskelija voidaan jättää arvostelematta.

Rehtori voi katsoa lukiosta eronneeksi opiskelijan, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa koulusta ja jonka opintotavoitteiden saavuttaminen on tästä syystä käynyt kyseenalaiseksi.

2. On noudatettava liikennesääntöjä.
3. Päihteiden hallussapito tai päihteiden vaikutuksen alaisena oleminen on kiellettyä.
4. Tupakointi on kiellettyä.

Opiskelijaa, joka rikkoo järjestystä, harjoittaa opinnoissaan vilppiä tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan kurinpidollisesti rangaista. Kurinpitorangeistuksia ovat kirjallinen varoitus ja opiskelijan erottaminen lukiosta enintään yhdeksi vuodeksi.

4. 2. Opiskeluympäristö

4.2.1. Oppimiskäsityksestä oppimisympäristöön

Opetussuunnitelma pohjautuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota.

Opiskelijan omaa aktiivista tiedonrakentamisprosessia korostavasta oppimiskäsityksestä seuraa, että lukio luo sellaisia opiskeluympäristöjä, joissa opiskelijat voivat asettaa omia

tavoitteitaan ja oppia työskentelemään itsenäisesti ja yhteistoiminnallisesti erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa. Heille annetaan tilaisuuksia kokeilla ja löytää omalle oppimistyyliilleen sopivia työskentelymuotoja. Heitä ohjataan tiedostamaan, arvioimaan ja tarvittaessa korjaamaan omaa työskentelytapaansa. Opetuksessa otetaan myös huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja että he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana. Opiskelijoiden yksilöllisyyden ja erilaisuuden vuoksi opetus- ja opiskelumuodot ovat monipuolisia.

Opiskelijoille annetaan välineitä tiedon hankkimiseen ja tuottamiseen sekä tiedon luotettavuuden arviointiin ohjaamalla heitä soveltamaan kullekin tiedon- ja taidonalalle luonteenomaisia tiedon- ja taidon hankkimis- ja tuottamistapoja. Opiskelijoita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa sekä kirjastojen tarjoamia palveluja.

Opiskelutilanteita suunnitellaan siten, että opiskelija pystyy soveltamaan oppimaansa myös opiskelutilanteiden ulkopuolella.

4.2.2. Opetuksen järjestelyt

Oppitunnin pituus on 75 minuuttia. Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 22 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoaltaan edellä mainittua lyhyempiä tai pitempiä.

Opetus koulussamme tapahtuu jaksollisesti, kurssimuotoisesti ja luokattomasti:

- Käytössä on viisijaksojärjestelmä eli lukuvuosi on jaettu viiteen yhtä pitkään jaksoon.
- Suurin osa opetuksesta on jaettu oppiaineittain opiskelijoille pakollisiin, valtakunnallisiin syventäviin ja koulukohtaisiin syventäviin kursseihin.
- Osa opetuksesta annetaan koulumme soveltavilla kursseilla, joiden sisältö levittäytyy useamman oppiaineen alueelle.
- Oppiaineiden kurssit eivät ole sidottuja vuosiluokkiin. Oppiaineissa on silti syytä noudattaa suositeltua suoritusjärjestystä.
- Opiskelijat jaetaan ohjausryhmiin, joista kutakin ohjaa oma ryhmänohjaajansa.
- Opiskeluaika riippuu opiskelijan tarpeista, mahdollisuuksista ja kyvykkyydestä sekä hänen opiskelulleen asettamista tavoitteista ja suorittamista valinnoista. Kuitenkin neljää vuotta pitempään lukio-opiskeluun voi saada rehtorilta luvan vain erityisestä syystä.
- Lukio-opiskelu on paljolti vuorovaikutusta opiskelijan ja opettajan välillä sekä opiskelijoiden kesken. Sen takia opiskelijalla on velvollisuus osallistua opiskeluun valitsemiensa kurssien oppitunneilla.
- Rehtori tai hänen määräämänsä opettaja voi kirjallisesta hakemuksesta antaa mahdollisuuden joidenkin kurssien suorittamiseen itsenäisesti opiskellen ja tenttimällä. Lisäksi koulun vuosittaisessa työsuunnitelmassa voidaan määrätä, että jokaisen opiskelijan tulee suorittaa tietyt kurssit tai osia niistä itsenäisesti opiskellen ja tenttien.
- Opettajalla on menetelmällinen vapaus opetussuunnitelmaa toteuttaessaan. Opettaja valitsee kurssin tavoitteisiin parhaiten sopivat opetusmenetelmät.
- Opiskelija hankkii kursseilla tarvitsemansa materiaalin itse tai maksaa materiaalin yhteishankinnasta oman osuutensa.

4.2.3. Kieli ja kulttuuriryhmien opetus

Koulutuksen järjestäjä, Mäntsälän kunta, järjestää kulloistenkin mahdollisuuksien mukaan kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien opiskelijoiden äidinkielen opetusta, omakielistä opetusta ja suomi toisena kielenä –opetusta yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Mäntsälän lukiossa ei ole erillisiä kieli- ja kulttuuriryhmien opetusryhmiä.

4.3. Osaamisen tunnustaminen

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava lukion päättämällä tavalla.

Osaamisen tunnustaminen voidaan tehdä esim. ammattiopistossa, kansalaisopistossa, musiikkiopistossa, kesälukiossa, etälukiossa tai avoimessa yliopistossa suoritetuista opinnoista samoin kuin ulkomailla esim. vaihto-opiskelun aikana suoritetuista opinnoista. Saadakseen päätöksen osaamisen tunnustamisesta opiskelijan on haettava sitä erikseen lomakkeella (mahdolliset todistukset liitteenä). Hakemus on tehtävä hyvissä ajoin ennen kuin vastaava kurssi lukiossa alkaa. Osaamisen tunnustamisesta päättää rehtori tai hänen määräämänsä opettaja.

Mikäli osaamisen tunnustaminen kohdistuu pakollisiin tai syventäviin kursseihin, annetaan niistä numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

4.4. Ohjaustyön suunnitelma

Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa ja kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjauksella edistetään valinnaisuuden, joustavuuden ja monimuotoisuuden toteutumista. Ohjauksen tavoitteena on kehittää opiskelijan yksilöllisiä opiskelun taitoja ja edistää kokonaisvaltaisesti opiskelijan opiskeluvaiheita sekä edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä.

Kaikki koulun opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvat osallistuvat oman toimenkuvansa mukaan Mäntsälän lukion ohjaustoimintaan.

Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan oma opinto-ohjelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Lukio-opintoihin perehdyttäminen aloitetaan peruskoulussa. Lukio-opiskelun erityispiirteistä ja lukio-opintoihin hakeutumisesta tiedotetaan perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille peruskoulun vanhempainilloissa, 9.luokkien oppilaiden vanhemmille lähetettävässä lukioesitteessä, huoltajille ja peruskoulun 9.luokkien oppilaille jaettavassa lukion esittelymateriaalissa ja peruskoulun opinto-ohjauksen tunneilla pidettävillä ohjaustunneilla (lukion opinto-ohjaaja ja tutorit yhdessä).

Lukio-opinnot valinnut opiskelija perehdytetään Mäntsälän lukion toimintaan ja lukio-opiskelun ohjeisiin ja menettelytapoihin ennen opintojen aloittamista. Opiskelija saa

peruskoulun opintojen päättövaiheessa ohjausta lukio-opintojen suunnittelemiseksi lukion opinto-ohjaajalta ja peruskoulun opinto-ohjaajalta siten, että opiskelija pystyy suunnittelemaan lukio-opintojensa sisällön ja rakenteen.

Lukio-opintojen alkuvaiheessa lukion ryhmänohjaajat ja lukion opinto-ohjaaja perehdyttävät yhdessä tutoreiden kanssa opiskelijat koulun toimintatapoihin ja -käytänteisiin sekä järjestyssääntöihin ryhmänohjaajan tunneilla sekä opinto-ohjauksen luokkatunneilla. Lukio-opintojen alkuvaiheessa ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja ohjaavat erityisesti opintojen alkuun saattamisessa ja opinto-ohjelmien tarkistamisessa opintojen aikana. Opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaaja ohjaavat opiskelijaa muuttuneiden opintosuunnitelmien teossa tarvittaessa koko lukioajan.

Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä kehitetään ja ylläpidetään koko lukioajan normaalin koulutyöskentelyn ohessa erilaisten vaihtuvien teemapäivien avulla. Lukion aloittavien opiskelijoiden tukena koululla ovat toisen vuoden opiskelijoista koulutetut tutorit. Opiskelijoiden opinto-ohjelmat tarkistetaan säännöllisesti, ja pidetään huolta opiskelijoiden opintojen etenemisestä ryhmänohjaajien tunneilla, tähtihetkissä ja opinto-ohjaajan ohjaustuokioissa. Huoltajille tiedotetaan tarvittaessa erikseen opiskelijan lukio-opintojen etenemisestä jaksotodistusten lisäksi.

4.4.1. Ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako

4.4.1.1. Opinto-ohjaaja

Päävastuu opiskelijan ohjauksen suunnittelusta ja toteutuksesta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä peruskoulun opinto-ohjaajien kanssa peruskoululaisille lukio-opiskelun ja lukiovaihtoehtojen tiedottamisessa sekä peruskoululaisten lukio-opintoihin liittyvässä ohjauksessa ennen ja jälkeen opintojen aloittamisen.

Lukiossa opinto-ohjaaja toimii ohjauksen suunnittelijana, ryhmänohjaajien kouluttajina ja opastajana sekä erityisesti opiskelijoiden jatkokoulutuksen ja uravalinnan ohjaajana. Opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijoita henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadinnassa ja tarkistamisessa. Opinto-ohjaaja hoitaa yhteyksiä muihin oppilaitoksiin, työvoimaviranomaisiin ja ohjauksen tehtäväalueeseen kuuluvat yhteydet työ- ja elinkeinoelämään.

Opiskelijoille annetaan henkilökohtaista ohjausta vuosittain. Henkilökohtainen ohjaus voidaan jakaa opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan kesken.

- Ensimmäisen vuoden henkilökohtainen ohjaus painottuu lukio-opintojen käynnistämiseen ja suunnitteluun sekä opintomenestyksen ja kurssikertymien seurantaan ja opiskelutekniikkaan liittyviin kysymyksiin.
- Toisen opiskeluvuoden ohjauskeskusteluissa painotuksena ovat yo-kirjoituksiin liittyvät valinnat ja henkilökohtaiset jatko-opintosuunnitelmat.
- Kolmannen vuoden henkilökohtaisen ohjauksen painopiste on abiturientin uravalinnan täsmentäminen ja tukeminen.

Opinto-ohjauksen luokkatunneilla käsitellään lukioon perehdyttämiseen, opiskelutekniikkaan, lukio-opintoihin liittyviin valintoihin opiskelun jaksottamiseen ja suunnitteluun, nuoren itsetuntemukseen ja ryhmäytymiseen, ylioppilaskirjoituksiin ja jatko-opintoihin liittyviä kysymyksiä.

4.4.1.2. Ryhmänohjaaja

Ryhmänohjaaja ohjaa omaa ohjausryhmäänsä opiskelijan koko lukio-opintojen ajan. Ryhmänohjaajan tuokioita pidetään viikoittain koeviikkoja lukuun ottamatta. Ryhmänohjaaja tiedottaa opiskelijoilleen ryhmäänsä ja koko koulua koskevat ajankohtaiset tiedot. Ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluu opiskelijoiden sosiaalistaminen ja lukion käytänteisiin ohjaaminen. Hän ohjaa opiskelijoita jaksottaisen työjärjestyksen laatimisessa ja osallistuu osaltaan yhdessä opinto-ohjaajan kanssa koko lukion käsittävän opintosuunnitelman laatimiseen. Sekä ryhmänohjaajan että opinto-ohjaajan tulee tuntee opiskelijoiden suunnitelmat ja seurata niiden muuntumista ja toteutumista.

Ryhmänohjaaja kiinnittää huomiota jokaisessa opintojaksossa opiskelijan riittävän kurssimäärän kertymiseen ja siihen, että pakolliset kurssit tulevat ajallaan hyväksytysti suoritettua sekä heikkoon tai heikkenevään koulumenestykseen yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Sekä ryhmänohjaajan että opinto-ohjaajan tulee varata aikaa keskustella niiden opiskelijoiden kanssa, joiden työskentelyyn tai etenemiseen on kiinnitetty huomiota.

4.4.1.3. Aineenopettaja

Aineenopettajien tehtävänä on ohjata opiskelijaa oman oppiaineensa opiskelussa sekä auttaa opiskelijaa kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan oman opetusaineensa erityiskysymyksissä. Kurssin alussa aineenopettaja kertoo kurssin tavoitteet, kurssisisällöt, alustavan aikataulun ja kurssin arvosteluperusteet.

4.4.1.4 Muu henkilökunta

Muu henkilökunta opastaa opiskelijaa omiin työtehtäviinsä liittyvissä kysymyksissä.

4.5 Opiskelijan opinto-ohjelman suunnittelu

Lukio on nuorisoasteen koulu, jonka tarkoituksena on antaa yleissivistävää opetusta ja valmistaa opiskelijaa jatko-opintoihin.

Lukion koulutyö päättyy päättötodistuksen saamiseen sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen saaminen edellyttää pitkäjänteistä ja suunnitelmallista opiskelua. Opinto-ohjelmansa suunnittelun onnistumiseksi opiskelijan kannattaa sen takia tutustua myös ylioppilastutkintoa koskeviin perusasioihin.

- Päättötodistuksen saaminen edellyttää vähintään 75 kurssin suorittamista, joista pakollisia kursseja on 47-51 ja syventäviä kursseja vähintään 10. Loput kurssit 75:stä voivat olla pakollisia, syventäviä tai soveltavia kursseja. Ylioppilastutkinto edellyttää hyväksytyin arvosanan saamista pakollisissa kokeissa.
- Pakollisia kursseja sisältävissä oppimäärissä keskenään vaihtoehtoisia ovat pitkä matematiikka ja lyhyt matematiikka sekä uskonto ja elämäkatsomustieto. Ev.lut. kirkkoon kuuluva opiskelija osallistuu oman uskontonsa mukaiseen opetukseen. Opiskelija, joka ei kuulu ev.lut. kirkkoon, voi halutessaan osallistua ev.lut. uskonnon opetukseen. Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumaton opiskelija, joka ei osallistu ev.lut. uskonnon opetukseen, opiskelee elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen

yhdyskuntaan kuuluva opiskelija, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, voi opiskella pyynnöstään elämäkatsomustietoa.

- Taideaineita, musiikkia ja kuvataidetta, tulee jokaisen opiskelijan opiskella yhteensä kolme pakollista kurssia, valintansa mukaan kaksi pakollista kurssia toista ja yksi pakollinen kurssi toista taideainetta.
- Lisäksi lukion opiskelija voi lukea hyväkseen muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja, mikäli ne tavoitteiltaan vastaavat korvattavia opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Korvaavuudesta päättää rehtori tai hänen määräämänsä opettaja muulta oppilaitokselta saamansa tiedon perusteella.
- Kurssivalinnat opiskelija tekee sähköisesti Wilman kurssitarjottimelta.
- Jos olosuhteet muuttuvat, on opiskelijan tarkistettava valintojaan. Luokaton lukio perustuu ajatukseen, että opiskelija huolehtii itse opintosuunnitelmansa toteutumisesta ja ryhtyy heti toimeen, kun muutosta tarvitaan.

5. OPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

5.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijalla on mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen ja jäsentyneen maailmankuvan muodostamiseen. Opiskelija saa olennaista luontoa, ihmistä, yhteiskuntaa ja kulttuureja koskevaa eri tieteen- ja taiteenalojen tuottamaa tietoa.

Opiskelijassa vahvistetaan tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Hänen opiskelu-, tiedonhankinta- ja -hallinta- ja ongelmanratkaisutaitojaan sekä oma-aloitteisuuttaan kehitetään. Huomiota kiinnitetään tieto- ja viestintätekniikan monipuolisiin käyttötaitoihin. Opiskelutaidoissa korostetaan taitoa toimia yhdessä toisten kanssa erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa. Yhteistyössä tarvittavina taitoina ja valmiuksina edistetään itsensä ilmaisemisen taitoja, myös toisella kotimaisella kielellä ja vierailta kielillä, valmiutta ottaa muut huomioon ja valmiutta muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään ja omaa toimintaansa. Yhteistyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja kehitetään yhteisöllisen opiskelun erilaisten muotojen avulla.

Opiskelijan tietoisuutta ihmisten toiminnan vaikutuksesta maailman tilaan kehitetään. Lukio kehittää opiskelijan taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eettisiä kysymyksiä. Opiskelija saa tilaisuuksia pohtia erilaisia vaihtoehtoja, tehdä valintoja ja tiedostaa valintojen välittömiä ja välillisiä seurauksia. Lukio pyrkii siihen, että opiskelijalle kehittyy halu ja kyky toimia demokraattisessa yhteiskunnassa vastuullisesti huomioiden oma ja muiden hyvinvointi.

Opetus lujittaa opiskelijan itsetuntoa ja auttaa häntä tunnistamaan persoonallinen erityislaatunsa. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan eri tavoin omia havaintojaan, tulkintojaan ja esteettisiä näkemyksiään. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita taiteelliseen toimintaan, taide- ja kulttuurielämäänsä osallistumiseen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävään elämäntapaan.

Lukio-opetus antaa opiskelijalle valmiuksia suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opiskelijaa perehdytetään työ- ja elinkeinoelämään sekä yrittäjyyteen. Tavoitteena on, että lukion päätyttyä opiskelija pystyy kohtaamaan joustavasti muuttuvan maailman haasteet, tuntee vaikuttamisen keinoja ja hänellä on halua ja rohkeutta toimia. Hän saa edellytykset monipuoliseen ja täysipainoiseen elämään ihmisenä olemisen eri rooleissa.

5.2. Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatusta- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia. Niissä on kysymys koko elämäntapaa koskevista asioista.

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija osaa

- havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- esittää perusteltuja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta
- arvioida omaa elämäntapaansa ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta sekä tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta.

Yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat:

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä- ja mediaosaaminen.

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineeseen luontuvalla tavalla sekä lukion toimintakulttuurissa.

5.2.1. Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Se merkitsee osallistumista ja vaikuttamista yhteiskunnan eri alueilla poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan sekä kulttuurielämään. Osallistumisen tasot ovat paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen sekä globaali.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemustaan
- osaa muodostaa oman perustellun mielipiteensä ja keskustella siitä kunnioittaen muiden mielipiteitä
- tuntee yhteiskunnan erilaisia osallistumisjärjestelmiä sekä niiden toimintatapoja
- haluaa osallistua lähiyhteisön, kotikunnan, yhteiskunnan ja elinympäristön yhteisen hyvän luomiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- omaksuu aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja, mahdollisuuksia ja toimintaperiaatteita
- ymmärtää työn merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle
- tuntee kuluttajan vaikuttamiskeinot ja osaa käyttää niitä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisen pääpaino on käytännön harjoittelussa sekä omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten luomisessa. Koulun oman aktiivisen toiminnan lisäksi tällaista opiskeluympäristöä kehitetään yhteistyössä muiden yhteiskunnan elimien, erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa.

5.2.2. Hyvinvointi ja turvallisuus

Lukioyhteisössä luodaan edellytyksiä osallisuuden, keskinäisen tuen ja oikeudenmukaisuuden kokemiselle. Nämä ovat tärkeitä elämänilon, mielenterveyden ja jaksamisen lähteitä. Hyvinvointi ja turvallisuus -aihekokonaisuuden tarkoituksena on, että

opiskelija ymmärtää oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin perusedellytykset. Aihekokonaisuus kannustaa toimimaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta perheessä, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnan jäsenenä. Se vakiinnuttaa hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää arkiosaamista, jota jokainen tarvitsee kaikissa elämänvaiheissa ja erityisesti elämän kriisitilanteissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ilmaista tunteita ja näkemyksiä vuorovaikutustilanteissa yhteisödynamiikkaa kehittäväällä tavalla sekä käsitellä myös pettymyksiä, ristiriitaisia kokemuksia ja konflikteja väkivallattomasti
- rohkaistuu ottamaan yksilöllistä vastuuta opiskeluyhteisön jäsenten hyvinvoinnista ja yhteisöllisyydestä sekä ottamaan itse vastaan yhteisön tukea
- osaa arvioida, mitkä yhteisölliset ja yhteiskunnalliset toimintatavat tai rakenteelliset tekijät edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja mitkä voivat ne vaarantaa
- toimii niin, että hän vaikuttaa myönteisesti opiskeluyhteisönsä hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tunnistaa vakavat ongelmat sekä osaa niiden ilmaantuessa hakea apua ja käyttää hyvinvointipalveluita tai ryhtyä muihin tarkoituksenmukaisiin toimiin myös poikkeustilanteissa
- osaa kohdata muutoksia ja epävarmuutta sekä rakentaa pohjaa uusille mahdollisuuksille.

Hyvinvointi- ja turvallisuuskokemus on yleensä samanaikaisesti fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen. Kysymys oikeudenmukaisuuden toteutumisesta liittyy siihen olennaisena osana. Kokemus on yksilöllinen, mutta sen perusta yhteisöllinen.

5.2.3. Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet. Ihmisen tulee oppia kaikessa toiminnassaan sopeutumaan luonnon ehtoihin ja maapallon kestokyvyn rajoihin. Lukio kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävän kehityksen puolesta.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestävän kehityksen ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden samanaikainen toteuttaminen tekee kehityksestä kestävän
- osaa mitata, arvioida ja analysoida sekä luonnonympäristössä että kulttuuri- ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia
- pohtii, millainen on kestävä elämäntapa, luontoa pilaamaton ja ekotehokas tuotanto ja yhdyskunta, sosiaalista pääomaansa vahvistava yhteisö ja yhteiskunta sekä luontoperustastaan ylisukupolisesti huolehtiva kulttuuri
- osaa ja tahtoo toimia kestävän kehityksen puolesta omassa arjessaan, lukiolaisena, kuluttajana ja aktiivisena kansalaisena
- osaa tehdä yhteistyötä paremman tulevaisuuden puolesta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kestävän kehityksen haasteita opitaan tarkastelemaan monesta näkökulmasta: Selvitetään, miten ihmistoiminta on vaikuttanut ympäristöön ja miten ihmisen tapa muokata ympäristöjään on muuttunut kulttuuri evoluution aikana. Analysoidaan maailmanlaajuisia ympäristöuhkia ja niiden syitä sekä keinoja korjata kehityksen suuntaa. Tarkastellaan väestönkasvuun, köyhyyteen ja nälkään liittyviä ongelmia. Arvioidaan aineiden ja energian kiertokulkuja luonnossa ja tuotantojärjestelmissä sekä opetellaan säästämään energiaa ja raaka-aineita. Pohditaan, millaista voisi olla taloudellinen kasvu, joka ei perustu raaka-aineiden ja energian käytön lisäämiseen, ja mikä merkitys talouden vakaudella on ympäristönsuojelulle ja ihmisten hyvinvoinnille. Tutustutaan kestävän kehityksen periaatteita toteuttaviin yrityksiin ja teknologioihin sekä opitaan käyttämään kuluttajan vaikutuskeinoja. Selvitetään, miten ihmisen toiminnot voivat sopeutua ympäristöihinsä kulttuuriperintöä arvostaen ja luonnon monimuotoisuutta vaarantamatta. Harjoitellaan kestävän elämäntavan käytäntöjä ja selvitetään niiden rakenteellisia edellytyksiä. Opetukseen ja lukion arkeen tuodaan esimerkkejä onnistuneista käytännöistä.

Rohkaistuakseen aktiiviseksi kestävän kehityksen edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla eettisillä, käytännöllisillä, taloudellisilla, yhteiskunnallisilla ja ammatillisilla valinnoillaan on merkitystä. Kestävän kehityksen edistämiseksi luodaan yleiskuva muutostarpeiden mittavuudesta ja siitä, että tarvittaviin tuloksiin päästään vain laajalla yhteistyöllä.

5.2.4. Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Lukiokoulutus tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa kulttuuri-identiteettiään äidinkielen, menneisyyden jäsentämisen, uskonnon, taide- ja luontokokemusten sekä muiden opiskelijalle merkityksellisten asioiden avulla. Opiskelija tietää, mitä yhteiset pohjoismaiset, eurooppalaiset ja yleisinhimilliset arvot ovat ja miten ne tai niiden puute näkyvät omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa. Lukio tarjoaa opiskelijalle runsaasti mahdollisuuksia ymmärtää, miten kulttuuriperintömme on muodostunut ja mikä voi olla hänen tehtävänsä kulttuuriperinnön ylläpitäjänä ja uudistajana.

Lukio vahvistaa opiskelijan myönteistä kulttuuri-identiteettiä sekä kulttuurien tuntemusta, joiden perustalta on mahdollista saavuttaa kulttuurien välisen toiminnan taito ja menestystä kansainvälisessä yhteistyössä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurikäsitteen erilaisia tulkintoja ja osaa kuvata kulttuureiden erityispiirteitä
- tuntee henkistä ja aineellista kulttuuriperintöä
- on tietoinen omasta kulttuuri-identiteetistään, tietää mihin kulttuuriseen ryhmään hän tahtoo kuulua ja osaa toimia oman kulttuurinsa tulkkina
- arvostaa kulttuureiden monimuotoisuutta elämän rikkautena ja luovuuden lähteenä sekä osaa pohtia tulevan kulttuurikehityksen vaihtoehtoja
- osaa kommunikoida monipuolisesti myös vierailta kielillä kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa

- pyrkii toimimaan aktiivisesti keskinäiseen kunnioittamiseen perustuvan monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamiseksi.

Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kulttuuriympäristönä ja hyviin tapoihin sekä lukion omiin traditioihin, juhliin ja muihin tapahtumiin. Opiskelijoita kannustetaan monikulttuuriseen vuorovaikutukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

5.2.5. Teknologia ja yhteiskunta

Teknologian kehittämisen lähtökohtana on ihmisen tarve parantaa elämänsä laatua ja helpottaa elämäänsä työ- ja vapaa-aikanaan. Teknologian perustana on luonnossa vallitsevien lainalaisuuksien tunteminen. Teknologia sisältää tiedon ja taidon suunnitella, valmistaa ja käyttää teknologisia tuotteita, prosesseja ja järjestelmiä. Opetuksessa korostetaan teknologian ja yhteiskunnan kehittymisen vuorovaikutteista prosessia.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnontieteiden ja muiden tieteenalojen tietoa pohtiessaan teknologian kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ja osaa arvioida ihmisen suhdetta nykYTEknologiaan sekä osaa arvioida teknologian vaikutuksia elämäntapaan, yhteiskuntaan ja luonnonympäristön tilaan
- osaa arvioida teknologian kehittämistä ohjaavia eettisiä, taloudellisia, hyvinvointi- ja tasa-arvonäkökohtia sekä ottaa perustellen kantaa teknologisiin vaihtoehtoihin
- ymmärtää teknologian ja talouden vuorovaikutusta sekä osaa arvioida teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työn sisältöön ja työllistymiseen
- oppii yrittäjyyttä ja tutustuu paikalliseen työelämään.

Aihekokonaisuus ohjaa opiskelijaa pohtimaan teknologian kehittämistä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Hän oppii teknologian kehittämistyöhön kuuluvaa innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja. Hän oppii tarkastelemaan teknologian arvolähtökohtia ja seurannaisvaikutuksia. Nykyihmisen riippuvuutta teknologiasta tutkitaan ja pohditaan yksilön, työelämän ja vapaa-ajan kysymyksinä. Erityisesti kiinnitetään huomiota ihmisen perustarpeiden näkökulmasta välttämättömään ja ei-välttämättömään teknologiaan. Opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen sekä osallistumaan yksilönä ja kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sitä koskevaan päätöksentekoon.

Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla eri alojen teknologioihin. Näitä ovat esimerkiksi hyvinvointi ja terveys, informaatio ja viestintä, muotoilu ja musiikki, ympäristönsuojelu, energiantuotanto, liikenne sekä maa- ja metsätalous.

5.2.6. Viestintä- ja mediaosaaminen

Lukio-opetus tarjoaa opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme. Lukio vahvistaa opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan ja valmiutta vuorovaikutukseen sekä yhteistyötä paikallisen/alueellisen median kanssa. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään mediavaikutuksia, median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä ja

yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana. Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvaaman maailman suhdetta todellisuuteen. Opiskelija oppii huolehtimaan yksityisyyden suojastaan, turvallisuudestaan ja tietoturvastaan liikkueessaan mediaympäristöissä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa riittävät viestien tulkinta- ja vastaanottotaidot: hän oppii mediakriittisyyttä valinnoissa ja mediatekstien tulkinnoissa sekä kuluttajan tarvitsemia yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja
- osaa käsitellä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä: hän oppii vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään
- saa paremmat vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaidot
- pystyy tuottamaan mediatekstejä ja monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä ja välittäessään niitä
- tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä, harjaantuu käyttämään mediaa opiskeluun liittyvissä vuorovaikutustilanteissa sekä tiedonhankinnassa ja -välittämisessä
- tuntee median toimintaan vaikuttavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä
- saa tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista.

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Media on sekä opiskelun kohde että väline. Mediakasvatus on verbaalisten, visuaalisten, auditiivisten, teknisten ja yhteiskunnallisten taitojen sekä opiskelutaitojen kehittämistä.

5.3. TUNTIJAKO

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavat valtakunnalliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavat koulukohtaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	2
Englannin kieli, A1	6	2	3
Saksan kieli, A2		8	
Ranskan kieli, A2		8	
Ruotsin kieli, B1	5	2	3
Saksan kieli, B2		8*	
Ranskan kieli, B2		8*	
Espanjan kieli, B2		8*	
Venäjän kieli, B2		8*	
Saksan kieli, B3		8*	
Ranskan kieli, B3		8*	
Espanjan kieli, B3		8*	
Venäjän kieli, B3		8*	
Matematiikka, lyhyt oppimäärä	6	2	2
Matematiikka, pitkä oppimäärä	10	3	4
Biologia	2	3	1
Maantiede	2	2	1
Fysiikka	1	7	2

Kemia	1	4	1
Uskonto, ev.lut.	3	2	1
Uskonto, ort.	3*	2*	
Elämänkatsomustieto	3*	2*	
Filosofia	1	3	
Psykologia	1	4	1
Historia	4	2	2
Yhteiskuntaoppi	2	2	1
Terveystieto	1	2	1
Liikunta	2	3*	7
Musiikki	½	3*	1
Kuvataide	½	3*	6
Opinto-ohjaus	1	1*	2

Soveltavat kurssit*

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Opiskelijakunnassa toimiminen
Tapahtumatuotanto
Tutorkurssi
Vapaaehtoistyö
Yrittäjyyskurssi

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Kulttuurimatkalla Euroopan sydämeen
Kuoro
Lauluyhtye- ja laulukurssi
Opiskelijavaihto 1
Opiskelijavaihto 2

Teknologia ja yhteiskunta

Ohjelmointi
Tietotekniikan peruskurssi
Tietotekniikan jatkokurssi

Viestintä- ja mediaosaaminen

Verkkajulkaiseminen

*kurssien opetuksen toteutumisesta päätetään lukuvuosittain työsuunnitelman teon yhteydessä sen mukaan, mitkä ovat ko. opetukseen ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrät ja käytettävissä olevat resurssit

Opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluu:

pakolliset kurssit	47-51
syventäviä kursseja	vähintään 10
soveltavia kursseja	määrä oman valinnan mukaan
kursseja yhteensä	vähintään 75

5.4. OPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT OPPIAINEITTAIN

5.4.1. PAKOLLISET JA SYVENTÄVÄT KURSSIT OPPIAINEITTAIN

5.4.1.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ohjaa näkemys äidinkielestä käsitejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Äidinkielen myötä ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän tietoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa arvostamaan omaa kulttuuria ja kieltä. Oppiaine ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden ymmärtämiseen ja kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevaisuuteen.

Lukion kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on kaunokirjallisuuden ymmärtäminen, tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvarojen monipuolistamiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tähtää sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opinnoille, osallisuudelle työelämässä ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä on kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana, merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii ymmärtämään ja analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta

- syventää tekstitaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempana niiden tavoitteista ja konteksteista
- oppii arvioimaan tekstin ilmaisua, esimerkiksi retorisia keinoja ja argumentaatiota, sekä soveltamaan tietojaan tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä, osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta.

ARVIOINTI

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssien arvioinnin kohdistuu monipuolisesti oppiaineen eri alueisiin. Arvioinnin pohjana on opiskelijan tieto kurssien tavoitteista ja sisällöistä niin, että hän pystyy seuraamaan omaa edistymistään. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen. Henkilökohtainen tavoitteenasettelu ja palaute sekä toisilta opiskelijoilta että opettajalta ovat opiskelijan puheviestinnän ja kirjoittamisen taitojen kehittymisessä tärkeitä. Opetuksessa kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoja, joiden avulla hän voi rakentaa myönteistä mutta realistista käsitystä itsestään puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

PAKOLLISET KURSSIT

Kursseilla toteutetaan aineen sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja sekä luetaan runsaasti kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta.

1. Kieli, tekstit ja vuorovaikutus

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää viestintäympäristöään sekä tunnistaa omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tekstikäsitustään
- oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempana tulkintaansa ohjaavista seikoista
- ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen, viestintätilanteen ja -välineen kannalta

- oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin
- tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua
- syventää tietojaan ryhmäviestinnästä: hän kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan
- ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapiirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi
- viestintätilanteen ja -välineen vaikutus tekstiin
- tekstikäsitteiden syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset tekstit, asia- ja kaunokirjalliset tekstit, julkiset ja yksityiset tekstit
- erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua: ymmärrettävyys, havainnollisuus ja eheys
- tekstien referointi ja kommentointi
- omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja -motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta
- vuorovaikutustaidot ryhmässä

2. Tekstien rakenteita ja merkityksiä

Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Opiskelija syventää tekstilajituntemustaan ja kehittää erilaisten tekstien tuottajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida tekstien sisältöä, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastiivisista ja muista merkityssuhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii tekstien erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä
- tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta
- oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteittensa mukaisesti
- oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi.

Keskeiset sisällöt

- tekstuaaliset keinot, esimerkiksi lausetyypit ja -rakenteet, sananvalinnat, kielen kuvallisuus; jaksotus, viittaussuhteet, kytkökset; fokusointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta

- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi
- kirjoittaminen prosessina: tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi ja siihen viittaaminen ja hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hiominen erityisesti rakenteen ja tekstin eheyden kannalta

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa

Opiskelijoiden käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää tietoaan kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä
- kehittyä fiktiivisten tekstien analysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökohtia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden erittelyä ja tulkintaa tulkinnan kannalta perusteltua käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen
- proosa kirjallisuudenlajina: kerrontateknisiä keinoja, esimerkiksi kertoja, näkökulma, aihe, henkilö, aika, miljö, teema, motiivi
- lyriikka kirjallisuudenlajina: käsitteinä esimerkiksi runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitallisuus, toisto, kielen kuvallisuus
- draama kirjallisuudenlajina
- novellien, runojen ja draaman erittelyä
- kirjallisuuden keinojen käyttöä omassa teksteissä

4. Tekstit ja vaikuttaminen

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä tietoja. Hän oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää medialukutaitoaan, jolloin hän pystyy analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan
- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta

- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista.

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen: esimerkiksi suostuttelu, ohjailu, manipulointi; mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia
- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos
- argumentointitavat ja retoriset keinot
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka

5. Teksti, tyyli ja konteksti

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnassa ja tekstin tuottamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä tekstejä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuurikontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta tekstin kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aineiston koonnista ja järjestelystä tekstin muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyyliä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti
- oman tyylin hiontaa ja huoltoa

6. Kieli, kirjallisuus ja identiteetti

Opiskelija saa yleiskuvan suomen kielen sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle
- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja. Hän osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana.

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa: kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet opiskelijan kielenkäytön näkökulmasta
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Puheviestinnän taitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekuulttuurista
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- esiintymisen, neuvottelujen, kokosten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista puhekuulttuuria

8. Tekstitaitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä
- varmentaa taitoaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliiltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- tekstityypit ja tekstilajit
- tekstianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet
- tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely
- kielenhuoltoa

9. Kirjoittaminen ja nykykulttuuri

Opiskelija perehtyy kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja
- oppii arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallista keskustelua
- löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- osoittaa kypsyyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.

Keskeiset sisällöt

- nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä
- ajankohtaisia suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja kieltä ja kulttuuria käsittelevistä aiheista
- mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua
- osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

10. Kielentuntemuksen kertauskurssi

Opiskelija kerta ja syventää tietojaan kieliopista ja suomen kielestä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee lukion äidinkielen ja vieraiden kielten opiskelussa tarvittavat kieliopin käsitteet
- saa kuvan suomen kielen erityispiirteistä

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- äänneoppi
- sanaoppi, erityisesti taivutusoppi
- lauseoppi

11. Kirjallisuuden genrekurssi

Opiskelija syventyy johonkin kurssilla yhteisesti sovittuun kaunokirjallisuuden lajiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään itseään kiinnostavaa kirjallisuutta, esimerkiksi fantasia-, tieteis-, jännitys- ja salapoliisiromaaneja
- innostuu lukemaan entistä monipuolisemmin

Keskeiset sisällöt

- monen eri genren kirjallisuutta kurssilaisten valinnan mukaan
- suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja luetusta
- verkkokeskusteluja

VIERAAT KIELET JA TOINEN KOTIMAINEN KIELI

Vieraiden kielten opetus antaa opiskelijoille viestintätaitoja ja kulttuurituntemusta. Tavoitteena on yleiseurooppalaisen identiteetin vahvistaminen sekä monikielisyyden ja – kulttuurisuuden arvostaminen. Toisessa kotimaisessa kielessä syvennetään tietoja kaksikielisestä Suomesta ja pohjoismaisesta yhteiskunnasta. Hyvän kielitaidon edellytyksenä on pitkäjännitteinen ja monipuolinen harjoittelu. Koulu tukee myös omaehtoista opiskelua. Vieras kieli oppiaineena on sekä taito- että kulttuuriaine.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (Liite) tasot seuraavasti:

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.1-B1.2	B1.1	B1.2	B1.1-B1.2
Ruotsi B1	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.1-A2.2	A2.2-B1.1	A2.1-A2.2
Muut kielet B3	A2.1-A2.2	A2.1	A2.1-A2.2	A2.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan tarkoituksenmukaisesti

ARVIOINTI

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

KURSSIT

Aiheita käsitellään monipuolisesti sekä omasta, että kohdemaan kulttuurin näkökulmasta. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös esim. ajankohtaisaiheita.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurssittain. Ilmaisulta vaadittu laajuus, monipuolisuus ja tarkkuus lisääntyvät kielitaidon karttuessa. Vaativampia viestinnän muotoja harjoitetaan oppimäärissä, joiden opiskelu on alkanut peruskoulussa. Huomioita kiinnitetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja niitä selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa mahdollisuuksia tiedostaa oman toiminnan kulttuurisidonnaisuus. Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa.

5.4.1.2 ENGLANNIN KIELI, perusopetuksen vuosiluokilla 1-3 alkanut oppimäärä (A1)

PAKOLLISET KURSSIT

1. Nuori ja hänen maailmansa

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin. Kurssilla harjoitellaan suullista ja kirjallista viestintää.

2. Viestintä ja vapaa-aika

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Suullisen ja kirjallisen viestinnän harjoittelu jatkuu.

3. Opiskelu ja työ

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan ainakin tiivistelmän muodossa.

5. Kulttuuri

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen.

6. Tiede, talous ja tekniikka

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävät kurssit keskittyvät kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen ja valmentavat ylioppilaskirjoituksiin.

7. Ympäristö ja me

Aihepiirit: sää ja sen ääri-ilmiöt, luonnon monimuotoisuus, vaihtoehtoiset energiamuodot, maanviljely ja yksilön vaikuttamismahdollisuudet kestäväan kehitykseen, ympäristönsuojelu. Kurssi valmentaa ylioppilaskirjoituksiin tarjoamalla eri tyyppisiä tekstejä ja vihjeitä päättökokeen eri tehtävämuotoihin. Käydään läpi vanhoja yo-kirjoitustehtäviä ja -kuunteluita. Rakenteet: kerrataan verbioppia ja sen ongelmakohtia sekä prepositioiden käyttö eri verbien, adjektiivien ja substantiivien yhteydessä. Tiivistelmän teko.

8. Puhu ja ymmärrä paremmin (suullinen kurssi)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa kielelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin

aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

9. Abi Train

Yo-kirjoituksiin valmentava kurssi. Kirjoittamista sekä kielitaidon syventämistä tekstien ja kuunteluiden avulla.

10. Englannin kurssien 1-3 kertauskurssi

Kurssilla kerrataan kurssien 1-3 kieliooppia ja sanastoa vaihtelevin työtavoin. Kurssi on tarkoitettu opiskelijoille, jotka ovat saaneet arvosanan 6 tai alemman edellä mainituista kursseista. Ei erillistä oppikirjaa. Kurssin lopuksi on kirjallinen koe.

Aihetekonaisuudet

Aihetekonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: 1,3,4,7,8

Hyvinvointi ja turvallisuus: 1,4,6,7,8

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1,2,3,5,8

Teknologia ja yhteiskunta: 4,6,7,8

Viestintä ja mediaosaaminen: 1,4,6,8

Kestävä kehitys: 6,7,8

5.4.1.3 SAKSAN KIELI, perusopetuksen vuosiluokalla 5 alkanut oppimäärä (A2)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Nuori ja hänen maailmansa

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Viestintä ja vapaa-aika

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Opiskelu ja työ

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

5. Kulttuuri

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

6. Tiede, talous ja tekniikka

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

7. Luonto ja kestävä kehitys

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä.

8. Puhu ja ymmärrä paremmin (suullinen kurssi)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa kielelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: 2, 3, 4, 6, 8

Hyvinvointi ja turvallisuus: 1, 2, 8

Kestävä kehitys: 7, 8

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1, 2, 3, 5, 8

Teknologia ja yhteiskunta: 6, 8

Viestintä ja mediaosaaminen: 2, 5, 8

5.4.1.4 RANSKAN KIELI, perusopetuksen vuosiluokalla 5 alkanut oppimäärä (A2)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Nuori ja hänen maailmansa

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen sekä ihmissuhteisiin. Kieli on pääosin tuttavallista ja epämuodollista, joten pääpaino on suullisessa viestinnässä.

2. Viestintä ja vapaa-aika

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla tutustutaan myös ranskankielisiin viestintävälineisiin. Suullista ilmaisuvarmuutta kasvatetaan ja kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

3. Opiskelu ja työ

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, joten myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssin lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. Edellisiä kurssseja vaativammat tekstit ovat otollisia erilaisten ymmärtävän lukemisen strategioiden harjoitteluun. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan entistä enemmän.

5. Kulttuuri

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti ja opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen. Kurssilla perehdytään myös ranskankieliseen kaunokirjallisuuteen.

6. Tiede, talous ja tekniikka

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Lukemisstrategioiden harjoittelu jatkuu ja kirjallista ilmaisua hiotaan.

7. Luonto ja kestävä kehitys

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä niin kirjallisesti kuin suullisestikin. Kurssi valmentaa myös ylioppilaskirjoituksiin.

8. Puhu ja ymmärrä paremmin (suullinen kurssi)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa kielelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin

aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: 3,4,7,8

Hyvinvointi ja turvallisuus: 2,3,7,8

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1,3,4,5,8

Teknologia ja yhteiskunta: 4,6,8

Viestintä ja mediaosaaminen: 1,4,5,8

Kestävä kehitys: 2,3,7,8

5.4.1.5 RUOTSIN KIELI, PERUSOPETUKSEN VUOSILUOKALLA 7 ALKANUT OPPIMÄÄRÄ, B1

PAKOLLISET KURSSIT

1. Koulu ja vapaa-aika

Kurssilla paneudutaan nuorten maailmaan ja ajatuksiin itsestään ja toisistaan sekä totutellaan lukion työtappoihin. Aihepiireinä ovat mm. itsestä kertominen, harrastukset ja oman mielenkiinnon kohteet. Kirjoittamista ja kuuntelua harjoitellaan pienimuotoisilla tehtävillä. Vahvojen verbien taivutus testataan kirjallisesti.

2. Arkielämää pohjoismaissa

Kurssilla tutustutaan nuorten elämään Pohjoismaissa. Nuoret kertovat mm. tulevaisuudensuunnitelmistaan, pukeutumisesta ja vaatteista, perhe- ja ystävyys-suhteista, kodistaan ja sisustuksesta. Samoja aiheita käsitellään myös kuuntelu- ja kirjoitusharjoituksissa.

3. Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa

Kurssilla perehdytään kotimaahan ja sen kulttuuriin eri näkökulmista. Opitaan mm. käyttämään luonto- ja sääilmauksia, kertomaan festivaaleista, tapahtumista ja suomalaisista perinteistä suullisesti ja kirjallisesti. Samoja aihepiirejä esiintyy myös kuunteluharjoituksissa.

4. Elämää yhdessä ja erikseen

Kurssin aihepiireinä ovat elämänarvot, ihmissuhteet, eri sukupuolten ja sukupolvien kohtaaminen niin työssä kuin opinnoissa sekä hyvinvointi ja turvallisuus. Perinteisen kirjoitelman ohella harjoitellaan suomenkielisen tiivistelmän laatimista ja kuullunymmärtämisen harjoituksia tehostetaan.

5. Elinympäristömme

Kurssilla opitaan kirjallisesti ja suullisesti kertomaan elin- ja työympäristöstä ja sen muutoksista sekä kestävän kehityksen huomioimisesta. Opitaan myös kuvaaman

teknologian ja tiedotusvälineiden nopeaa kehitystä ja arvioimaan sen vaikutuksia. Kurssin aikana harjoitellaan ymmärtävää lukemista ja hiotaan kirjallista ilmaisua lyhyiden ohjattujen kirjoitelmien muodossa.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

6. Puhu ja ymmärrä paremmin (suullinen kurssi)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset pohjoismaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Kurssi vankentaa myös jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteissa tarvittavaa suullista kielitaitoa. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen

Kurssi syventää ja vahvistaa aiemmillä kursseilla hankittua kielitaitoa. Aiheina ovat yhteiskunnalliset ja kansainväliset vaikuttamiskeinot ja päätöksentekoon osallistuminen. Suunnitellaan myös lukion jälkeistä elämää jatko-opintojen ja työelämän osalta ja pohditaan, millainen tulevaisuus planeettaamme odottaa. Kuullun- ja luetunymmärtämistä harjoitellaan yo-tehtävien avulla. Kielioppiasioita kerrataan.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

8. Ruotsin abitreenit

Kurssin tavoitteena on valmistautua ylioppilaskokeeseen. Pääpaino on kirjoitustaidon kehittämisellä ja kurssin aikana kirjoitetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä. Lisäksi harjoitellaan luetun ymmärtämistä sekä sanastoa yo-kokeen tekstien ja opettajan tuoman materiaalin avulla.

9. Ruotsin kielen kielioppikurssi abiturienteille

Tavoitteena on kerrata kieliopin pääkohdat ja parantaa niiden hallintaa. Harjoitellaan myös kuullun ymmärtämistä.

10. Ruotsin kurssien 1-2 kertauskurssi

Kurssilla kerrataan kurssien 1-2 kielioppia ja sanastoa vaihtelevin työtavoin. Kurssi on tarkoitettu opiskelijoille, jotka ovat saaneet arvosanan 6 tai alemman edellä mainituista kursseista. Oppimateriaalina käytetään voimassaolevaa kurssi- ja kielioppikirjaa sekä opettajan tuomia lisämateriaaleja. Kurssin lopuksi on kirjallinen koe.

Aihekokonaisuuksien toteutuminen ruotsin kielen opetussuunnitelmassa

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: kurssit 4, 7

Hyvinvointi ja turvallisuus: kurssit 1, 2, 5

Kestävä kehitys: kurssi 5

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: kurssit 3, 6

Teknologia ja yhteiskunta: kurssit 4, 7
Viestintä- ja mediaosaaminen: kurssit 2, 5, 8

5.4.1.6 SAKSAN KIELI, perusopetuksen vuosiluokalla 8 alkanut oppimäärä (B2)

Katso kohta **5.4.1.10 SAKSAN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)**

5.4.1.7 RANSKAN KIELI, perusopetuksen vuosiluokalla 8 alkanut oppimäärä (B2)

Katso kohta **5.4.1.11 RANSKAN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)**

5.4.1.8 ESPANJAN KIELI, perusopetuksen vuosiluokalla 8 alkanut oppimäärä (B2)

Katso kohta **5.4.1.12 ESPANJAN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)**

5.4.1.9 VENÄJÄN KIELI, peruskoulun vuosiluokalta 8 alkanut oppimäärä (B2)

Katso kohta **5.4.1.13 VENÄJÄN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)**

5.4.1.10 SAKSAN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Hyvää päivää, hauska tutustua

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

3. Vapaa-aika ja harrastukset

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen

ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Oman maan ja kohdekulttuurin välistä vertailua. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia osa-alueita.

8. Yhteinen maapallomme

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkyymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalainen ja yrittäjä: 2, 4, 5, 8

Hyvinvointi ja turvallisuus: 1, 3, 4, 7, 8

Kestävä kehitys: 5, 6

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1, 2, 7

Teknologia ja yhteiskunta: 3, 5, 6

Viestintä- ja mediaosaaminen: 1, 3, 7, 8

5.4.1.11 RANSKAN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

1.-2. Hyvää päivää, hauska tutustua

Kaksi ensimmäistä kurssia muodostavat kiinteän kokonaisuuden ja niiden aikana opit nopeasti selviytymään ranskan kielellä tavallisista jokapäiväisen elämän tilanteista niin lähiympäristössä kuin matkallakin. Kieli on tuoretta nykyranskaa ja ääntämistä sekä puheen ymmärtämistä harjoitetaan systemaattisesti jo alusta lähtien. Kielioppi nivoutuu kielenkäyttötilanteisiin ja pääpaino alussa on puheen tuottamisella ja sen ymmärtämisellä.

Oppimista tukee ja tehostaa kirjan mukana tuleva oppilaan cd sekä oppimateriaaliin liittyvä nettimateriaali.

3. Vapaa-aika ja harrastukset

Kurssi käsittelee nimensä mukaisesti nuorten vapaa-aikaa ja harrastuksia, kuten musiikkia, elokuvia, sarjakuvia ja urheilua. Juhlat, ruoka ja kiireetön vapaa-ajan vietto ovat myös kurssilla esillä ja siellä täällä on välähdyksiä eri ranskankielisistä maista ja niiden kulttuureista. Kahdella ensimmäisellä kurssilla opittua kieliainesta kerrataan paljon, mutta sen ohessa saadaan tuhti annos lisää sanavarastoa ja muutama aivan uusi kielioppiasiakin. Oppikirjaan kuuluu oppilaan cd ja itsenäiseen harjoitteluun löytyy materiaalia niin oppikirjasta kuin netistäkin.

4. Meillä ja muualla

Kurssi lähtee liikkeelle kotimaasta, mutta näkökulma on nuorten ranskalaisten, jotka saapuvat talviseen Suomeen. Matka jatkuu ympäri ranskankielistä maailmaa, luvassa on mm. mielenkiintoisia haastatteluja, joissa ihmiset kertovat kotimaastaan ja –kaupungistaan. Kurssi harjoittaa kaikkia kielen osa-alueita ja oman puheen tuottaminen on edelleen keskeistä, vaikka tekstit vaikeutuvat jonkin verran ja kirjoittamistakin tulee entistä enemmän. Kieliopissa uutena verbimuotona tulee subjunktiivi ja muutenkin kurssilla keskitytään verbioppiin.

5. Ennen ja nyt

Kurssi käsittelee ranskalaisen yhteiskunnan ilmiöitä ennen ja nyt. Aiheina ovat mm. perheen merkitys, terveys ja hyvinvointi, uskonnot ja perinteet, Ranskan historia ja ranskalaisuuden symbolit. Tekstikappaleista moni on muodoltaan keskustelu, mutta mukana on myös suorasanaisia tekstejä ja niihin liittyviä luetunymmärrystehtäviä. Harjoituksissa on hyödyllisiä puhe- ja kirjoitusharjoituksia käytännön tilanteista, esim. lääkärissä käynti, kirjeen kirjoittaminen. Kuullunymmärrysharjoituksia on joka kappaleessa.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Kurssi sisältää paljon hyödyllistä tietoa ranskalaisesta koulutusjärjestelmästä ja työelämästä sekä käytännön vinkkejä opiskeluvaihtoon ja työnhakuun. Kulttuurieroista on oma tekstinsä. Kuuntelua sekä suullista ja kirjallista tuottamista harjoitetaan edelleen, ja totutellaan lukemaan autenttisia kirjallisia tekstejä.

7. Kulttuuri

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkyymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäys: 4,8

Hyvinvointi ja turvallisuus: 1,2,3,5,6,8

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1,2,3,4,6,7

Teknologia ja yhteiskunta: 5

Viestintä ja mediaosaaminen: 1,2,3,6

Kestävä kehitys: 8

5.4.1.12 ESPANJAN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Hyvää päivää, hauska tutustua

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista, kuten kahvilassa asioimisesta. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä muut arkipäivän rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa käytännön kielenkäyttötilanteissa kuten neuvon ja kellonaikojen kysymistä sekä elokuvateatterissa ja liikennepalveluita. Lisäksi opitaan kertomaan esim. koulusta, harrastuksista ja säästä. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

3. Vapaa-aika ja harrastukset

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista sekä laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet, lomanviettomahdollisuudet, ruokakulttuuri sekä ostoksilla käynti. Opitaan asioimaan sekä torilla että vaatekaupassa ja tutustutaan myös ravintolasanastoon. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta.

Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkyymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys: 6,8
Hyvinvointi ja turvallisuus: 1,2,3,5,6,8
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1,2,4,6,7
Teknologia ja yhteiskunta: 5,7
Viestintä ja mediaosaaminen: 1,2,3,8
Kestävä kehitys: 8

5.4.1.13 VENÄJÄN KIELI, lukiossa alkava oppimäärä (B3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Hyvää päivää, hauska tutustua

Opitaan kyrilliset aakkoset. Tervehtiminen, venäläiset nimet. Kotiin ja perheeseen liittyviä perusasioita. Substantiivien, pronomien ja verbien alkeet.

2. Näin asiat hoituvat

Aihepiirit liittyvät arkielämän perustilanteisiin mm. liikkumiseen, tien kysymiseen ja ostoksilla käyntiin. Rakenteissa sijamuodoista datiivi ja genetiivi sekä verbiopista liikeverbejä.

3. Vapaa-aika ja harrastukset

Opiskeluun, harrastuksiin ja kylässä käyntiin liittyviä aiheita. Rakenteista mm. lisää sijamuotoja, järjestysluvut, liittofuturi. Kirjeen kirjoittaminen.

4. Meillä ja muualla

Oman ja venäjänkielisen maailman ihmiset, historia, maantiede ja lomaviettomahdollisuudet yms.

5. Ennen ja nyt

Elämä ennen ja nyt yksilön ja yhteisön kannalta. Terveys ja hyvinvointi.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Aiheet liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään.

7. Kulttuuri

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme

Oman maan ja Venäjän yhteiskuntaan liittyviä yleistajuisia aihepiirejä.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: 4,6,7,8

Hyvinvointi ja turvallisuus: 1,3,4,7,8

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1,2,4,5

Teknologia ja yhteiskunta: 3,4,7

Viestintä ja mediaosaaminen: 1,4,5

Kestävä kehitys: 6,7,8

5.4.1.14 MATEMATIIKKA, LYHYT OPPIMÄÄRÄ

JOHDANTO

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Kurssikuvausten väljyyttä voidaan käyttää resurssien salliessa keskeisten sisältöjen syventämiseen ja eheyttävien kokonaisuuksien muodostamiseen.

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

ARVIOINTI

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea opiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista. Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon mm. opiskelijan tuntiaktiivisuus, kotitehtävien suoritus ja kirjalliset kokeet.

OPPIMÄÄRÄT JA OPPIMÄÄRIEN VAIHTAMINEN

Matematiikassa opiskelija valitsee joko pitkän oppimäärän tai lyhyen oppimäärän. Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen luetaan hyväksi seuraavat vastaavuudet: MA1 → MB1, MA3 → MB 2, MA6 → MB5, MA7 → MB4, MA8 → MB3, MA14 → MB9 ja MA17 → MB7. Opettaja päättää mahdollisista lisänäytöistä kurssin arvosanaa uudelleen määritettäessä.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- oppii käyttämään kuviota, kaavioita ja malleja ajattelun apuna.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Lausekkeet ja yhtälöt

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktion ja toisen asteen yhtälöiden ratkaiseminen

2. Geometria

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

3. Matemaattisia malleja I

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii näkemään reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaamaan niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla

4. Matemaattinen analyysi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen
- graafisia ja numeerisia menetelmiä.

5. Tilastot ja todennäköisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin

Keskeiset sisällöt

- jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- normaalijakauma ja jakauman normittaminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Matemaattisia malleja II

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan
- osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.

Keskeiset sisällöt

- kahden muuttuja lineaariset yhtälöt
- lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen
- kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen
- lineaarinen optimointi
- lukujono
- aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Talousmatematiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun
- saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineiston käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskuja
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla.

8. Matemaattisia malleja III

Tavoitteet

Kurssintavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta
- saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn

Keskeiset sisällöt

- trigonometrinen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla
- radiaani
- tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- muotoa $f(x) = A \sin(bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina
- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo
- kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektoreiden avulla.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

9. Peruskoulun matematiikan kertauskurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on syventää peruskoulussa opittuja taitoja ja tutustua joihinkin lukiossa tarvittaviin uusiin asioihin.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan esimerkiksi laskimen käyttöä, prosenttilaskua ja potenssioppia. Polynomilausekkeiden käsittelyyn kiinnitetään erityistä huomiota niin, että taidot muistikaavojen käytössä kehittyvät ja rationaalisten lausekkeiden käsittely käy mahdolliseksi. Neliöjuuren ja itseisarvojen käsittelytapaa syvennetään, yhtälöiden ja yhtälöparien ratkaisuperiaatteet kerrataan. Graafisesta käsittelytavasta otetaan joitakin esimerkkejä.

10. Lukion lyhyen matematiikan kertauskurssi

Tavoitteet

Tavoitteena on lyhyen matematiikan ylioppilaskoe.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään kurssien MB1-MB6 asioita ja valmistaudutaan lyhyen matematiikan yo-kokeeseen. Suositellaan myös pitkän matematiikan opiskelleille, jotka aikovat kirjoittaa lyhyen kokeen.

5.4.1.15 MATEMATIIKKA, pitkä oppimäärä

OPPIMÄÄRÄT JA OPPIMÄÄRÄN VAIHTAMINEN

Matematiikassa opiskelija valitsee **joko** pitkän oppimäärän **tai** lyhyen oppimäärän.

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen käytetään hyväksi lukemisessa seuraavia vastaavuuksia: MA1 → MB1, MA3 → MB2, MA6 → MB5, MA7 → MB4, MA8 → MB3, MA14 → MB9 ja MA17 → MB7. Opettaja päättää mahdollisista lisänäytöistä kurssin arvosanaa uudelleen määritettäessä.

MATEMATIIKAN PITKÄ OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä.
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Funktiot ja yhtälöt

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- potenssifunktio
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- juuret ja murtopotenssi
- eksponenttifunktio

2. Polynomifunktiot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja binomikaavat
- polynomifunktio
- toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä
- toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen
- toisen asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Analyyttinen geometria

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

5. Vektorit

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- vektoreiden perusominaisuudet
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- suorat ja tasot avaruudessa

6. Todennäköisyys ja tilastot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin

- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

7. Derivaatta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

8. Juuri- ja logaritmfunktiot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla
- oppii yhdistetyn funktion derivoimisen
- tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.

Keskeiset sisällöt

- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmfunktiot ja -yhtälöt
- yhdistetyn funktion derivaatta

- käänteisfunktio
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Trigonometriset funktiot ja lukujonot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.
- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksiin
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- trigonometrinen funktioiden derivaatat
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- geometrinen jono ja summa

10. Integraalilaskenta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali sekä pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

11. Lukuteoria ja logiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla

- ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoreita
- oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista
- oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.

Keskeiset sisällöt

- lauseen formalisoiminen
- lauseen totuusarvot
- avoin lause
- kvanttorit
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti
- oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomin tekijät
- oppii algoritmista ajattelua
- harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä
- oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.

Keskeiset sisällöt

- absoluuttinen ja suhteellinen virhe
- Newtonin menetelmä ja iterointi
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- muutosnopeus ja pinta-ala

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömydessä
- epäoleelliset integraalit

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

14. Perustaidot pitkään matematiikkaan

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa yläasteen keskeisiä asioita
- harjaantuu graafisen laskimen käytössä

Keskeiset sisällöt

- murtolukulaskenta
- prosenttilaskenta
- potenssioppi
- polynomilaskenta
- yhtälöt ja yhtälöparit
- geometriaa
- laskimen käyttöä, erityisesti muisti
- laskimen grafiikan käyttö

15. Syventävä kertaus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa pakollisten kurssien asiat sanallisten tehtävien muodossa
- valmistautuu pitkän matematiikan ylioppilastutkintoon
- saa kokemusta kuuden tunnin koeajasta

Keskeiset sisällöt

- kaikki kursseissa MA1 – MA10 luetellut

16. Tekninen matematiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija valmistautuu teknillisten oppilaitosten pääsykokeisiin

Keskeiset sisällöt

- pitkän matematiikan oppimäärän soveltaminen
- fysiikan kurssien soveltaminen
- vanhojen pääsykoetehtävien pohjalta

17. Talousmatematiikka

Katso kohta 5.4.1.14 MATEMATIIKKA, lyhyt oppimäärä kurssi 7.Talousmatematiikka.

5.4.1.16 BIOLOGIA

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutusta molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologialle tieteenä on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta. Biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa. Biologia tuo esille uutta tietoa elollisen luonnon monimuotoisuudesta ja kestävän kehityksen edistämisestä.

Biologian opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä. Lukion biologian tulee myös luoda perusta ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Opetus kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon monimuotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisaatiotasot molekyyalitasolta biosfääriin
- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtämään eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisen biologisen kokeen sekä tulkita sen tuloksia
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia
- tuntee ihmiselimestön toiminnan peruspiirteet
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta
- tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta

ARVIOINTI

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan luonnontieteellisiä työskentelytaitoja, ryhmässä toimimista, kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti. Harrastuneisuus biologian eri osa-alueisiin voidaan ottaa arvioinnissa huomioon.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Eliömaailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen
- tuntee muuntelun, sopeutumisen ja lajien välisten suhteiden merkityksen elämän kehitykselle
- tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet ja perusedellytykset
- biologiset tieteet ja tutkimusmenetelmät

Luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen

- ekosysteemien ja eri lajien monimuotoisuus
- eläinten käyttäytyminen monimuotoisuuden ilmentäjänä
- geneettinen monimuotoisuus

Evoluutio – elämän kehittyminen

- elämän syntyvaiheet
- lisääntymisstrategiat ja evoluutiovoimat
- lajien syntyminen ja häviäminen
- nykyinen eliökunta

Miten luonto toimii?

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutus
- ekosysteemien rakenne ja toiminta
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja levinneisyys

2. Solu ja perinnöllisyys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan ja osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- hallitsee solun energiatalouden prosessit ja niiden merkityksen
- tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle
- tietää miten geenit ohjaavat solun toimintaa
- osaa periytyksen lainalaisuuksien perusperiaatteet
- tietää kuinka soluja tutkitaan ja hallitsee kokeellisen työskentelyn taitoja

Keskeiset sisällöt

Solu elämän perusyksikkönä

- miten soluja tutkitaan
- erilaisia soluja
- solun rakenne ja toiminta

Solun energiatalous

- energian sitominen
- energian vapauttaminen

Solujen toiminnan ohjaaminen

- DNA:n rakenne ja toiminta
- proteiinisynteesi

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- periytymismekanismit

Populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Ympäristöekologia

Tavoitteet

Kursin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ekologian perusteet ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen elolliseen luontoon
- ymmärtää biodiversiteetin merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä
- tutustuu suomalaisiin ekosysteemeihin ja niiden erityispiirteisiin sekä perehtyy myös ihmisen muokkaamiin ekosysteemeihin
- tuntee ja osaa arvioida menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- osaa suunnitella ja toteuttaa pienen tutkimuksen ympäristön tilasta ja esittää sen tulokset
- kehittää ympäristölukutaitoaan, ymmärtää vastuunsa ympäristön tilasta ja osaa toimia kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Ekologinen tutkimus

- ekologisten peruskäsitteiden syventäminen
- ekologisen tutkimuksen tehtävä

- ympäristön laadun indikaattorit
- oman tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Biodiversiteetti ja sen merkitys

- biodiversiteetti luonnonvarana
- eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisuus ja suojelu
- biodiversiteetin väheneminen

Ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- aineiden kiertoon liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Suomen luonnon haavoittuvuus

- pohjoiset metsät
- suot
- järvet ja virtavedet
- Itämeri

Kestävä tulevaisuus

- ekologisesti kestävä kehitys ja yksilön valinnat
- rakennettu ympäristö ja kaupunkiekologia
- ekologisesti kestävä tuotanto
- ympäristötekniikan mahdollisuudet

BI3-kurssin voi suorittaa myös integroituna englannin EN7-kurssiin.

4. Ihmisen biologia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fyysisiä muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta
- pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisempien sairauksien syntymekanismeja
- ymmärtää ihmisen lajikehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet

- solujen synty, kasvu ja erilaistuminen kudoksiksi sekä kantasolujen merkitys
- solujen vanheneminen ja kuolema

- syöpä

Elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys

- ruoansulatus ja ravitsemus
- hengityselimistö ja hengityksen säätely
- veri ja verenkierto
- erityiselimistöt ja kemiallinen tasapaino
- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- umpirauhaset ja hormonit
- hermosto ja aistit
- lämmönsäätely

Ihmisen lisääntyminen

- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Ihmisen elinkaari ja yhteisöllisyys

Perimän merkitys

- ihmisen evoluutio ja ihminen lajina
- perinnöllisyys ja terveys

Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

- elimistön puolustusjärjestelmät
- ihminen ja mikrobit
- myrkylliset aineet ja mutageenit

5. Bioteknologia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymisen periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet ja hallitsee geeni- ja biotekniikan keskeiset käsitteet
- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä

Solut proteiinien valmistajana

- DNA:n, geenien ja genomien rakenne
- entsyymit solun ja biotekniikan työkaluina

Geenien toiminta

- geenin toiminta ja sen säätely
- mutaatiot

Geeniteknologia ja sen mahdollisuudet

- geenitekniikan menetelmät ja geenikartoitus
- geenitutkimus lääketieteessä
- geenitutkimus yksilöiden tunnistamismenetelmänä

Mikrobit ja niiden merkitys

- bakteerin ja viruksen rakenne, toiminta ja lisääntyminen
- bakteerien viljely ja käsittely
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Biotekniikka teollisuudessa

Kasvien ja eläinten jalostus

Geenitekniikan etiikka ja lainsäädäntö

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

6. Biologian kertauskurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että oppilas

- kertaan tietojaan syventäen biologian pakollisten kurssien oppisisällöt
- tutustuu ylioppilaskokeen biologian kysymyksiin
- harjoittelee ylioppilaskokeen erityyppisiin tehtäviin vastaamista
- tutustuu taulukoiden ja diagrammien sisältämään tietoihin ja oppii tulkitsemaan niitä

Keskeiset sisällöt

Mitä on elämä?

- elämän tunnusmerkit
- luonnon monimuotoisuus
- evoluutio
- nykyinen eliökunta

Ekologia

- ekosysteemien rakenne ja toiminta
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä
- kestävä tulevaisuus

Solu – elämän perusyksikkö

- solun rakenne, toiminta ja kemiallinen koostumus
- solun energiatalous
- solujen toiminnan ohjaaminen
- solujen lisääntyminen
- periytymisen perusteet
- populaatiogenetiikka

7. Mikrobiologian kurssi

Kurssi on laborointikurssi, jonka ohessa opiskelemme myös teoriaa. Kurssin aiheena on maailma, jota ei voi nähdä paljaalla silmällä! Kurssilla tutustumme mikrobeihin: bakteereihin, homeisiin, hiivoihin, alkueliöihin ja viruksiin. Tutkimuksen kohteena ovat mikrobien rakenne, lisääntyminen ja energiansaanti. Mietimme mikrobien merkitystä luonnon ja ihmisen kannalta. Testaamme, miten hävitämme haitallisia mikrobeja. Kertaamme solujen energianhankintatapoja laboroinnin avulla. Kurssin arvosteltaviin suorituksiin kuuluvat työselostukset ja loppukoe. Numeroarvostelu.

5.4.1.17 MAANTIETIEDE

Maantieteessä tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Maantieteen opetuksen tulee ohjata opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ympäristökysymysten alueelliseen jäsentämiseen ja kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen etsimiseen.

Lukion maantieteen opetuksen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja, kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä hyödyntää monipuolisesti tietotekniikkaa maantieteellisten tietojen esittämisessä
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen hyvinvointia paikallisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia

- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena

ARVIOINTI

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteena ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa sekä soveltaa maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistaidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Sininen planeetta

Tavoitteet

Kurssin tavoittena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt
- osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- mitä on maantiede?
- maantiede luonnontieteenä
- maantieteellinen tietoaaines, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen kulku
- maailmankuvan muutos ja karttakuvan kehitys

Maan planetaarinen luonne

- aurinkokunnan synty ja perusrakenne
- Aurinko ja sen vaikutukset maapallolla
- Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä liikkeessä

- ilmakehän rakenne ja merkitys
- tuuli ja sen synty, planetaariset ja alueelliset tuulet sekä paikallistuulet

Vesikehä liikkeessä

- veden kiertokulku luonnossa

- sateiden synty ja jakautuminen
- meriveden liikkeet ja merkitys

Sää ja ilmasto

- sää ja sen ennustaminen
- lämpö- ja ilmastovyöhykkeet
- ilmastomuutos

Maapallon muuttuvat pinnanmuodot

- Maan rakenne
- Endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina

Maapallon kasvillisuusvyöhykkeet

- Kasvillisuusvyöhykkeiden sijainti ja kuvaus
- Ihmisen toiminnan edellytykset ja vaikutukset eri kasvillisuusvyöhykkeillä

Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

2. Yhteinen maailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen
- tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syitä ja seurauksia
- osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen merkityksen
- tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja
- tuntee kehittyneisyyserojen erilaiset ilmenemismuodot
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla

Keskeiset sisällöt

Kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- lähestymistavat ja näkökulmat
- maantieteellinen mieltäminen ja miellekartat
- paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkehitys ja väestönkasvu
- asutuksen alueellinen jakautuminen, muuttoliikkeet ja kaupungistuminen
- kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen ja vähemmistökuulttuurit

Luonnonvarat

- luokittelu ja riittävyys

Alkutuotanto ja ympäristö

- ravinnontuotanto ja ravinnon riittävyys sekä kestävä maa- ja kalatalous
- maatalouden muodot
- metsät luonnonvarana ja kestävä metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet ja energialähteet
- teollisuuden sijainti
- kestävän teollisuuden ja energiatalouden periaatteet

Liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikennejärjestelmät
- matkailu ja sen merkitys eri alueilla
- maailmankauppa
- alueellinen leviämismalli – maantieteellinen diffuusio

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- ytimet ja periferiat
- maankäyttö maaseudulla ja kaupungissa
- keskukset ja vaikutusalueet
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla
- kansainvälinen yhteistyö
- globalisaatio

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Riskien maailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta
- tuntee millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti
- osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta
- osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin
- tietää millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tietää mahdollisuudet ennakoita ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys

Luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet

- avaruuteen liittyvät uhkat, endogeeniset riskit, myrskyt, tulvat, kuivuus ja eliöperäiset riskit
- luonnonriskeihin varautuminen

Ihmisen ja luonnon riippuvuuteen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet

- luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit: energiakysymykset ja luonnonvarojen riittävyys, puhtaan veden saatavuus, eroosio ja aavikoituminen, ilmaston muutos, saastuminen ja biodiversiteetin heikkeneminen
- mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestäväen kehityksen keinoin

Ihmiskunnan riskit ja riskialueet

- väestönkasvu ja nälkä, kaupungistuminen, globalisoitumiseen liittyvät riskit, yhteiskunnalliset ja poliittiset jännitteet, sodat, pakolaisuus ja sosiaalinen eriarvoistuminen
- ristiriitojen säätelymahdollisuudet

4. Aluetutkimus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kartografian perusteet
- tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia
- osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää tietoa eri tavoin, kuten kenttähavainnoinnin, kyselyn tai haastattelun avulla sekä kartastoista, kartoista, tilastoista ja muista lähteistä
- osaa käyttää tietoverkkoja aineiston hankinnassa, vuorovaikutteisessa työstämisessä ja tulosten julkaisemisessa
- osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina
- osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa ja laatia aineiston avulla kuvauksen alueesta
- osa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan sekä tuntee tekijänoikeudet

Keskeiset sisällöt

Kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeainestot

- kenttähavainnot, kysely ja haastattelu
- kartat, niiden mittakaavat, karttaprojektiot ja karttatyypit, ilmakuvat ja satelliittikuvat
- numeeriset lähteet sekä niiden visualisointi karttoina ja diagrammeina
- painettu lähdekirjallisuus ja digitaalisessa muodossa kuten tietoverkoissa ja CD-ROM - tallenteina olevat lähteet

Paikkatietojärjestelmät

- paikkatiedon perusteet ja sen sovellusmahdollisuudet
- esimerkkejä maantieteellisen lähdeaineiston käsittelystä, tulkinnasta ja visualisoinnista eritasoisilla alueilla paikkatieto-ohjelman avulla

Oma aluetutkimus

- tutkimusalueen valinta
- aineiston keruu karttojen, tilastojen, digitaalisen paikkatietoaineiston tai muiden tietolähteiden avulla, aineiston käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi
- aihealueet: tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnonolot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

5. Maantieteen kertauskurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa tietojaan syventäen maantieteen pakollisten kurssien aihepiirit
- tutustuu ylioppilaskokeen maantieteen kysymyksiin
- harjoittelee erityyppisten maantieteen ylioppilastehtävien ratkaisemista
- osaa tulkita alueellista tietoa karttoina ja diagrammeina

Keskeiset sisällöt

- Maan planetaarisuus
- Ilmakehä
- Vesikehä
- Endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat
- Kasvillisuusvyöhykkeet
- Kulttuurit
- Väestö ja asutus
- Alkutuotanto
- Teollisuus ja energia
- Liikenne
- Ihmistoiminnan alueellinen rakenne
- Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

5.4.1.18 FYSIIKKA

Fysiikka on empiirinen luonnontiede, jossa luonnon perusrakennetta ja ilmiöitä pyritään ymmärtämään ja selittämään käyttäen luonnosta kokeellisin menetelmin saatavaa tietoa. Tavoitteena on löytää luonnossa yleispäteviä lainalaisuuksia ja esittää ne matemaattisina malleina.

Fysiikan opiskelulle luonteenomainen kokeellisuus voi olla aihepiirin, opetuksen vaiheen ja välineiden mukaan opiskelijoiden omakohtaista työskentelyä, opettajan esittämiä demonstraatioita, vierailujen, videoiden tai vain kerronnan kautta tapahtuvaa toimintaa. Kokeellisuudella tuetaan opiskelijaa omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja. Fysiikan opiskelu kehittää opiskelijan kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja. Kokeellisuus auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja tukee luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä.

Opiskelija oppii tarkastelemaan luonnon rakenteita ja ilmiöitä omien aikaisempien tietojensa ja käsitystensä valossa. Hän oppii tiedostamaan ja kyseenalaistamaan ennakkokäsityksiään ja tarkentamaan maailmankuvaansa hankkimansa uuden tiedon perustella. Opiskelija oppii suunnittelemaan kokeita yhdessä ja keskustelemaan kokeellisesti hankitusta tiedosta tai aineistosta, sen käsittelystä ja mallintamisesta sekä sen luotettavuuden arvioimisesta. Opiskelijayhteisö oppii jakamaan uuden tiedon keskenään.

Luonnontieteiden opiskelussa tiedon hankkimiseen käytetään kokeellisia menetelmiä, erilaisia tiedon lähteitä sekä tapoja käsitellä tietoa. Fysikaalisen tiedon lähteenä on ensisijaisesti luonto. Koulussa luonnontieteellisen tiedon lähteinä ovat lisäksi oppi- ja tietokirjat, digitaaliset tietovarannot ja alan asiantuntijat.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa ihmisen osana luontoa ja ymmärtää fysiikan merkityksen luonnon ilmiöiden mallintamisessa
- ymmärtää kokeellisen toiminnan ja teoreettisen pohdiskelun merkityksen luonnontieteellisen tiedon muodostumisessa
- hahmottaa fysiikan merkityksen tieteessä, taiteessa, tekniikassa, kommunikaatiossa ja elinkeinoelämässä sekä ihmisen arkiympäristössä
- vaikuttaa aktiivisesti ja vastuullisesti terveellisen ja turvallisen ympäristön luomiseksi
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- pystyy ratkaisemaan luonnontieteiden ja teknologian alaan kuuluvia ongelmia fysiikan lakeja ja käsitteitä luovasti hyväksi käyttäen
- hankkii ja käsittelee tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa asiantuntijayhteisön tapaan
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia mittauksia, kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä soveltamaan niitä
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa sekä kykenee esittämään ja julkistamaan tietoja monipuolisella tavalla myös teknisiä apuvälineitä käyttäen
- tarkastelee fysiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä ihmistä fysiikan tietojen soveltajana, tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niiden taitavaan, eettiseen ja hallittuun käyttöön tuotteiden aikaansaamisessa ja arkielämän helpottamisessa sekä saa valmiuksia ymmärtää teknologisten sovellusten vaikutuksia.

ARVIOINTI

Fysiikassa arvioidaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjen kurssikohtaisten fysiikan tietojen ja niiden soveltamistaitojen saavuttamista erityisesti matemaattisia malleja käyttäen. Arvioinnin kohteena ovat myös tiedonkäsittelytaitojen, kokeellisen työskentelyn taitojen sekä muiden opiskelua tukevien taitojen kehittyminen, kuten fysikaalisen ongelman ratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Fysiikka luonnontieteenä

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tyydytystä tiedon ja ymmärtämisen tarpeelleen sekä saa vaikutteita, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa kohtaan
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja osaa jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita sekä kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kokeellisesti saatua tietoa ja esittämään sitä muille
- tulkitsee ja mallintaa kokeellisen työn tuloksia graafisesti
- käyttää opiskelun tukena tieto- ja viestintätekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikkeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansaamissa prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen perustana fysikaalisen tiedon rakentumisessa, mittaaminen, tulosten esittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisessa tarvittavat peruskäsitteet ja liikkeen graafinen esitys

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävien kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiuksia opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla
- tutkii luonnon ilmiöitä sekä mallintaa ja esittää niitä matemaattisten ja graafisten menetelmien avulla
- rakentaa fysiikan malleja ja käyttää niitä ennusteiden tekemiseen
- tutkii ja havainnollistaa malleja tieto- ja viestintätekniikan avulla
- tutustuu klassisen fysiikan osa-alueisiin ja modernin fysiikan alkeisiin
- tutustuu fysiikan eri osa-alueisiin liittyvään teknologiaan
- tutustuu fysiikan merkitykseen yhteiskunnan eri alueilla
- tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin turvallisuustekijöihin.

2. Lämpö

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee lämpöön liittyvät ilmiöt
- tutkii aineen termodynaamiseen tilaan tai lämpöopin pääsääntöihin liittyviä ilmiöitä
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan kriittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen
- paine, hydrostaattinen paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde
- lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia
- energiavarat

3. Aallot

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa yleiskuvan luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyy niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin.
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä, ääntä tai sähkömagneettisia aaltoja.

Keskeiset sisällöt

- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen
- heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valo, peilit ja linssit
- ääni, melun terveysvaikutukset ja kovalta ääneltä suojautuminen

4. Liikkeen lait

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja käsittelee niitä selittäviä malleja
- tutkii etenemisliikkeeseen liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehtyy niiden avulla Newtonin lakeihin
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa.

Keskeiset sisällöt

- liikkeen mallit ja Newtonin lait
- etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste
- liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate
- liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate
- värähdysliikkeen energia

5. Pyöriminen ja gravitaatio

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan mekaniikassa sekä statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaa
- syventää tuntemustaan mekaniikan maailmankuvasta.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen
- pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike
- pyörimisen liikeyhtälö
- pyörimismäärän säilyminen
- pyörimisliikkeen energia
- ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys
- gravitaatio ja gravitaation alainen liike
- heittoliike ja planeettojen liike
- satelliitit ja niiden käyttö

6. Sähkö

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sähköön liittyviä peruskäsitteitä, tutustuu mittaustekniikkaan
- osaa tehdä sähköopin perusmittauksia sekä rakentaa ja tutkia yksinkertaisia virtapiirejä.

Keskeiset sisällöt

- sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa
- jännitteen ja sähkövirran mittaaminen
- Ohmin laki
- Joulen laki
- vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchoffin lait
- Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä
- kondensaattori, kytkennät ja energia
- sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi

7. Sähkömagnetismi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tuntemustaan sähkömagnetismin ilmiöistä
- perehtyy sähköturvallisuuteen
- syventää tuntemustaan sähkömagneettisten ilmiöiden merkityksestä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä
- varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- induktiolaki ja Lenzin laki
- induktioilmiöitä - pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio
- energian siirto sähkövirran avulla
- tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen
- värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä
- sähköturvallisuus
- energiateollisuus

8. Aine ja säteily

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kvantittumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina
- syventää kokonaiskuvaa fysiikan kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana.

Keskeiset sisällöt

- sähkömagneettinen säteily
- röntgensäteily
- mustan kappaleen säteily
- valosähköilmiö
- säteilyn hiukkasluonne ja hiukkasten aaltoluonne
- atomimallit esimerkkinä Bohrin atomimalli
- kvantittuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio
- atomiytimen rakenne
- radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus
- massan ja energian ekvivalenssi
- ydinreaktiot ja ydinenergia
- aineen pienimmät osaset ja niiden luokittelu

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

9. Fysiikan kertaus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kertaa edellisten kurssien asiat ja valmistautuu fysiikan ylioppilastutkintoon.

Keskeiset sisällöt

Kaikki kursseissa 1-8 luetellut.

10. Fysiikan työkurssi

Kurssin työt valitaan opiskelijoiden suorittamien kurssien mukaisesti ottaen huomioon myös heidän harrastuneisuutensa.

5.4.1.19 KEMIA

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus välittää kuvaa kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka tutkii ja kehittää materiaaleja, tuotteita, menetelmiä ja prosesseja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Opetus auttaa ymmärtämään jokapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä kemian merkitystä ihmisen ja luonnon hyvinvoinnille tutkimalla aineita, niiden rakenteita ja ominaisuuksia sekä aineiden välisiä reaktioita.

Kemian opetukselle on luonteenomaista kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja rakenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä ilmiöiden mallintaminen ja matemaattinen käsittely.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksistä jokapäiväisen elämän ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeitä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- osaa tehdä ilmiöitä koskevia kokeita ja oppii suunnittelemaan niitä sekä osaa ottaa huomioon työturvallisuuskohdat
- osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustella siitä sekä esittää sitä muille
- perehtyy tieto- ja viestintätekniiikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen välineenä
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa
- osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana terveyden ja kestävä kehityksen edistämiseksi sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan.

ARVIOINTI

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito. Arvostelussa otetaan myös huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja –käsittelytaitojen kehittyminen, johon kuuluvat

- havaintojen tekeminen, mittauksen ja kokeiden toteutus ja mahdollinen suunnittelu
- työvälineiden ja reagenssien turvallinen käyttö
- tulosten esittäminen suullisesti ja/tai kirjallisesti
- tulosten tulkitseminen, mallintaminen ja arviointi
- johtopäätösten tekeminen ja soveltaminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, esitelmiä tai tutkielmia.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Ihmisen ja elinympäristön kemia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista ja merkityksestä
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä

- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää tietojen etsimisessä ja keskustelussa tarvittavia valmiuksia
- oppii kokeellista työskentelyä, kriittisen tiedonhankinnan ja –käsittelyn taitoja
- osaa tutkia kokeellisesti orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia ja reaktioita, tuntee erotus- ja tunnistamismenetelmiä sekä osaa valmistaa liuoksia.

Keskeiset sisällöt

- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia typpiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirreaktioita.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Kemian mikromaailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemiallisia malleja, taulukoita ja järjestelmiä
- ymmärtää orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä
- elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit
- hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava
- kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet
- atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden sidos- ja avaruusrakenne
- isomeria

3. Reaktiot ja energia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä (teollisuus)
- ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa
- osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti

- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja –mekanismeihin liittyviä ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä, mekanismeja sekä sovelluksia
- stoikiometrisia laskuja, kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu
- kaasujen yleinen tilanyhtälö
- energiamuutokset kemiallisissa reaktioissa
- reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät

4. Metallit ja materiaalit

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja
- tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumis-pelkistymisreaktioita
- osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia
- tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet
- bio- ja synteettiset polymeerit, komposiitit

5. Reaktiot ja tasapaino

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja siihen liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia
- ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainoon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- reaktiotasapaino
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys
- liukoisuus ja liukoisuustasapaino
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

6. Lukion kemian kertauskurssi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on valmentautuminen kemian ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan kemian oppimäärän keskeiset asiat ja tutustutaan yo- tehtäviin.

7. Kemian laborointikurssi

Kurssilla tehdään kemian kursseihin liittyviä laboratoriotöitä, osasta töitä tehdään työselostus.

Mahdollisesti kurssiin kuuluu myös vierailu tai vierailijaluento.

USKONTO

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa, sen kulttuuriperintöön sekä uskonnosta nousevaan elämäkatsomukselliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin.

Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineksen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset kytkennät myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä

- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

ARVIOINTI

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

5.4.1.20 EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

PAKOLLISET KURSSIT

1. Uskonnon luonne ja merkitys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen, uskonnoissa ilmenevät kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- saa aineksia ja käsitteellisiä välineitä oman maailmankatsomuksensa jäsentämiseen
- tuntee Raamatun vaikutuksen länsimaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimuksen osana uskonnon tutkimusta
- oppii pyhyiden ymmärtämisen avulla kunnioittamaan ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon määrittely ja tutkiminen
- uskonnon ydinkysymykset
- uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa
- Raamattu pyhänä kirjallisuutena
- yleispiirteet Raamatun synnystä ja sisällöstä
- Raamatun tutkimus- ja tulkintatavat
- Raamatun vaikutukset maailmankuvaan ja kulttuuriin

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina ja miten se on ollut vuorovaikutuksessa aikansa kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa
- tuntee kirkon opin rakentumisen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutuksen, sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkityksen historian eri vaiheissa
- ymmärtää, miten kristinusko vaikuttaa erilaisina kirkkokuntina eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida erilaisten kristillisten perinteiden ilmenemistä nykyajassa ja ymmärtää näihin sisältyvän yhteisen, ekumeenisen perustan.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty
- alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon
- lännen kirkko keskiajalla
- idän kirkon kehitys
- reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla
- nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa
- kirkkojen ja uskontojen välinen vuoropuhelu

3. Ihmisen elämä ja etiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämäkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuisistaan
- saa perustiedot ihmisen elämäkysymyksistä ja ajankohtaisista etiikan aiheista ja osaa kytkeä ne uskonnon kannalta keskeisiin kysymyksenasetteluihin
- ymmärtää Raamatun yhteyden elämäkysymyksiin ja etiikkaan
- ymmärtää kristinuskon ja etiikan yhteyden, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen tärkeät elämäkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema
- kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, luonnosta ja pelastumisesta
- hyvän ja pahan käsitteet
- kristillinen etiikka ja etiikan teoriat
- yksilöeettisiä kysymyksiä
- yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Uskontojen maailmat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista ja eettistä perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan luonnonkansojen uskontojen yhteisiä piirteitä.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit ja rituaalit
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Mihin suomalainen uskoo?

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen
- ymmärtää Suomen uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käytyä keskustelua ja siihen liittyviä taustatekijöitä
- osaa jäsentää Suomen uskonnollisia liikkeitä niiden toiminnan ja opillisten korostusten näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalainen uskonto
- Suomen kirkkohistorian yleislinjat
- luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa
- ei-kristilliset yhteisöt Suomessa
- kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

6. Raamattu kristinuskon perustana

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun sisältöä laajemmin kuin pakollisten kurssien jälkeen
- tuntee entistä paremmin Raamatun vaikutuksen kristinuskon oppiin, hartauselämään, elämäntapoihin ja eettisiin käytäntöihin.

- saa rakennusaineeksi maailmankatsomuksensa jäsentämiseen

Keskeiset sisällöt

- Vanhan testamentin historiakirjat, profeetat, runo- ja mietekirjat
- Uuden testamentin evankeliumit, Apostolien teot, kirjeet ja ilmestyskirja
- keskeiset dogmatiikan kysymykset Jumalasta, pelastumisesta, sakramenteista ja jumalanpalveluksesta

5.4.1.21 USKONTO, ORT.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Ortodoksinen maailma

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon synnyn ja kehityksen sekä kirkon nykyisyyttä muovanneet tekijät
- ymmärtää oman kirkkonsa muotoutumisen historian kulussa
- tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja sekä niiden historiallista ja kulttuurista merkitystä
- näkee oman uskonnollisen perinteensä osana historiallista ketjua.

Keskeiset sisällöt

- varhaiskirkko
- Bysantin aika – oppi ja hallinto määräytyvät
- idän ja lännen kirkon ero
- Venäjän kirkko ja muut ortodoksiset paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- lännen kirkot

2. Uskonoppi ja etiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkon opin lähteet ja perusteet
- hahmottaa eri kirkkojen opillisia eroja ja eriävään kehitykseen johtaneita syitä
- tuntee ortodoksisen ihmiskuvan ja etiikan perusteet sekä ymmärtää, kuinka näiden pohjalta kirkko voi muodostaa eettisiä kannanottoja uusiin esille tuleviin kysymyksiin
- ymmärtää, että eri maiden ortodoksiset kirkot voivat päätyä erilaisiin eettisiin tulkintoihin.

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen opin lähteet ja pyhän käsite
- Pyhä Kolminaisuus
- Jumalansynnyttäjä
- pyhät ihmiset ja ajan pyhittäminen
- ortodoksinen ihmiskuva
- yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä

3. Raamattutieto

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun synnyn ja rakenteen sekä taustalla vaikuttaneen kulttuurihistoria
- hahmottaa jumalakuvan kehityksen historian kulussa ja Raamatun sisällä sekä messiasodotuksen syntymisen ja täyttymisen Palestiinassa
- tuntee Raamatun käytön ortodoksisessa kirkossa ja sen liturgisessa elämässä
- ymmärtää eri Raamatun kirjojen merkityksen tämän päivän kristinuskolle ja erityisesti ortodoksiselle kirkolle sekä Raamatun merkityksen etiikan muotoutumisessa
- osaa omatoimisen Raamatun käytön.

Keskeiset sisällöt

- Jumala ja ihminen Pentateukissa
- viisaukirjallisuus
- profeetat ja messiasodotus
- evankeliumien synty ja niiden erityispiirteet
- Jeesuksen henkilö
- Apostolien tekojen kuvaus kirkon ensi vaiheista
- Paavali ja hänen kirjeensä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Uskontojen maailmat

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan kristillisperäisiä uskontoja ja uususkontoja.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit, rituaalit ja taide
- uskontojen suuntauksset
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Ortodoksinen Suomi

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historian ja nykypäivän
- ymmärtää eri kirkkojen merkityksen suomalaisessa yhteiskunnallisessa kehityksessä
- hahmottaa uskonnon ilmenemisen taiteessa
- tuntee Suomessa elävää monikansallista ortodoksista kulttuuria
- osaa jäsentää nykyistä uskonnollista tilannetta Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen muinaisusko
- ortodoksit idän ja lännen välissä
- katolisuudesta luterilaisuuteen
- itsenäisen Suomen ortodoksinen kirkko
- maahanmuuttajien ortodoksinen perinne – ykseys ja erilaisuus
- uskonnollinen tilanne nykypäivän Suomessa

5.4.1.22 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Filosofian ohella se hyödyntää niin ihmis-, yhteiskunta- kuin kulttuuritieteitäkin. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä hahmottumista.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, toiminnallista arviointikykyä ja tilannetajua, eettisiä valmiuksia ja suvaitsevaisuutta sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Katsomuksellisen arviointikyvyn kehittyminen on avain hyvään elämään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa tukea pyrkimyksilleen

- rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta ja toimintakykyään
- sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän kehityksen periaatteita.

ARVIOINTI

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Hyvä elämä

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään sitoutua valitsemiinsa moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti
- kasvattaa valmiuttaan ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään muodostaa omaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tunteuksiaan suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet: elämänkatsomus, elämänkatsomustieto, hyvä elämä, minuus, identiteetti
- hyvä elämä: ihmisen perustarpeita, maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja
- ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset: vapaa tahto ja valinnat, syntyminen ja kuolema, optimismi, pessimismi ja realismi
- elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämänkaaren aikana sekä eettiset valinnat eri elämänvaiheissa
- yksilöllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin

2. Maailmankuva

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustalla olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielekkäälle keskustelulle.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämänkatsomuksen käsitteet ja niiden keskinäinen suhde
- maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta
- maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti
- koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina
- länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat
- kokemusten, arkikäsitteiden ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus
- maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkiperäinen arviointi

3. Yksilö ja yhteisö

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille
- oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa osana yhteiskunnallista vallankäyttöä
- oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen
- vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot
- teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta
- hyvä kansalainen suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena
- ihmisoikeudet ja niiden historia
- poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot
- oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena kysymyksenä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Kulttuuriperintö ja identiteetti

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin
- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämäntarkoituksellisia ratkaisuja ja identiteettivalintoja kohtaan
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihan ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nyt
- identiteetti, etnisyys ja kulttuuriperintö
- saamelaiset, suomalaiset ja eurooppalaiset kulttuuripiirteet ja niiden nykyinen merkitys
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa
- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- etnosentrisyys sekä rasismia ja suvaitsevaisuuden historiaa

5. Maailman selittäminen katsomusperinteissä

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää herkkyyttään arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäntarkoituksellisia koskevia väitteitä
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeinä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämäntarkoituksellisia ratkaisuja sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa
- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- oppii hahmottamaan maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina

5.4.1.23 FILOSOFIA

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista sekä ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järkiperaisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa. Filosofiasa opiskeltavat tiedolliset kokonaisuudet ovat välttämättömiä kulttuuriperinnön ja nykykulttuurin ymmärtämiseksi.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset todellisuudesta, arvoista ja normeista voivat muodostaa keskenään johdonmukaisia kokonaisuuksia tai olla keskenään ristiriidassa. Filosofia kehittää arvostelukykyä.

Filosofian opetus edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluja ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluja sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi hallitsee yleissivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöihin.

ARVIOINTI

Filosofiassa arvioidaan käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajattelua. Opiskelijan suhde filosofisiin kysymyksiin on yksilöllinen, mutta

kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys.

Valtakunnallinen pakollinen kurssi ja valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroarvosanalla.

YHTEISTYÖTAHOT

Luonnollisia yhteistyötahoja Uudellamaalla ovat esimerkiksi:

- Kesäyliopistot ja kesälukiot
- Niin & Näin –filosofinen aikakauslehti
- Skepsis Ry
- Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry
- uskonnolliset yhteisöt
- teatterit ja museot
- muut toisen asteen oppilaitokset

PAKOLLINEN KURSSI

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja, ymmärtää, miten filosofiassa käsitteellistetään todellisuutta, tietämistä, toimintaa ja arvoja
- hahmottaa filosofian historian kehityskulkua.
- tunnistaa erilaisia filosofisia, tieteellisiä ja arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta.
- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta.
- saa välineitä kriittisen ajattelun kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian keskeiset osa-alueet filosofian historiaan linkitettyinä
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofisia perusnäkökantoja: hengen ja aineen suhde, vapaus ja välttämättömyys
- tietoa ja tietämistä koskevia filosofisia perusnäkökantoja ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: tieto, totuus ja perustelu, käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde tiedon muodostumisessa
- yksilön ja yhteiskunnan suhde filosofisena kysymyksenä, oikeudenmukaisuuden ja vapauden käsitteet
- hyvän ja oikean käsitteet, toimintaa ohjaavien moraalisten arvojen luonne ja suhde tosiasioihin sekä muihin arvoihin kuten kauneuteen, hyvää elämää ja onnellisuutta koskevia filosofisia näkökantoja

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Filosofinen etiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalisisista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein
- kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein
- oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseään kuin toisia kohtaan.
- tutustuu ympäristöetiikan suuntauksiin.

Keskeiset sisällöt

- moraalit ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka
- moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalisen suhde oikeuteen ja uskoon, järjen ja tunteiden asema moraalisisissa vakaumuksissa
- moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus, kysymys eettisten perusteiden tiedollisuudesta ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta
- klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä
- ympäristöetiikan perusteet

Oppimisessa kiinnitetään erityistä huomiota kestävään kehitykseen, kulttuuri-identiteettiin ja kulttuurien tuntemukseen sekä teknologian näkökulmiin filosofian etiikassa.

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä
- osaa arvioida, millaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa
- oppii erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä
- oppii hahmottamaan tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä
- argumentoinnin ja päättelyn perusteita

Oppimisessa kiinnitetään erityistä huomiota teknologiaan, viestintään ja mediaosaamiseen tietoon ja todellisuuteen yhdistettyinä.

4. Yhteiskuntafilosofia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa
- osaa arvioida yhteiskunnallisen järjestyksen oikeutusta
- osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus
- yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus
- yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: yhteiskuntasopimusteoriat, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat
- poliittinen filosofia: konservatismiin, liberalismiin ja sosialismiin perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnot
- nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus.

Oppimisessa kiinnitetään erityistä huomiota yrittäjyyteen, aktiiviseen kansalaisuuteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä teknologian ja yhteiskunnan suhteisiin.

5.4.1.24 PSYKOLOGIA

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä.

Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskelleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

ARVIOINTI

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemaansa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psyykkisen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Ihmisen psyykinen kehitys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä
- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
- ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykinen kehitys elämän eri vaiheissa varhaislapsuudesta vanhuuteen
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen, normaali ja normaalista poikkeava kehitys
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä
- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit
- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaista
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen
- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteoriat ja tutkimus
- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla
- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaaliin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

5. Persoonallisuus ja mielenterveys

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt
- ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen
- ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielenterveyteen
- tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja
- tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti
- persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista
- persoonallisuuden tutkiminen
- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa
- psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

6. Sosiaalipsykologia

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu sosiaalipsykologiaan tieteenalana
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa ryhmän jäsenenä
- tietää sosiaalipsykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten ryhmädynamiikka, roolit, asenteet sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- sosiaalipsykologia tieteenalana: sosiaalipsykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, sosiaalipsykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja sosiaalipsykologisten ilmiöiden selittämiseen
- sosiaalipsykologian perusteet, kuten ryhmädynamiikka, roolit, normit, asenteet
- sosiaalipsykologisen tutkimuksen perusteet

5.4.1.25 HISTORIA

Lukion historian opetus luo opiskelijalle edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa häntä hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine.

Opetuksen lähtökohtana ovat historian luonne tieteenalana ja sen tiedon muodostumisen perusteet. Sen vuoksi huomiota kiinnitetään tietojen kriittiseen pohdintaan ja tulkintaan sekä pyritään ottamaan huomioon ilmiöiden moniperspektiivisyys. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos ja jatkuvuus sekä syy-yhteydet. Muutoksen analyysia korostavana oppiaineena historia luo mahdollisuuksia käsitellä tulevaisuutta sekä arvioida tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia. Opetuksessa korostetaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä inhimillisen kulttuurin laaja-alaisuutta, kulttuurien erilaisuuden ymmärtämistä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen merkitystä. Oman maan menneisyyttä tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraukset
- näkee nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiatietoisuuttaan
- osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden
- osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunkin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta

- saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena.

ARVIOINTI

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsenyntyä kokonaisuuksia, erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä: kokeiden asemasta voidaan käyttää opintotehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Jokaisen kurssin alussa selvitetään oppilaille arviointiin liittyvät periaatteet ja sovitaan tarkemmat yksityiskohdat. Pakolliset, valtakunnalliset syventävät kurssit ja koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numerolla.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Ihminen, ympäristö ja kulttuuri

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestävästä kehityksestä
- ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen
- tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan
- tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria – pyyntikulttuurin aika

- ihmisen kehitysvaiheet
- keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit

Välimeren talousalue antiikin aikana

- Kreikan talouselämä
- Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi
- orjuus ja antiikin ajan tekniikka

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- feodaaliyhteiskunta

- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Löytöretket

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset
- maailmantalouden syntyminen

Teollistuva maailma

- tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet
- muutokset sukupuolten työnjaossa
- yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset
- muutokset kaupunkirakenteessa

Globaali kulutusyhteiskunta

- raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen
- massatuotanto ja kulutusyhteiskunta
- sosialistinen suunnitelmatalous
- kolmannen maailman muotoutuminen
- kasvun rajat ja uudet haasteet

2. Eurooppalainen ihminen

Kurssi tarkastelee eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mistä eurooppalaisuus rakentuu tutustumalla sen keskeiseen kulttuuriperintöön
- ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkaajana
- osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä
- tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia
- tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa.

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- demokratian synty
- antiikin kulttuuri

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri
- uskonnon merkitys kulttuurissa

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- uskonpuhdistus
- barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä

- luonnontieteellisen maailmankuvan synty

Valistuksen aikakausi

- valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen
- Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö

Aatteiden vuosisata

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata

Nyky aika

- kulttuurin pirstoutuminen
- populaarikulttuuri massavihteeksi

3. Kansainväliset suhteet

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä taloudellisen, aatteellisen ja valtapoliittisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelunäkökulmia ovat demokratia vastakohtanaan diktatuuri.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa
- ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa.

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivalta-yritykset

- kansainvälisen politiikan peruskäsitteet
- imperialismin teoria ja käytännöt
- ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi ja kansanvainot
- toinen maailmansota seurausilmiöineen

Kylmä sota

- kylmän sodan teorit: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinapaisen maailman johtajina
- kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat
- kylmän sodan kriisien luonne
- Saksa kylmän sodan näyttämönä
- Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa

Uusi epävarmuuden aika

- Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinapaisuuden purkautuminen
- kansainväliset rauhanpyrkimykset

- kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa
- Lähi-idän ongelmakenttä
- Yhdysvaltain aseman muutos kansainvälisessä politiikassa
- uudet kansainväliset rakenteet

4. Suomen historian käännekohtia

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelukohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin ajan perintö

- keskeinen kulttuuriperintö

Vallanvaihdos

- Suomen liittäminen Venäjään
- autonomian synty

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen

- aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- elinkeinorakenteen muuttuminen ja Suomen teollistuminen
- sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty
- sortokaudet ja kansanvallan synty

Suomen itsenäistymisprosessi

- Suomen itsenäistyminen
- sisällissota
- hallitusmuotokysymys

Kahtiajaosta eheytymiseen

- oikeistoradikalismin nousu
- elintason nousu
- kulttuurista kulutustavaraa

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- sodat ja jälleenrakentaminen
- ulkopolitiikan muutos

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- rakennemuutos
- 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos

Suomen uusi kansainvälinen asema

- kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti
- suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

5. Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen.
- ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä
- oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- esihistoria ja tulkinnat suomalaisten ja saamelaisten alkuperästä
- asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- Suomi idän ja lännen välimaastossa
- sääty-yhteiskunnan synty
- asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset

Uuden ajan uudet tuulet

- uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen

Suurvaltakausi

- suurvaltakauden vaikutukset Suomessa
- talous, väestö, koulutus

Vapauden ja hyödyn aika

- kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys
- kustavilaiset uudistukset
- kansallisen tietoisuuden ensi askeleet

6. Kulttuurit kohtaavat

Kurssilla tarkastellaan kulttuuripiirien ominaispiirteitä sekä niiden välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan

Euroopan ulkopuolelta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa
- ymmärtää henkisen kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden
- tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa
- oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa
- osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavat kulttuurialueet:

- Afrikka
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Intia
- islamin maailma
- Japani
- Kiina
- Korea
- Latalalainen Amerikka
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Maailma tänään

Kurssilla seurataan ajankohtaisia kansainvälisiä ja kotimaisia uutisia tiedotus- välineistä ja perehdytään uutisten taustoihin mm. kirjallisuuden, videoiden ja internetin avulla. Runsaimmin huomiota saa Euroopan ja muun maailman 2000-luvun kehityksen selvittely, mutta suurten kehityslinjojen selkeyttämiseksi kurssin aikana kerrataan myös 1900- ja 2000-luvun kansainvälisten suhteiden vaihteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii vertailemaan eri medioista tulevaa informaatiota
- löytää informaatiotulvasta olennaisimman tiedon
- ottaa kriittisesti kantaa yhteiskunnassa käytävään keskusteluun
- oppii hahmottamaan laajempia asiakokonaisuuksia
- oppii itsenäisesti hankkimaan tietoa ajankohtaisista tapahtumista
- tuottaa yhteenvedon jostakin opiskelijaa kiinnostavasta asiasta.

Keskeiset sisällöt

- USA:n rooli nykyisessä maailmanpolitiikassa
- Islamilaisuus tämän päivän maailmassa.

- Kansainvälinen terrorismi
- Venäjän nykyongelmat
- Mustan Afrikan nykytilanne
- Etelä-Afrikan siirtyminen enemmistövaltaan
- Lähi-idän tilanne
- Latalalaisen Amerikan taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys
- Kiina
- Korea
- Japani
- Globalisaatio
- YK:n rooli tämän päivän maailmassa
- Suomen sisä- ja ulkopoliittika
- Suomen turvallisuuspoliittiset ratkaisut
- NATO turvallisuuspolitiikan toimijana

8. Historian kertauskurssi

Kurssi on tarkoitettu historian ylioppilaskokeeseen valmistautuvalle ja se suoritetaan viimeisenä kurssina. Kurssilla kerrataan ylioppilastutkintoa varten historian keskeinen opintosisältö, tutustutaan erilaisiin tehtäviin ja harjoitellaan ylioppilastutkintoa varten vanhojen tehtävien avulla.

Keskeiset sisällöt

- taloushistoria antiikista nykypäivään
- kulttuurihistoria antiikista nykypäivään
- 1800-luvun aatteet: imperialismi, nationalismi ja konservatismi
- maailmansotien syyt ja seuraukset
- kylmän sodan aika
- Suomen historian tärkeimmät vaiheet Ruotsin vallan ajalta nykyaikaan.

AIHEKOKONAISUUDET

Seuraavassa esitetään painopisteitä, mihin historian ja yhteiskuntaopin oppitunneilla voidaan kiinnittää huomiota. Painotuksessa huomioidaan myös ajankohtaiset tapahtumat.

AKTIIVINEN KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

Historian tehtävänä on auttaa ymmärtämään, mikä on menneisyydessä syntyneiden aatteiden ja ajattelutapojen merkitys nykyaikana, ja miten ihmis- ja perusoikeudet ovat kehittyneet (HI 2, HI 5) vuosisatojen aikana. Kursseilla (HI 3, HI 4) tarkastellaan myös, miten kansainvälisissä ja kotimaisissa yhteyksissä aktiivisesti toimivat henkilöt ovat vieneet demokratiaa eteenpäin, kehittäneet valtioiden välisiä suhteita ja harrastaneet kanssakäymistä kaupan, kulttuurin, tieteen ja teknologian aloilla. Myös omakohtaisen vaikuttamismahdollisuuden merkitystä korostetaan, samoin yrittäjyyttä (YH 1, YH 4).

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS

Historiassa tarkastellaan, miten hyvinvointiyhteiskunnat ovat syntyneet ja kehittyneet ja miten ihmisten oikeusturva on parantunut. Lisäksi pohditaan, miten maailman poliittinen tilanne on muuttunut ja miten se on vaikuttanut kansalaisten kokemaan turvallisuudentunteeseen (HI 3, HI 4, HI 5) (YH 1, YH 2, (YH 3, YH 4).

KESTÄVÄ KEHITYS

Oppiaineessa käsitellään ihmiskunnan vaiheita luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksena. Kursseilla tarkastellaan luonnonvalloitusta, taloudellista ja väestöllistä kehitystä, yhteiskunnan, ajattelutapojen sekä arkielämän muutoksia kansallisella ja globaalilla tasolla (HI 1, HI 3, HI 6) sekä kansalaisten vaikutuskeinoja (YH 1, YH 2, YH 4).

KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KULTTUURIEN TUNTEMUS

Historia on kirjoitettu Euroopan näkökulmasta, ja muut kulttuurit ovat jääneet syrjään. Globaalistuvassa maailmassa meidän on kuitenkin tunnettava myös Euroopan ulkopuolisten kulttuuripiirien historiaa, koska olemme yhä enemmän tekemisissä muiden maiden ja maanosien ihmisten kanssa. Eri kulttuurien tuntemus auttaa meitä ymmärtämään paremmin muiden kulttuurien erityispiirteitä ja käyttäytymismalleja (HI 2, HI 5, HI 6) (YH 1, YH 4).

YHTEISTYÖTAHOT

Historian opetuksessa aihekokonaisuuksia voidaan toteuttaa ja niiden tavoitteita syventää esimerkiksi seuraavien yhteistyötahojen kanssa:

- museot, kirjastot, taidelaitokset
- media
- kansalaisjärjestöt
- kansainväliset yhteistyöjärjestöt
- Eurooppa-tiedotus

5.4.1.26 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijoiden käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä. Se luo opiskelijoille edellytyksiä aktiiviseen ja kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Opetus perustuu keskeisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, sosiaaliseen vastuuseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä
- pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota

- kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskunta-käsityksen rakentamiseen.

ARVIOINTI

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Jokaisen kurssin alussa selvitetään opiskelijalle arviointiin liittyvät periaatteet ja sovitaan tarkemmat yksityiskohdat. Pakolliset, valtakunnalliset syventävät ja koulukohtainen syventävä kurssi arvioidaan numerolla.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Yhteiskuntatieto

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja –mahdollisuudet
- omaksuu tasapainoisen ja analyttisen näkökulman yhteiskuntaan
- tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- Suomen väestörakenne
- hyvinvointivaltion rakentuminen
- hyvinvointivaltion mahdollisuudet

Valta

- valta käsitteenä ja vallankäytön muodot
- poliittiset järjestelmät

Vaikuttaminen

- demokratia ja kansalaisyhteiskunta
- globaali vaikuttaminen
- vaikuttamisen haasteet

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- perusoikeudet

- tuomio- ja järjestysvalta
- turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat

Sosiaalipolitiikka

- tarkoitus, tehtävä ja muodot

2. Taloustieto

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin
- tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin
- saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta
- tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- alkutuotanto
- teknologia ja teollistuminen
- palveluyhteiskunta

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- talouden peruskäsitteet
- kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina
- kilpailu ja sen muodot
- yritystoiminta ja kuluttaja

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- taloudellinen kasvu
- keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- markkinoiden vapautuminen
- rahoitusmarkkinoiden rakenne
- rahapolitiikka ja korko

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- verotus ja finanssipolitiikka
- politiikka ja markkinavoimat
- tulopolitiikka

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- kansainvälistyvä talous ja Suomi

- globalisaation vaikutuksia

Suomen talouden tulevaisuudennäkymät

- uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Kansalaisen lakitieto

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- saa perustiedot Suomen tuomioistuinlaitoksesta ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista
- oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana
- kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- Suomen oikeushistoria
- oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä
- peruskäsitteet
- oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, takaus ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin

Rikos- ja prosessioikeus

- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

4. Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa monipuolista ja syventävää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta
- oppii toimimaan Euroopan unionin kansalaisena
- tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia
- osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää Euroopan yhdentymisen vaikutuksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- yhteiset eurooppalaiset arvot
- Euroopan unionin kansalaisuus

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä
- suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- nuorten opiskelu ja työnteko EU:ssa
- alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta

Euroopan unionin haasteet

- EU:n laajeneminen
- yhteinen turvallisuuspolitiikka
- EU ja globaalit järjestelmät

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

5. Yhteiskuntaopin kertauskurssi

Kurssi on tarkoitettu yhteiskuntaopin ylioppilaskokeeseen valmistautuvalle ja kurssi suoritetaan viimeisenä kurssina.

Tavoitteet

Kurssilla

- kerrataan ylioppilastutkintoa varten yhteiskuntaopin oppimäärän keskeinen sisältö.
- harjoitellaan ylioppilastutkintoa varten
- tutustutaan erilaisiin tehtäviin
- harjoitellaan tehtävien ratkaisua vanhojen tehtävien avulla

Keskeiset sisällöt

- suomalaisen poliittisen järjestelmän ja yhteiskunnan peruspiirteet
- talouselämän peruspiirteet Suomessa, Euroopan unionissa ja globaalissa maailmantaloudessa
- lakitiedon peruskäsitteet ja käytännön lakitiedon kertaaminen esimerkkitapausten avulla (esimerkiksi rikoslaki ja kuluttajasuojalaki)
- Euroopan unionin peruspiirteiden kertaaminen ja syventäminen

AIHEKOKONAISUUDET

Seuraavassa esitetään painopisteitä, mihin historian ja yhteiskuntaopin oppitunneilla voidaan kiinnittää huomiota. Painotuksessa huomioidaan myös ajankohtaiset tapahtumat.

AKTIIVINEN KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

Historian tehtävänä on auttaa ymmärtämään, mikä on menneisyydessä syntyneiden aatteiden ja ajattelutapojen merkitys nykyaikana, ja miten ihmis- ja perusoikeudet ovat kehittyneet (HI 2, HI 5) vuosisatojen aikana. Kursseilla (HI 3, HI 4) tarkastellaan myös, miten kansainvälisissä ja kotimaisissa yhteyksissä aktiivisesti toimivat henkilöt ovat vieneet demokratiaa eteenpäin, kehittäneet valtioiden välisiä suhteita ja harrastaneet kanssakäymistä kaupan, kulttuurin, tieteen ja teknologian aloilla. Myös omakohtaisen vaikuttamismahdollisuuden merkitystä korostetaan, samoin yrittäjyyttä (YH 1, YH 4).

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS

Historiassa tarkastellaan, miten hyvinvointiyhteiskunnat ovat syntyneet ja kehittyneet ja miten ihmisten oikeusturva on parantunut. Myös pohditaan, miten maailman poliittinen tilanne on muuttunut ja miten se on vaikuttanut kansalaisten kokemaan turvallisuudentunteeseen (HI 3, HI 4, HI 5) (YH 1, YH 2, (YH 3, YH 4).

KESTÄVÄ KEHITYS

Oppiaineessa käsitellään ihmiskunnan vaiheita luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksena. Kursseilla tarkastellaan luonnonvalloitusta, taloudellista ja väestöllistä kehitystä, yhteiskunnan, ajattelutapojen sekä arkielämän muutoksia kansallisella ja globaalilla tasolla (HI 1, HI 3, HI 6) sekä kansalaisten vaikutuskeinoja (YH 1, YH 2, YH 4).

KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KULTTUURIEN TUNTEMUS

Historia on kirjoitettu Euroopan näkökulmasta, ja muut kulttuurit ovat jääneet syrjään. Globalistuvassa maailmassa meidän on kuitenkin tunnettava myös Euroopan ulkopuolisten

kulttuuripiirien historiaa, koska olemme yhä enemmän tekemisissä muiden maiden ja maanosien ihmisten kanssa. Eri kulttuurien tuntemus auttaa meitä ymmärtämään paremmin muiden kulttuurien erityispiirteitä ja käyttäytymismalleja (HI 2, HI 5, HI 6) (YH 1, YH 4).

YHTEISTYÖTAHOT

- Eurooppa-tiedotus
- media
- kansalaisjärjestöt
- kansainväliset yhteistyöjärjestöt
- oikeuslaitos, poliisi
- pankit
- työmarkkinalaitos
- yrittäjät
- kunta
- valtakunnalliset ja paikalliset päättäjät
- armeija
- sosiaalitoimi

5.4.1.27 TERVEYSTIETO

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakyknä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Pakollisen kurssin aikana opiskelija perehtyy terveyteen ja sairauksiin vaikuttaviin tekijöihin kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien kehittäminen.

Syventävillä kursseilla perehdytään seikkaperäisemmin nuoren arkielämässään tarvitsemiin terveysresursseihin, terveystottumuksiin ja selviytymisen keinoihin sekä terveystietämisen käsittelyyn vastuullisen aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta. Terveyteen ja sairauksiin liittyviä tekijöitä ja niihin vaikutusmahdollisuuksia tarkastellaan tutkimuksen, terveydenhuollon ammattikäytäntöjen, palvelujen käytön sekä historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen merkityksen
- osaa käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- ymmärtää sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyn merkityksen ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- pohtii terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä
- tuntee kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- tuntee terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveystietokulttuuriin liittyviä ilmiöitä.

ARVIOINTI

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnin kohteena on opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvopohdintaan ja taito perustella omia terveystietovalintoja

sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurssikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia sekä toiminnallisia tehtäviä.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Terveyden perusteet

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa
- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveystieteen näkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuormitus, terveystieteet, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen
- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystietojen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveysyhteisössä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Nuoret, terveys ja arkielämä

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita nuoren arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Erityisesti korostetaan terveyden ylläpitoon liittyvää vastuullisuutta. Työskentelyssä korostuvat arvopohdinta, yksilö- ja ryhmäharjoitukset, draama ja sosiaalisten taitojen harjoittelu sekä keskustelu ja argumentaatiotaitoja kehittävä työmuoto.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- osaa pohtia ja tarkastella terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvostuksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa kuvata koettua terveyttä ja terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkintoja.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiyhteisössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja kriisien kohtaaminen
- ruoan terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveystoiminta, syömishäiriöt
- fyysinen ja psyykinen turvallisuus, väkivallaton viestintä
- seksuaaliterveys
- terveysongelmia selittäviin kulttuurisiin, psykologisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tulkintoihin tutustuminen, esimerkiksi elämän mielekkyyden kokeminen, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä ja riippuvuudet nykyaikana
- tupakka, alkoholi ja huumeet yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan että globaalista näkökulmasta

3. Terveys ja tutkimus

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveystalvelujen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairaudenhoidossa. Työskentelyssä korostuvat toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, tutkiva oppiminen ja vierailukäynnit.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa pohtia kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa
- toteuttaa pienimuotoisia terveys-/terveyskäyttäytymiskartoituksia omassa opiskeluympäristössään
- osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet
- osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä

- terveystietämisen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät
- terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet
- tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio
- terveystottumusten arvioiminen ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

4. Terveystiedon kertauskurssi

Kurssilla kerrataan terveystiedon pakollisten kurssien keskeiset sisällöt. Tutustutaan terveystiedon erityyppisiin ylioppilaskokeen kysymyksiin ja harjoitellaan niihin vastaamista.

5.4.1.28 LIIKUNTA

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa ymmärtämään liikunnan merkitys fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Liikunnan myönteiset kokemukset vahvistavat psyykkistä vireystilaa ja jaksamista koulutyössä. Liikunnassa opiskelija ilmaisee itseään ja kokee elämyksiä. Se on toiminnallinen oppiaine, jossa kehitetään opiskelijoiden fyysis-motorisia ominaisuuksia sekä tuetaan heidän tasapainoista kasvuaan ja kehitystään. Liikunnan avulla vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuutta, ohjataan vastuullisuuteen ja reilun pelin hengen ymmärtämiseen sekä hyviin tapoihin. Liikunnanopetus tukeutuu eettiseen ja esteettiseen arvopohjaan.

Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle ja työkyvylle. Monipuolisella liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenajat ja paikalliset olosuhteet. Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pienryhmä- sekä ryhmäopetusta. Suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet otetaan huomioon valittaessa liikuntamuotoja. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Opetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon turvallisuus, monikulttuurisen oppilasaineksen erityistarpeet sekä uskonnollinen vakaumus.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa
- saa valmiuksia omaehtoiseen liikuntaharrastukseen
- osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita
- toimii hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä sekä osaa liikkua luonnonarvoja kunnioittaen
- osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.

ARVIOINTI

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä taidot, tiedot ja toimintakyky.

PAKOLLISET KURSSIT

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin. Tarvittaessa opetusta eriytetään opiskelijälähtöisesti. Kurssien suunnittelussa tulee ottaa huomioon vuodenaajat niin, että pakollisten kurssien aikana pyritään harjoittamaan kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa. Opetuksessa tulee korostaa liikunnan vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Opiskelussa huomioidaan turvallisuus ryhmiä muodostettaessa.

1. Taitoa ja kuntoa

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jatkaa peruskoulussa opittujen liikuntataitojen syventämistä ja harjoittamista
- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa myönteisiä liikuntakokemuksia
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin
- ymmärtää monipuolisen fyysisen kunnon harjoittamisen periaatteet ja toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästi.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, oman fyysisen kunnon mittaaminen ja arviointi
- lihahuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- uinti ja vesipelastus
- yleisurheilu
- suunnistus ja luontoliikunta

2. Liikuntaa yhdessä ja erikseen

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa lajitaitojaan ja -tietojaan
- saa perustiedot kunto-ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen
- saa ohjausta henkilökohtaisen, terveyttä edistävän liikuntaharrastuksen aktivoimiseen
- oppii vastuulliseen toimintaan itsenäisesti ja ryhmässä
- oppii arvostamaan ja ylläpitämään terveyttä ja työkykyä
- kehittyä sosiaalisessa kanssakäymisessä

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, lihashuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- kuntouinti ja vesiliikunta
- luontoliikunta
- jokin uusi liikuntalaji

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Virkisty liikunnasta

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi koostuu yhdestä tai useammasta liikuntamuodosta. Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa kurssin sisällön.

4. Yhdessä liikkuen

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteisiä liikuntaharrastuksia. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän yhteistoiminta. Tällä kurssilla valmistaudutaan Wanhojen tärkeään päivään. Ohjelmaan kuuluu tanssien harjoittelu sekä koko tilaisuuden suunnittelu ja toteutus.

5. Kuntoliikunta

Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan tehostaminen, oman kunnon kohottaminen ja seuraaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä oppilaiden kanssa.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

6. Palloilukurssi (tytöt)

Kurssilla pelataan uusia ja vanhoja pallopelejä. Opit uusia asioita, saat eväitä vapaa-ajan harrastuksiin ja rentoudut.

7. Palloilukurssi (pojat)

Kurssilla pelataan vanhoja ja uusia pallopelejä. Opit uusia asioita, saat eväitä vapaa-ajan harrastukseen ja rentoudut.

8. Jääurheilukurssi

Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti jääurheilua harrastavalle opiskelijalle, joka saa mahdollisuuden lisäharjoitteluun. Kurssilla syvennetään esim. jääkiekon lajinomaisia tietoja ja taitoja. Kurssi on osittain maksullinen. Kurssi antaa opiskelijalle mahdollisuuden lajiharjoitteluun vuosittain. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

9. Abiliikunta

Abiturienteille tarkoitettu monipuolista liikunnan iloa ja riemua!

10. Golfkurssi

Kurssilla on mahdollisuus osallistua golfin alkeisopetukseen, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa "golfin green card" tai jatko-opetukseen, jolloin opiskelija kehittää omia taitojaan tekniikan ja pelikäsityksen osalta. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssi on maksullinen.

12. Liikunnan lukiodiplomikurssi

Kurssilla suoritetaan valtakunnallinen liikunnan lukiodiplomi. Diplomikurssi käsittää lukio aikaisen liikunnan portfolion laatimisen, liikunnallisen tutkielman teon, opiskelijan erityisosaamisen sekä harrastuneisuuden tason ja liikuntakykytestit. Liikunnanopettaja ohjeistaa tarkemmin opiskelijaa diplomikurssin aloittamisessa.

5.4.1.29 MUSIIKKI

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuaista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Musiikin tuottaminen – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista

- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

ARVIOINTI

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden muusikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arviointi tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Musiikki ja minä

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja ja oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen taidemusiikin vaikutuksia suomalaiseen musiikkikulttuuriin.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja

kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: populaari-, taide- ja perinnemusiikkia.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Ovet auki musiikille

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

5. Musiikkiprojekti

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

6. Musiikkiteknologian perusteet

Kurssin tavoitteena on perehtyä musiikkiteknologian perusteisiin – äänentoistoon sekä äänen tallentamiseen ja muokkaamiseen tietokoneen avulla. Opitaan koulussa olevan äänentoistojärjestelmän ominaisuudet ja miksaamisen perusteet. Opiskellaan mikrofoniin käyttöä eri tilanteissa, live-esityksissä ja äänityksissä. Kurssilla opitaan hyödyntämään musiikin tekemisessä tai elokuvan äänisuunnittelussa lukion studiota, jossa on mahdollista tehdä moniraitaäänityksiä ja editoida tätä materiaalia ProTools -työasemilla. Kurssi antaa opiskelijalle opettajan harkinnan mukaan oikeuden lukion studion itsenäiseen käyttöön.

MAHDOLLINEN HYVÄKSILUETTAVUUS LUKIOSSA

Musiikkiopistoasteen opinnot	
Solistiset laulu/instrumenttiopinnot peruskurssin 3/3 tai laulussa 2/2 suorittamisen jälkeen	opetusajan mukaan (lukioaikana suoritettu solistinen 1 kurssitutkinto 2 kurssia)
Säveltapailun I kurssi	2 kurssia

Teorian I kurssi	2 kurssia
Harmoniaoppi	2 kurssia
Musiikkitiedon I kurssi	2 kurssia

Musiikin perusasteen opinnot (Vain lukioaikana suoritettavat opinnot)	
Instrumentin ja laulun perusopetus	opetusajan mukaan
Säveltapailun ja teorian peruskurssit	opetusajan mukaan
1/3 musiikkioppilaitoksen hyväksytty suoritus	1 kurssi
2/3 musiikkioppilaitoksen hyväksytty suoritus	1 kurssi
3/3 musiikkioppilaitoksen hyväksytty suoritus	2 kurssia
Musiikkitiedon peruskurssi	1 kurssi

Muut opinnot

Opetusajan mukaan

- kuorokurssi
- orkesterikurssi
- pop- jazzkurssi/bändikurssi
- musiikkiteknologian kurssi
- produktio

5.4.1.30 KUVATAIDE

Lukion kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tarkoituksena on kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelevaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteet ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille.

Opetuksen sisältöjä ovat kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä median visuaaliset tekstit.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia ja

opetuksessa tehdään yhteistyötä eri taiteen- ja tieteenalojen kanssa. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijan oma kokemus, jonka pohjalta opiskelija toteuttaa monipuolisia kuvien tuottamis- ja tulkintaprosesseja. Oppiaineiden välistä yhteistyötä tehdään kouluympäristön viihtyvyyden ja kulttuuritoiminnan lisäämiseksi. Opiskelija hankkii projekti- ja kulttuuriosaamista työskennellessään yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

OPETUKSEN TAVOITTEET

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnassa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan
- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

ARVIOINTI

Kuvataiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoriatietoa omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Minä, kuva ja kulttuuri

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia

- oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitteet
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- taide kulttuurin tulkkiina: suomalaisuus, pohjoismaisuus, eurooppalaisuus ja Euroopan ulkopuolisia kulttuureita
- oma kuvallinen ilmaisu: piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan käyttö
- kuvan rakentamisen keinot: sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisin keinoin, analysointitapoihin, kuten formalistiseen, semioottiseen, ikonografiseen ja reseptioanalyttiseen tulkintaan tutustuminen

2. Ympäristö, paikka ja tila

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväen kehityksen kannalta
- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa.

Keskeiset sisällöt

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestäväen kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Media ja kuvien viestit

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen
- ymmärtää kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa
- oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisunsa välineenä
- oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan.

Keskeiset sisällöt

- kuva mediassa: kuvajournalismi, mainonta, viihteen kuvat, populaarikulttuuri, sarjakuva, www-sivujen ja tietokonepelien kuvailmaisuus
- graafinen suunnittelu: taitto, typografia, kuvan muokkaus- ja siirtomenetelmät
- mediakuvien aatekriittinen ja kulttuurinen tarkastelu eri aikoina, paikoissa ja osakulttuureissa
- valokuva mediassa
- elokuva ja video: perinteinen ja uudistuva kuvakerronta
- visuaalisuus tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa

4. Taiteen kuvista omiin kuviin

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa kuvataiteen historian pääpiirteitä teemallisesti ja kronologisesti
- ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa
- käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen taiteen tuntemustaan
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan, sanalliseen itsearviointiin.

Keskeiset sisällöt

- taidekuvan tulkinta ja analyysi kuvin ja sanoin
- eri aikakausien kulttuuristen merkitysten ja käsitysten ilmeneminen kuvataiteessa
- aiheen kehittäminen ja luonnostelu osana taiteellista luomisprosessia
- kuvan sisältö ja muoto taiteilijan ja kulttuurin viestinä, sommittelu, kuten: väri, valo, varjo ja liike sekä illusorisuus ja kolmiulotteisuus sekä pinnan rakenne ja materiaali

5. Nykyaiteen työpaja

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykyaiteen ajankohtaisia ilmiöitä
- oppii havaitsemaan ja oivaltamaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä sekä soveltamaan havaintojaan omassa ilmaisussaan
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykyaiteen keinoja työskennellessään
- erilaisten ilmiöiden parissa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

- mitä nykyaide on: nykyaiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitteet
- nykyaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- taiteiden väliset projektit koulussa tai koulun ulkopuolella

- oman produktion toteuttaminen
- visuaaliset ammatit yhteiskunnassa ja taidealan organisaatioita

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

6. Valokuvailmaisu

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojansa kuvataiteista ja perehtyy valokuvaan ilmaisuvälineenä dokumentti- ja fiktioprojektein
- kehittää valmiuksiaan kamerataiteen esteettiseen arviointiin ja kykyään itsenäisesti valita ja käyttää joukkoviestinnän kuvia

Keskeiset sisällöt

- kuvailmaisun syventäminen taiteellisen työskentelyn kautta valokuvataiteen keinoin ja välinein
- perehtyminen valokuvauksen teknisiin ja taiteellisiin perusasioihin
- järjestelmä- ja digitaalikameran toimintaperiaatteet, digitaalisen kuvan muokkaus tietokoneella sekä mustavalkofilmin kehitys ja vedostaminen pimiössä
- käsitellään väri- ja diakuvauksen perusteita
- sommittelun, rajauksen ja valaistuksen huomioonottaminen kuvaustilanteessa
- tietojen syventäminen valokuvauksesta osana kuvataiteita

7. Videoilmaisu

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyään ilmaista itseään videoilmaisun keinoin, kykyään analysoida, ymmärtää ja arvottaa kuvaviestejä sekä mediatodellisuuden ilmiöitä suhteessa ihmiseen ja taiteeseen
- oppii käyttämään videofilmin teossa tarvittavia laitteita
- tuntee elokuvailmaisun perusteet
- ymmärtää videofilmin teon eri vaiheiden merkityksen lopputulokseen ja prosessin luonteen
- oppii analysoimaan elokuvia ja videoita

Keskeiset sisällöt

- kuvailmaisun syventäminen oman ja ryhmän taiteellisen työskentelyn kautta videotaitteen keinoin ja välinein
- videotuotannossa tarvittavien laitteiden ja ohjelmien tunteminen ja käyttö
- käsikirjoituksen teko, kuvaaminen ja editointi
- elokuvailmaisun perusteet
- omien ja toisten videoiden sekä elokuvien analysointi ja arviointi

8. Keramiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään keramiikan perusmenetelmiä omassa taiteellisessa ilmaisussaan
- syventää muotoon, materiaaliin ja käyttötarkoitukseen pohjaavaa suunnittelutaitoa sekä kehittää kolmiulotteista ilmaisua
- opiskelija perehtyy käsinrakennustekniikoihin, dreijaamiseen, keraamiseen rakentamiseen ja värien käyttöön keramiikassa ja syventää tietojansa muotoilusta

Keskeiset sisällöt

- valmistetaan taide- ja käyttöesineitä savesta erilaisin menetelmin esim. makkara-, levy- ja muottitekniikkaa käyttämällä ja dreijaamalla
- opitaan koristelun käyttöä ja lasitusta
- tietojen syventäminen keramiikasta osana kuvataiteita

9. Taidegrafiikka

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa tietojansa taidegrafiikasta osana
- syventää omaa taiteellista ilmaisuaan taidegrafiikan menetelmin
- kehittää valmiuksiaan taidegrafiikan esteettiseen arviointiin
- perehtyy koho-, syvä-, läpi- ja laakapainoon

Keskeiset sisällöt

- oma taiteellinen työskentely eri taidegrafiikan menetelmin
- tietojen syventäminen taidegrafiikasta osana kuvataiteita

10. Tietokone ja kuva

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena, että opiskelija

- syventää omaa taiteellista työskentelyään tietokoneen keinoin
- saa perusvalmiudet digitaalisen stillkuvan luomiseen ja muokkaukseen tietokonetta apuna käyttäen
- harjoittelee vektori- ja bittikarttakuvien luomista
- perehtyy digitaalikameran käyttöön ja digikuvien muokkaukseen mm. photoshop-ohjelmalla
- tutustuu kuvan käyttöön internetissä
- oppii skannerin käytön kuvan siirtämisessä digitaaliseen muotoon

Keskeiset sisällöt

- syvennetään tietoja tietokoneella muokatusta kuvasta osana kuvataiteita
- perehdytään tietokoneen mahdollisuuksiin ilmaisuvälineenä tietokoneanimaation, digitoidun kuvan käsittelyn, taiton, graafisen suunnittelun, hypermedian ja oman vapaan taiteellisen työskentelyn kautta

11. Kuvataiteen lukiodiplomikurssi

Kuvataiteen lukiodiplomikurssi suoritetaan Nykytaiteen työpajan (5) tuntipaikalla, jolloin opiskelija valitsee suorittaako Diplomikurssia vai Nykytaiteen työpajaa (5). Kuvataiteen lukiodiplomi koostuu toteutettavasta työnäytekansiossa, portfolioista ja siihen liittyvästä

kirjallisesta tehtävästä. Portfolio ja kirjallinen tehtävä perustuvat teemaan, jonka oppilas valitsee annetuista tehtävistä. Diplomikoe suoritetaan Opetushallituksen laatimien ohjeiden ja tehtävien perusteella. Tehtäviin tulee tutustua jo ennakkoon. Ne löytyvät Opetushallituksen sivuilta jo edellisen lukuvuoden puolella toukokuussa ja koulussa tehtäväinfo on heti kesän jälkeen elo-syyskuussa. Lukiodiplomin voi suorittaa myös tavallisena kurssina, jolloin opiskelija saa ainoastaan kurssimerkinnän.

Aihekokonaisuudet nivoutuvat kursseihin seuraavasti:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: 1,2,3,6,7,8,10

Hyvinvointi ja turvallisuus: 2,7

Kestävä kehitys: 2,8

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10

Teknologia ja yhteiskunta: 1,2,3,6,7,8,10

Viestintä ja mediaosaaminen: 3,6,7,10

5.4.1.31 OPINTO-OHJAUS

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään.

Päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä ja toteutuksesta on opinto-ohjaajalla. Kullakin opiskelijaryhmällä on ryhmänohjaaja, joka seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden edistymistä ja puuttuu tarvittaessa ongelmiin. Lisäksi jokainen opettaja on opinto-ohjaaja oman oppiaineensa opiskeluun liittyvissä kysymyksissä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja pohtia ammatillista suuntautumista. Valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelijat saavat henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija voi keskustella opintoihinsa, koulutusvalintoihinsa sekä ammatti- ja urasuunnitteluunsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä pienryhmissä asioita, jotka ovat muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä.

OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITTEET

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että hän pystyy suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana.

Opiskelijaa opastetaan hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa. Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että hänellä on tietoa opiskeluvaihtoehtoista lukion jälkeen ja että hän tuntee toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen keskeisen koulutustarjonnan. Tarkoituksena on, että opiskelijalla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ammatillisen suuntautumisen etsimisessä ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Ura- ja elämänsuunnitelmia laadittaessa arvioidaan myös erilaisten valintojen eettisiä seurauksia ja vaikutusta kestäväen kehityksen kannalta. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen koko ajan huomioon jatko-opintosuunnitelmansa.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on välittää tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Ohjauksen tärkeä lähtökohta on tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja sisäistä yrittäjyyttä opiskelussa ja jatkokoulutukseen hakeutumisessa. Yrittäjyys uravalinnallisena vaihtoehtona tuodaan esiin sekä luokkatunneilla että henkilökohtaisessa ohjauksessa. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia tutustua eri ammatteihin ja työelämään sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla. Kulttuuri-identiteettiin ja kulttuurien tuntemukseen sekä kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen liittyvät kysymykset tulevat esille ulkomaille suuntaavien opiskelijoiden ohjauksessa sekä luokkatunneilla.

Opinto-ohjauksessa tuodaan esille teknologian tuomia mahdollisuuksia hyvinvoinnin lisäämisessä ja työllistymisessä. Myös sukupuolten välistä tasa-arvoa teknologia-aloille hakeutumisessa kuten myös hoito- ja opetusaloille hakeutumisessa pyritään lisäämään. Teknologia-aloille suuntautuminen huomioidaan jo ainevalintoja tehtäessä.

Ohjauksessa perehdytään tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksiin koulutus- ja ammattitiedon hankkimisen ja urasuunnittelun sekä koulutukseen hakeutumisen välineenä. Opiskelijat tutustutetaan valtakunnallisiin verkko-ohjauspalveluihin. Ohjauksessa huomioidaan kriittisyys uravalintaan liittyvässä informaatiossa.

Jotta opiskelijoille voidaan tarjota luotettavaa ja ajantasaista koulutus- ja työelämä tietoa on ohjaajille varattava mahdollisuus jatkuvaan kouluttautumiseen.

Luokattomuus ja tuntijaon mahdollistama valinnaisuus sekä elämänsuunnittelun ja hallinnan taidoissa ohjaaminen edellyttävät henkilökohtaista ohjausta. Riittävät henkilökohtaisen ohjauksen saaminen on jokaisen opiskelijan oikeus ja sille on turvattava riittävät puitteet ja muut edellytykset.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Koulutus, työ ja tulevaisuus

Opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lukio-opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Kurssiin liittyen järjestetään tutustumista työelämään sekä toisen ja korkeasteen koulutuspaikkoihin.

Opinto-ohjauksen kurssilla käsitellään kaikille opiskelijoille yhteisiä, lukio-opintoihin, ylioppilastutkintoon, jatko-opintoihin, ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin lukio-opintojen kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskeiset sisällöt

- lukioon perehdyttäminen, opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen
- itsetuntemus
- omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen
- lukio-opiskelun kulku ja ylioppilastutkinto, abiturienttivuoteen liittyvät paineet
- työelämätietous
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen
- jatko-opintoihin hakeutuminen
- työelämään siirtyminen

Opinto-ohjauksen pakollinen kurssi on hajautettu opiskelijan koko lukioajalle. Pakollinen kurssi koostuu opinto-ohjauksen luokkatunneista, ryhmänohjaajan ohjaustuokioista ja osallistumisesta yhteisiin tiedotus- ja opinto-ohjauksen koulutuspäiviin ja tutustumiskäynteihin.

VALTAKUNNALLINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

2. Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta

Syventävän kurssin keskeisenä tavoitteena on lisätä opiskelijan opiskeluvalmiuksia, parantaa hänen itsetuntemustaan ja ohjata häntä perehtymään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin kysymyksiin, joihin muussa ohjauksessa ei ole mahdollista syventyä.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opiskeluvaihtoehdot
- tehostettu henkilökohtaisten jatko-opiskelupaikan ja urasuunnittelun prosessointi
- henkilökohtaiset tutustumiskäynnit toisen asteen ja korkeasteen oppilaitoksiin
- henkilökohtaiset osallistumiset lähialueilla tarjolla oleviin koulutusmessuihin, esimerkiksi Helsingin yliopiston ja Teknillisen Korkeakoulun abi-infoihin ja Helsingin seudun yliopistojen yhteisiin Uniexpo –opiskelumessuihin sekä alueen ammattikorkeakoulujen esittelytilaisuuksiin
- tutustumiskäynnit yrityksiin tai paikallisten yrittäjien vierailut koululla
- viestintä ja tietotekniikan mahdollisuudet koulutus- ja ammattitiedon hankinnassa ja urasuunnittelun sekä koulutukseen hakeutumisen valinnassa
- yhteistyö lähialueen toisen asteen ja korkeamman asteen oppilaitosten kanssa

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Koulutuksesta työhön

Kurssilla opiskellaan työnhakua: etsitään työpaikkoja, kirjoitetaan hakemuksia ja CV ja harjoitellaan työpaikkahaastattelua. Kurssiin sisältyy myös pareittain toteutettava työnantajahaastattelu sekä ryhmän yhteisiä työpaikkavierailuja. Kurssin aikana haetaan kesätöitä.

4. Rohkeutta työelämään

Jännittääkö uusien ihmisten kohtaaminen? Tuntuuko sinusta vaikealta keskustella vieraiden ihmisten kanssa? Haluatko lisää rohkeutta opiskelu- tai työpaikan hakemiseen? Tule mukaan kurssille harjoittelemaan! Harjoittelemme vuorovaikutustaitoja erilaisia sosiaalisia tilanteita varten. Tällä kurssilla ei ole esiintymispakkoa, vuorovaikutustaitojen kehittäminen aloitetaan pienin askelin omassa tahdissa.

5.4.2. SOVELTAVAT KURSSIT AIHEKOKONAISUUKSITTAIN

5.4.2.1 AKTIIVINEN KANSALAISSUUS JA YRITTÄJYYS

OPISKELIJAKUNNASSA TOIMIMINEN (OPI)

Koulussamme toimii opiskelijakunta, jonka jäseniä ovat kaikki lukion opiskelijat. Opiskelijakunnan hallitukseen valitaan lukuvuosittain yksi edustaja kustakin ohjausryhmästä. Aktiivisesta toimimisesta opiskelijakunnassa voi saada yhden soveltavan kurssin.

Tavoitteet

Opiskelijakunnassa toimimisen tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa vastuuta opiskelijoiden etujen ajamisesta
- oppii yhdistystoiminnan perusteita ja kokoustekniikkaa
- osallistuu virkistystoiminnan järjestämiseen

Keskeiset sisällöt

- opiskelijakunnan ja kouluyhteisön kokouksiin osallistuminen
- tempauksien järjestäminen arjen iloksi
- kioskin hoitaminen

TAPAHTUMATUOTANTO (TAP)

Tapahtumatuotannon kurssi on tarkoitettu kaikille tapahtumien tuottamisesta ja järjestämisestä sekä viestinnästä ja markkinoinnista kiinnostuneille. Kurssin koordinaattorina toimii opinto-ohjaaja, mutta kurssin käytännön ohjaajina toimii mäntsäläläisiä yrittäjiä. Kurssilla osallistutaan Mäntsälän messujen ja muiden paikallisten tapahtumien järjestämiseen. Kurssilla voidaan tuottaa myös koulun omia tapahtumia. Kurssi toteutetaan työelämälähtöisesti siten, että opiskelu on enimmäkseen käytännön

työtä. Kurssi toteutetaan koko lukuvuodelle hajautettuna, mukana voi olla myös kesällä tapahtuvaa työtä. Kurssi tarjoaa haasteellista ja käytännönläheistä oppia monenlaisille osajille: organisoijille, myyjille, puhujille, kirjoittajille, valokuvaajille, mainos- ja nettisivunikkareille - ja itse voit ideoida lisää!

TUTORKURSSI (TUT)

Tutorina toimiva opiskelija markkinoi lukiota peruskoulun 9. luokan oppilaille, lisää heidän lukiotuntemustaan, auttaa lomakkeiden täyttämässä ja tutustuttaa aloittavia lukiolaisia koulun käytänteisiin. Lisäksi tutor edustaa lukiota juhlissa ja muissa tilaisuuksissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvaa entistä vastuuntuntoisemmaksi ja sosiaalisemmaksi
- kehittää yhteistyökykyään
- oppii omatoimiseksi ja itsenäiseksi
- parantaa esiintymistaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kurssilaisten ryhmäytyminen
- ryhmäytötaitojen kehittäminen
- ohjaustilanteiden harjoittelu
- lukiotulokkaiden vastaanottaminen: kurssivalintojen opastus ja ensimmäisten koulupäivien erikoisohjelman suunnittelu ja toteutus
- lukiotulokkaiden tukeminen
- lukion markkinointi rehtorin ja opinto-ohjaajan apuna

VAPAAEHTOISTYÖ (VAP)

Tavoitteet

Luo opiskelijalle kuvan siitä, kuinka ihminen voi olla omalla vapaa-ajallaan avuksi toisille ihmisille vieraillemalla heidän luonaan, osallistumalla pienten askareiden hoitoon ja keskustelemalla heidän kanssaan arkipäivän erilaisista asioista. Kurssi tutustuttaa opiskelijaa vapaaehtoistyön toimialoihin: pääasiassa vanhustyöhön, kehitysvammatyöhön ja päivähoitoon vapaaehtoistyön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- Vapaaehtoistyön eri toimialoihin tutustuminen esimerkiksi vierailujen avulla.
- Vapaaehtoistyön mahdollisuudet kunnassa ja kolmannen sektorin järjestöissä.
- Varsinainen vapaaehtoisena työskentely esimerkiksi vanhustyössä, kehitysvammatyössä, lasten päivähoitossa, koululaisten iltapäiväkerhoissa tai muissa vastaavissa vapaaehtoistyöhön soveliaissa kohteissa.

YRITTÄJYYSKURSSI (YRI)

NY VuosiYrittäjänä -kurssilla perustetaan oma NY-yritys koko lukuvuoden ajaksi. Kurssin tavoitteena on ”tekemällä oppii” -periaatteen avulla lisätä opiskelijoiden tietämystä liikeelämästä ja yrittäjyydestä sekä harjoitella tiimityöskentelyä.

5.4.2.2. HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS

5.4.2.3. KESTÄVÄ KEHITYS

5.4.2.4. KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KULTTUURIEN TUNTEMUS

KULTTUURIMATKALLA EUROOPAN SYDÄMEEN (KUE)

Kurssi on seurakunnan nuorisotyön ja lukion yhteisprojekti. Matkan aikana kirjoitetaan blogia, joka on luettavissa seurakunnan nuorten palstalla <http://www.wanhannuoret.fi>.

Tavoitteet

- tutustua matkakohdemaan historiaan ja nykypäivään
- tutustua matkakohteeseen kirjallisuuden ja internetin avulla
- harjoitella sekä kirjallista että suullista ilmaisua
- osallistua seurakunnan nuorisotyöhön

Keskeiset sisällöt

- matkakohdemaan historia ja nykypäivä
- matkakohteen nähtävyydet
- osallistua yhdessä seurakunnan kanssa järjestettävälle matkalle

KUORO (KUO)

Tavoitteet

- oppia äänenmuodostusta sekä moniäänistä lauluohjelmistoa
- harjoitella ohjelmaa lukion juhliin ja tilaisuuksiin

Keskeiset sisällöt

- Kurssin sisältö muotoutuu kunkin lukuvuoden juhlien sekä osallistujien tason mukaan

LAULUYHTYEKURSSI (LAU)

Osallistuminen edellyttää kuorokurssin aikaisempaa suorittamista.

Tavoitteet

- oppia äänenmuodostusta sekä moniäänistä lauluohjelmistoa
- harjoitella ohjelmaa lukion juhliin ja tilaisuuksiin

Keskeiset sisällöt

- Kurssin sisältö muotoutuu kunkin lukuvuoden juhlien sekä osallistujien tason mukaan

OPIKELIJAVAIHTO 1 (OPV1 - vierailu)

Vaihdon aikana opiskelija käy koulua kohdemaassa, osallistuu siellä järjestettäviin retkiin ja tilaisuuksiin, kirjoittaa matkan aikana nettipäiväkirjaa ja laatii vaihdon jälkeen raportin kokemastaan ja näkemästään. Perhemajoitus.

Tavoitteet

- kielten opiskeluun kannustaminen
- kielitaidon kartuttaminen
- yhteistyömaiden kulttuuriin ja yhteiskuntaan tutustuminen
- matkustamiseen liittyvän tietotaidon kehittäminen

Keskeiset sisällöt

- matkustamiseen liittyvät etukäteisjärjestelyt
- kohdemaahan ja sen koulujärjestelmään tutustuminen
- kohdekoulun ja –paikkakunnan esittely
- oman maan tietämyksen lisääminen
- oman maan esitleminen

OPISKELIJAVAIHTO 2 (OPV2 - majoittaminen)

Vierailun jälkeen opiskelija laatii raportin, jossa hän arvioi itseään majoittajana. Perhemajoitus.

Tavoitteet

- suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan tunnetuksi tekeminen
- oman paikkakuntatuntemuksen lisääminen
- vieraillevan opiskelijan tukeminen ja opastaminen

Keskeiset sisällöt

- opiskelijavaihtoon tulevan vieraan majoittaminen
- vierailuohjelman ideointi, suunnittelu ja toteutus

5.4.2.5. TEKNOLOGIA JA YHTEISKUNTA

OHJELMOINTI (OHJ)

Kurssilla tutustutaan ohjelmoinnin yleisiin periaatteisiin ja harjoitellaan perusohjelmointitekniikoita opiskelijoiden pohjatiedoista lähtien. Kurssilla edellytetään tietokoneen peruskäyttötaidot. Kurssi toteutetaan pääasiassa verkkokurssina.

TIETOTEKNIIKAN PERUSKURSSI (TT1)

Käydään läpi tekstinkäsittelyn, esitysgrafiikan ja taulukkolaskennan perusteet. Kurssi ei edellytä pohjatietoja tietotekniikasta ja soveltuu siten myös opiskelijoille, joilla ei ole aiempaa kokemusta tietotekniikasta. Kurssi toteutetaan pääasiassa verkkokurssina.

TIETOTEKNIIKAN JATKOKURSSI (TT2)

Jatketaan siitä, mihin tietotekniikan peruskurssi loppui. Kurssilla syvennetään tekstinkäsittelyn ja taulukkolaskennan taitoja. Lisäksi opiskelija laatii esityksen jostain tietotekniikkaan liittyvästä teemasta. Esitietoina kurssilla vaaditaan tietotekniikan perustaidot. Kurssi toteutetaan pääasiassa verkkokurssina.

5.4.2.6. VIESTINTÄ- JA MEDIAOSAAMINEN

VERKKOJULKAISEMINEN (VER)

Kurssilla tutustutaan Internetin tarjoamiin eri julkaisumahdollisuuksiin, esimerkkeinä mainittakoon kotisivut ja blogit. Lisäksi käydään läpi graafisen suunnittelun, verkkokirjoittamisen ja kuvankäsittelyn periaatteita. Kurssi ei vaadi esitietoja. Kurssi toteutetaan pääasiassa verkkokurssina.

6. OPISKELIJAN ARVIOINTI

6.1. Arvioinnin tavoitteet ja suorittajat

Opiskelijan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukion aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opinnoissaan. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintoja ja työelämää varten. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto. Kurssin opettaja arvioi yksittäisen kurssin. Päätösarvioinnista päättävät rehtori ja kyseisen aineen opettajat yhdessä.

Opiskelijan suorittama kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin alussa jokainen opettaja kertoo kurssin arviointiperusteet.

Oppiaineet ovat erilaisia, mikä näkyy myös kurssien arvostelussa. Kurssiarvosana määräytyy kokeiden, muiden suoritusten ja jatkuvan näytön perusteella. Jatkuva näyttö on harrastuneisuutta, tuntiaktiivisuutta ja kurssiin liittyvien tehtävien suorittamista. Ansiokas jatkuva näyttö voi nostaa kurssiarvosanaa yhden numeron verran. Vastaavasti kurssiin liittyvien tehtävien ja muiden suoritusten laiminlyönti, passiivisuus tai asiaton käyttäytyminen laskevat kurssiarvosanaa yhdellä numerolla. Kurssi voidaan arvioida myös ilman kokeita.

Diagnosoidut vammat ja niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten esimerkiksi lukemis- ja kirjoittamishäiriö, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, otetaan huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön.

6.2. Kurssin arviointi

6.2.1. Pakollisten ja syventävien kurssien arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit, lukuun ottamatta liikunnan koulukohtaisia syventäviä kursseja 8, 9, 10, 11 ja 12, arvostellaan numeroarvosanoin 4-10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Liikunnan koulukohtaisilla syventävillä kursseilla 8, 9, 10, 11, ja 12 on suoritusmerkintäarvostelu: suoritettu S / hylätty H.

Keskeytyneelle tai keskeytetylle kurssille käytetään merkintää K ja hyväksyttävästä syystä keskeneräiselle ja täydennettävissä olevalle kurssille T.

Pakollinen kurssi tai valtakunnallinen syventävä kurssi on opiskeltu silloin, kun se on numeroin arvosteltu. Koulukohtainen syventävä kurssi on opiskeltu vasta silloin, kun siitä on saatu hyväksytty arvosana.

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään aina hyväksytty arvosana. Sen takia hylätystä itsenäisesti opiskellusta kurssista tulee keskeytyneen tai keskeytetyn kurssin merkintä K.

6.2.2. Soveltavien kurssien arviointi

Soveltavissa kursseissa on suoritusmerkintäarvostelu: suoritettu S / hylätty H. Keskeytyneelle tai keskeytetyille kurssille käytetään kuitenkin merkintää K ja hyväksyttävästä syystä keskeneräiselle ja täydennettävissä olevalle kurssille T.

Soveltava kurssi on opiskeltu silloin, kun se on suoritettu S.

6.2.3. Hyväksi luettavien opintojen arviointi

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Päätös muualla suoritettavien opintojen mahdollisesta hyväksi lukemisesta tehdään sitä erikseen pyydettyäessä ennen mainittujen opintojen aloittamista.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1-5	lukioasteikko	asteikko 1-3
hylätty	4 (hylätty)	hylätty
1	5 (välttävä)	1
2	6 (kohtalainen)	1
3	7 (tydyttävä)	2
4	8 (hyvä)	2
5	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa ei voida varmuudella määritellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, määritellään vastaavuus opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Mikäli ne voidaan lukea hyväksi pakollisina tai syventävinä kursseina, niistä annetaan numeroarvosana.

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot luetaan mukaan opiskelijalle lyhyeen oppimäärään syventävinä lisäkursseina, mikäli opiskelija niin haluaa. Pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Kuitenkin opiskelijan niin pyytäessä järjestetään lisäkuulustelu osaamistason toteamiseksi.

Opiskelijan siirtyessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään kesken oppimäärän hänen

suorittamansa lyhyen oppimäärän opinnot luetaan hyväksi pitemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Kuitenkin näin päin siirryttäessä opiskelijalta edellytetään lisänäyttöjä, jossa yhteydessä myös kurssien arvosanat harkitaan uudelleen.

6.2.4. Muuta huomioitavaa

! Kurssista saatua hylättyä arvosanaa H tai 4 tai hyväksyttävästä syystä keskeneräistä ja täydennettävissä olevaa arvosanaa T

voi yrittää hyväksytyksi käymällä kurssin uudelleen, uusintakuulustelulla tai tekemällä hyväksytysti ne työt, joiden tekemättömyys on aiheuttanut keskeneräisyysmerkinnän T.

Opiskelija voi uusintakuulustelukerralla ilmoittautua minkä tahansa yhden hylätyn kurssin kuulusteluun. Merkinnällä T arvostellun kurssin suorittamismahdollisuus uusintakuulustelulla tai puuttuvien töiden hyväksytyllä tekemisellä raukeaa merkinnän T arviointipäivän jälkeisenä toisena uusintakuulustelupäivänä.

! Kurssista saatu keskeytysmerkintä K

merkitsee aina hyväksytyyn suoritukseen pääsemiseksi kurssin uudelleen käymistä. Jollei kurssi tule uudelleen käydyksi ja opiskelluksi lukuvuoden aikana, niin keskeytysmerkintä poistuu elokuun uusintakuulustelupäivänä, viimeisen lukuvuoden opiskelijoilla kuitenkin päättöarvostelunsa yhteydessä.

! Vilpin takia (esim. koevilppi, toisen tutkielman tai kirja-arvioinnin hyväksikäyttö, suora lainaus internetistä lähdettä mainitsematta)

kurssi jätetään rehtorin päätöksellä kokonaan arvioimatta. Opiskelijalla on mahdollisuus kurssin suorittamiseen omassa koulussa vasta seuraavana lukuvuonna kurssin uudelleen käymällä.

! Hyväksytysti suoritettun kurssin arvosanaa

voi yrittää korottaa käymällä kurssin uudelleen. Kuitenkin sekä elokuun että tammikuun uusintakuulustelussa voi kummassakin yrittää parantaa yhden aiemmin opiskelemaisensa kurssin arvosanaa, riippumatta siitä, onko aiempi arvosana hylätty vai hyväksytty. Kurssin arvosanaksi tulee näissä tapauksissa saaduista kurssiarvosanoista parempi.

! Opiskelijan kurssin aikainen jatkuva näyttö ja tuotokset

otetaan arvostelussa huomioon myös silloin, kun kurssi suoritetaan uusintakuulustelulla.

! Itsenäisesti opiskeltu kurssi

arvostellaan samalla asteikolla kuin varsinainen kurssi. Kuitenkin itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Itsenäisesti opiskeltu kurssi voidaan arvostella kirjallisen kuulustelun perusteella, johon voi myös liittyä suullinen osa tai kuunteluosa. Arvosanan määräytymiseen vaikuttavat myös opiskelijan tuotokset, esim. tutkielma tai portfolio.

! Toimenpiteet silloin kun opiskelija saa hylätyn kurssiarvosanan H tai 4 tai hyväksyttävästä syystä keskeneräisen ja täydennettävissä olevan

kurssiarvosanan T tai keskeytysmerkinnän K

Etenemisestettä ei käytetä, mutta opiskelijan etenemistä opinnoissa seurataan oppiaineittain. Ao. aineenopettaja kutsuu opiskelijan kuultavaksi siitä, miten opiskelija tulee jatkamaan ja tehostamaan opiskelua opiskeltavassa oppiaineessa viimeistään silloin, kun opiskelija saa jostakin oppimäärän kurssista hylätyn kurssiarvosanan H tai 4 tai hyväksyttävästä syystä keskeneräisen ja täydennettävissä olevan kurssiarvosanan T tai keskeytysmerkinnän K. Oppimäärää opettavat aineenopettajat tukevat ja kannustavat opiskelijaa ponnistelemaan hyväksytyt suorituksen saamiseksi oppimäärästä.

6.3. Oppimäärän arviointi

Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin. Oppiaineen oppimäärä voi muodostua yhdestä tai useammasta kurssista.

6.3.1. Soveltavan kurssin muodostaman oppimäärän arviointi

Kukin soveltava kurssi muodostaa oman oppimääränsä. Soveltavan kurssin muodostamasta oppimäärästä tulee päättötodistukseen merkintä suoritettu...S.

6.3.2. Pakollisten ja syventävien kurssien muodostaman oppimäärän arviointi

Muu kuin soveltavan kurssin muodostama oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja syventävistä kursseista. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla on erilaajuisia oppimääriä.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy pääsääntöisesti opiskelijan opiskelemien pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltujen valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananä. Mainituista opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä valtakunnallisia syventäviä kursseja	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja (4) enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan numeroarvosanoin arvioidut pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit, eikä mitään niistä voi jälkikäteen poistaa.

Oppiaineen oppimäärään kuuluvat hyväksytysti suoritettut koulukohtaiset syventävät kurssit kasvattavat oppimäärän laajuutta.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana, mikäli tämä keskiarvosana on korkeampi kuin opiskelijan opiskelemien pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettinen keskiarvosana.

Opiskelijan oppiaineen oppimäärän arvioinnin suorittajilla on mahdollisuus myös harkintansa perusteella korottaa aritmeettista keskiarvosanaa, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, järjestetään mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen. Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvostelusta määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, arvosanaa korotetaan.

6.3.3. Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia. Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin edempänä on ilmoitettu.

6.3.4. Lukion oppimäärän suoritus

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti, suorittanut pakolliset kurssit ja vähintään 10 syventävää kurssia ja kun lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Koulukohtaisista syventävistä ja soveltavista kursseista luetaan mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

6.4. Lukiodiplomin arviointi

Lukion opiskelijan on mahdollista suorittaa lukiodiplomi taide- ja taitoaineissa, joita ovat musiikki, kuvataide ja liikunta. Diplomin suorittaminen on opiskelijalle vapaaehtoista. Vaikka lukiodiplomin suorittamisen ehdot vaihtelevat oppiaineittain, liittyy kaikkiin kuitenkin pitkäkestoinen näyttö.

Opiskelijan lukiodiplomin suorituksen arvioi kaksi arvioijaa, joista toinen on oppiaineen oma opettaja ja toinen henkilö, joka on kyseisen oppiaineen tai alan asiantuntija.

Lukiopidiplomin suoritukselta annetaan arvosana asteikolla 1-5. Numeroarvostelua voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Lukiopidiplomitodistus on päättötodistuksen liite ja siitä tehdään merkintä päättötodistuksen kohtaan lisätiedot. Lukiopidiplomin suoritus voidaan kuitenkin jättää merkitsemättä päättötodistukseen, jos opiskelija sitä pyytää.

6.5. Suullisen kielitaidon arviointi

Lukion opiskelijan on mahdollista suorittaa viimeisenä lukiovuotenaan suullisen kielitaidon koe äidinkielessä ja lukiossa opiskeltavissa vieraissa kielissä. Suullisen kielitaidon kokeeseen osallistuminen on lyhyissä kielissä opiskelijalle vapaaehtoista, mutta pitkissä kielissä sekä ruotsin kielessä suullinen valtakunnallinen testi kuuluu osana syventävään puhekurssiin. Opiskelijan suullisen kielitaidon suorituksen arvioi yleensä kaksi ko. kielen opettajaa.

Suullinen kielitaito arvioidaan yleiseurooppalaisen viitekehyksen 6-portaisella taitotasoasteikolla A1-C2.

Todistus suullisesta kielitaidosta on päättötodistuksen liite ja siitä tehdään merkintä päättötodistuksen kohtaan lisätiedot. Suullisen kielitaidon suoritus voidaan kuitenkin jättää merkitsemättä päättötodistukseen, jos opiskelija sitä pyytää.

6.6. Yhteistyötaitojen arviointi

Erinomaisista yhteistyötaidoista palkitaan vuosittain syyslukukauden päättyessä opiskelijoita. Opettajakunta päättää palkittavista, lukuun ottamatta kahta opiskelijakunnan valitsemaa palkittavaa. Palkitulle opiskelijalle tulee merkintä palkitsemisesta päättötodistukseen lisätietoja kohtaan. Palkitseminen voidaan kuitenkin jättää merkitsemättä päättötodistukseen, jos opiskelija sitä pyytää.

Opiskelijan on mahdollista saada päättötodistuksen yhteydessä arviointi yhteistyötaidoistaan, jos hän sitä pyytää.

Jos opiskelijan yhteistyötaidoissa on huomauttamista, antaa opiskelijan ryhmänohjaaja palautetta tästä kahdenkeskisen keskustelun kautta.

Yhteistyötaitojen arvioinnissa otetaan huomioon seuraavia seikkoja:

- hyvät tavat: huomaavaisuus, kohteliaisuus, kuunteleminen, yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattaminen
- empatiakyky, toiset huomioonottava käyttäytyminen
- kommunikointitaidot - kyky ilmaista itseään, viedä viestiä eteenpäin
- auttavaisuus
- aktiivinen suhtautuminen omaan koulunkäyntiin ja oman koulun toimintaan; opiskelija pystyy itsenäiseen, mutta toiset huomioon ottavaan työhön
- luotettavuus, velvollisuudentunto ja rehellisyys
- yhteisestä omaisuudesta huolehtiminen

6.7. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opinnoissa etenemistä tai päättöarviointia koskevan päätöksen uusimista on pyydettävä kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos edellä mainittu uusi arviointi tai ratkaisu, jolla pyyntö on hylätty, on ilmeisen virheellinen, aluehallintovirasto voi opiskelijan pyynnöstä velvoittaa opettajan toimittamaan uuden arvioinnin tai määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi taikka määrätä, mikä arvosana opiskelijalle on annettava.

6.8. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistukset sisältävät seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
 - koulutuksen järjestäjän nimi
 - oppilaitoksen nimi
 - opiskelijan nimi ja henkilötunnus
 - suoritettut opinnot
 - todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
 - tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta
 - arvosana-asteikko
 - selvitys kielten oppimäärästä
ÄO/M	= äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)
S2/R2	= suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille
A	= perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen kielen oppimäärä
B1	= perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä
B2	= perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä
B3	= lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

Suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2/R2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdaksi otsikolla "Muu opiskelijan äidinkieli".

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu...S).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset erillisistä näytöistä kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet, tietotekniikan ajokortit sekä erittely muissa oppilaitoksissa suoritetuista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät ole mukana oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tässä kohdassa ilmoitetaan myös opiskelijan palkitsemisesta hyvistä yhteistyötaidoista.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä kunkin kurssin arvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (suoritettu/hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista tiedostoa, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

7. TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI

Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi jakautuu neljään lohkoon:

- Koulutuksen järjestäjä arvioi eri tavoin antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta. Ulkopuolista koulumme toiminnan arviointia suorittaa Sosiaali- ja terveysalan tutkimuskeskus STAKES kahden vuoden välein toistuvilla kouluterveyskyselyillään. Lisäksi saadaan ylioppilastutkintolautakunnalta kahdesti vuodessa vertailutietoa ylioppilastutkinnon tuloksista.
- Rehtori, opettajakunta, opiskelijakunnan hallitus ja vanhempien edustajat arvioivat koulun toimintakulttuuria ja kuvaa, opetussuunnitelman toteutumista, työ- ja opiskeluilmapiiriä sekä kehittämistarpeita.
- Jokainen opettaja arvioi omalla kohdallaan opetus- ja oppimisprosessia, omia ja opiskelijoiden asenteita, oppimis- ja kasvatustuloksia, yhteistyötä muiden opettajien kanssa sekä kehittämistarpeitaan yhdessä rehtorin kanssa.
- Jokainen opiskelija arvioi omien tavoitteidensa toteutumista, tarvittaessa yhteistyössä opettajan, ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

Liite

TAITO- JA TAIDEAINEET

LUKIODIPLOMI

Lukiassa on mahdollista suorittaa lukiodiplomi taide- ja taitoaineissa, joita ovat musiikki, kuvataide, liikunta. Lukiodiplomi annetaan lukioaikana osoitetusta erityisharrastuneisuudesta ja tavallista vaativammasta osaamisesta. Kunkin aineen diplomin suoritusohjeet ja arviointikriteerit antaa opetushallitus. Jos suorituksella on vuosittain valtakunnalliset aiheet, ne ovat luettavissa internetistä (www.edu.fi). Koulukohtaista tietoa lukiodiplomin suorituksesta saa taito- ja taideaineiden opettajien aineittain järjestämässä infotilaisuuksissa.

LUKIODIPLOMIN SUORITTAMINEN MÄNTSÄLÄN LUKIOSSA

	Portfolio	Suoritus-aika	Koe	Minimikurssimäärä
Kuvataide	annettuja tehtäviä suoritetaan valvotusti kurssin aikana, tehtävät 1 kk aikaisemmin, materiaalikustannukset	3. jakso 5. kurssin yhteydessä	koeviikolla neljän tunnin mittainen kirjallinen koe	4
Musiikki	portfoliota kerätään koko lukio-opintojen ajan, ohjausaikoja sovitaan opettajan kanssa		ei koetta, tutkielma tai osallistuminen konsertin tai projektin tekemiseen, esiintymiset dokumentoitava	4
Liikunta	portfoliota kerätään koko lukio-opintojen ajan, ohjausaikoja sovitaan opettajan kanssa	jatkuva näyttö lukioajan, huipennus 3. lukiovuoden 2.jaksossa	tutkielma, liikuntakykyisyys, erityisosaaminen, harrastuneisuus, yhteistyötaidot	4